

Dere edilmeyen evrak
iadé edilmez

Türkiye

Mekale ve i'lanlar Ankarada
"HİLÂLIAHMER MECMUASI",
müdürlüğüne gönderilmelidir.

Hilâliahmer Mecmuası

Her ayın on beşinde Merkezi Umumi tarafından neşr olunur

Senelik abonesi bir liradır

Telefon nûmerosu 1255

Kimya Harbi

*Sihhat ve içtimai Muavenet vekâleti Sıhhiye mecmuası
refikimizden alınmıştır.*

Amerika Kimya harbi Dairesi Re-
isinin dediği gibi « Kimya harbi artık
bir emri vakidir. » Bu; İngiltere, Fran-
sa, İtalya, Lehistan ve Yugoslavyada
da başka türlü düşünülmiyor. Alman-
ya bu husustaki teşkilât ve tecrübe-
lerini daha Harbi umumideyken ikmâl
etmiş bulunuyordu. Bu gün ise belki
Fransızların dediği gibi 2,500 — 3,000
kilogram yükü birden taşıyan Jünkers
ve Dormie tayyarelerinin zehirli kimya
bombalarını, tarzı naklini ve bu husus-
taki teşkilâtını tanzim ile meşguller;
Ruslar da kimya harbi Hazırlıkları
esasını çoktan kurup tanzim etmiş ve
çok ileri götürmüşlerdir. İnşallah biz
bu vahşi harbi kullanmaya mecbur ol-
mayız. Bütün medenî memleketlerin
tababet alemlerinin de bunuula ciddi

bir surette işigali mesleki ve vatani
bir borç olmuştur.

Muharebe gazleri

Harbi umumide ilk defa kullanılan
maddeler gaz veya buhar halinde ol-
duğundan «Zehirli gaz» demek müm-
kûn idi. Sonra meyi ve sulp cisimler
daha büyük kudret ve nüfuz ile mey-
danı tesmime hakim oldular. Bundan
sonra da zehirli gaz yerine « Zehirle-
yici askeri maddeler » ve ya «Zehirleyici
kimyevi maddeler» demek daha doğru
bulundu ve remz olarak « **O. B. F.** »
formülü kullanıldı. Halen gaz muhare-
besi yerine « Kimya muharebesi » tabiri
kaim olmuştur.

TARİH : Kimya harbi çok eskidir.

Milâttan evvel 428 senesinde Peloponezler Plata - a şehrinin muhasarasında odun istiflerinin üzerinde kükürt ve zift yakmak suretiyle hasımlarını tesmime çalışmışlardır. Romalılar Barbarlarla, Bizanslılar muhasırlara karşı, «Rum ateşi» unvanlı gaz kullanmışlar.

Hasanurremmahda 1270 - 1295 tarihlerinde arsenikli ve alyonlu cisimler yakılarak düşmanı uyutan ve zehirleyen bir gaz çıkardığını Arap edebiyatında zikretmektedir. 1579 da İspanyollara karşı Felemenkliler, 1850 ye kadar Çinliler gaz kullanmışlar. 1850 de bir Fransız jenerali mağaraya sığınan Afrika araplarını methalinde ıslak saman yakarak boğmuştur. Daha sonra bir İngiliz amıralı Sivastopolda, hükûmetine teklif ederek, Merkaptan kullandırmış. Rus - Japon harbinde de Japonların gaz mermileri kullandıkları söyleniyor.

Harbi umumîde evvelâ gaz istimalini tarafeyn bir birine isnat ediyor : Almanlar bidayette Fransızların « Asit alenon » ile memlu bombalar attıklarını ve kendilerinin de bundan mülhem olduklarını iddia ediyorlar.

Fransızlar da diyorlar ki ; gaz istimaline evvelâ Almanlar 1915 senesi 22 nisanında başladılar. Maamafih kendileri de aynı senenin 20 eylülünde Almanlara karşı gaz istimaline başlamışlardır. Sonra İngiliz ve Amerikalılar da vasi mikiyasta gaz istimaline germi vermişlerdir.

Kimya harbi esasatı

Kimya harbinden maksat düşman ordusunun canlı anasını tesmim ederek uzun ve ya kısa bir müddet için saf harici etmektir. Maamafih kimyevi maddeler esliha ve madeni alât ve edevatı da bozmaktadır. Şu halde bazılarının tarifine göre, kimya harbinin gayesi muhasım tarafın daha çok canlı olmak üzere vesaiti harbiyesini tahrip ve imha etmektir.

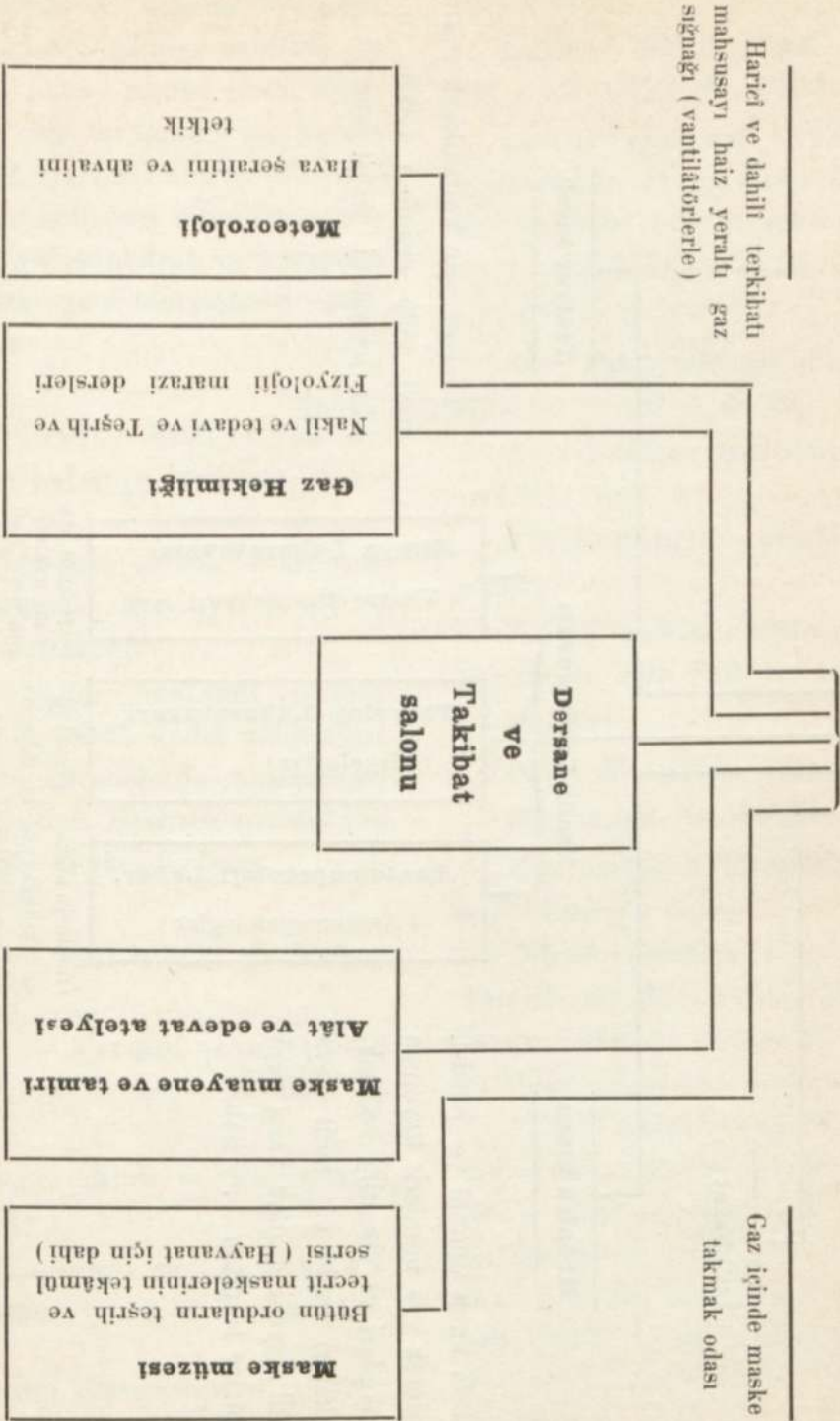
Zehirli Kimya Enstitüleri ve Mektepler

Gelecek harbe girebilmek için, kimya harbi vesaitini, taaruz ve müdafaa kavait ve usullerinde yakından tanımak ve tetkik etmek elzemdir. Bunun için dünyanın hemen belli başlı bütün devlet orduları zehirli kimya enstitülerini ve mekteplerini te'sis etmişlerdir. Enstitülerin esas teşkilâtı şematikman şöyledir .

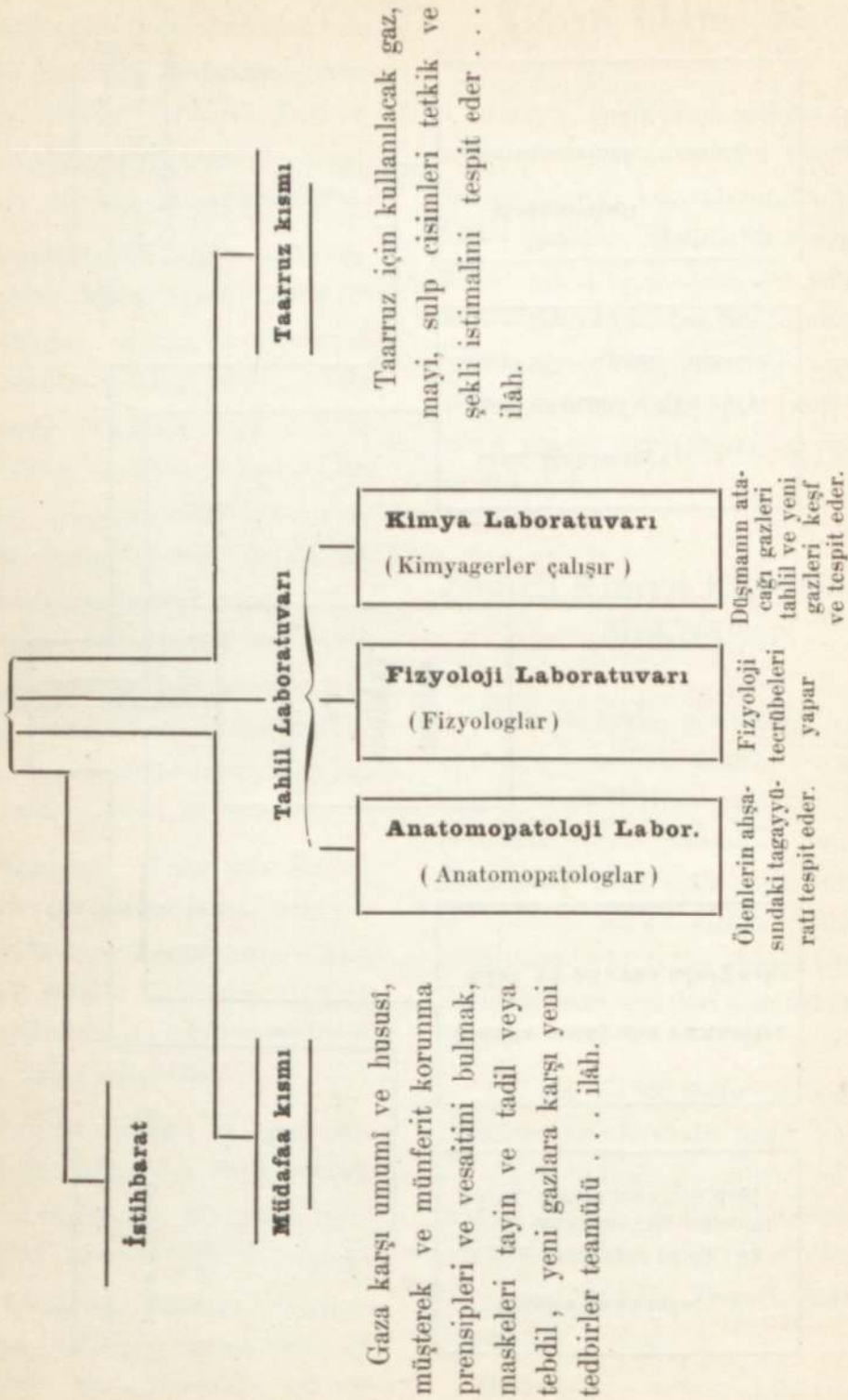
Taaruz ve Müdafaa ve laboratuvar kısımları her hususta sıhhi bir rabıta ve ahenk dairesinde çalışır, ve y. kdiğerine yardım ederler. Enstitülerin kapıları yabancılar için sımsıkı kapalıdır, ve mesaisi gizlidir. Burada yalnız mütahassıslar çalışır.

Mekteplerin esas teşkilâtı da şematikman şöyledir :

Muharebe Kimya Mektebi

Muharebe Kimya Enstitüsü

Gaz mekteplerinde 1-2 şer aylık kısa kurslar açılır ve senede 6-7 kurs yapılır. Ordunun Sıhhiye zabitanı da dahil olduğu halde bütün sunuf zabitanı muntazaman bu kurslardan geçerler. Her sınıfın zehirli kimya tabiyesini o sınıfın mütehasşıs muallimi öğretir. Taktik ve istihbarat ve korunma işleri gaz mektepleri tedrisatının esasını teşkil eder.

Zehirleyici kimyevî maddelerin envai

Bunlar Kimyevî. Fizik, Fizyolojik noktâi nazarından ayrı ayrı tasnif ve mütalea olunabilirler.

Şimdiye kadar muhtelif terkibi KİMYEVÎ de 20-25-kadar zehirleyici maddenin muharebelerde kullanılmış olduğu malûmdur. Basitten mürekkebe doğru mühimleri misal olarak :

Klor = Cl

Fosgen = Oksi klorür de karbon
= CoCl_2

Difosgen = Perıştof veya Sürpalit
= kloroformiyat dömetil perklore =
(CoCl_3)²

Dlop veya Akinit = Kloropikrin
= $\text{CCl}_3 \text{ No}_2$

Metil diklorarsen = $\text{CH}_3 \text{ AsCl}_2$

Bromaseton = $6 \text{ CH}_2 \text{ Br} \cdot \text{Co} \cdot \text{CH}_3$

Bromaseton kloroaseton = $(4 \text{ CH}_2 \text{ Br} \cdot \text{Co} \cdot \text{CH}_2 \text{ Cl} \cdot \text{Co} \cdot \text{CH}_2)$

Oksit dömetil diklore = $\text{CH}_2 \text{ Cl} \cdot \text{O} \cdot \text{CH}_2 \text{ Cl}$

Fenil karbilamindikülore = C_6H_5
- N - C - Cl²

İperit = Sülfür detil diklore =
 $\text{CH}_2 \text{ Cl} \cdot \text{CH}_2 \cdot \text{S} \cdot \text{CH}_2 \cdot \text{Cl}$

Levizit (Amerikalı yüzbaşı Lenviz keşfetmiştir. Bunun halen muhtelif terkip ve tesiri haiz üç şekli malûmdur.)

1 — Klorofenil di klorarsen = $\text{CH}_2 \text{ Cl} \cdot \text{CH}_2 \cdot \text{AsCl}_2$

2 — Diklorodifenil diklorarsen =
($\text{CH}_2 \text{ Cl} \cdot \text{CH}_2$)² AsCl.

3 — Trikloro trifenilarsen ($\text{CH}_2 \text{ Cl} \cdot \text{CH}_2$)³ As.

FİZİK TASNİF: okadar müfit değildir.

Zehirli maddeler topta gaz veya buhar, mayi, sulp hallerde bulunurlar.

Meselâ :

Oksit dö karbon, klor: gaz,

Oksi klorür da karbon: gazöz,

Kloroformiyat dö metil, İperit, Levizit: lüzucetli mayi

Difenil klorarsen: sulp cisimlerdendir. Bir de sis yapan: cisimler vardır: susuy fosfor ve hamızı kibrit, 4 kılolu kalay ve titan... ilâh gibi.

FİZİYOLOJİK TASNİF : Zehirli muharebe cisimlerini fizyolociyat tesirlerine göre ayırmak pratik nazarından en faidelidir. Çünkü taarruz ve müdafaa ve teşhis, tedavi şekilleri bu vehile tetkik ve tespit olunabilmektedir. Fizyolojik tesirlerine göre muharebe cisimleri üç guruba ayrılabilir.

Zehirleyici, Boğucu, Yakıcı.

Fakat bu gurupların arasında kat'i

hudut konmaz. Hem yakıcı, hem zehirleyici, veya hem boğucu hemde zehirleyici, veya her üç tesiride haiz olucu maddeler vardır. Bu gurup tasnifi, ağlep olan vasıfları üzerindedir.

Aşağıdaki gibi :

zehirleyici { Bütün kanı ve vücudu birden vuran ve çarpan (humzu karbon, hamızı kıyanosumâ, metil diklorarsen ve diğer uzvi arsenik mürekkebatı akrolayın gibi.) Bu zehirleyici maddeler cümlei asabiye yi şiddetle tahriş eder.

Boğucu { Nefes yollarını ve esnahtı vuran (klor, fosgen, difosgen.. ilâh gibi). Boğucu ve aynı zamanda, öksürtücü, kan kusturucu (klor gibi). Boğucu tıkayıcı, aynı zamanda bulandırıcı, bayıltıcı (fosgen, difosgen gibi).

yakıcı { Gözleri yakıcı, yaş akıtıcı ve ağlattırıcı (klor, bromür dö benzil, bromaseton, bromür dö kısılil, iodo asetat detil... ilâh) Aksırtıcı (arsen, difenil klorarsen gibi) Bulandırıcı ve kusturucu (kloropikrin, fenil karbilamin diklor.. gibi.) Kabartıcı ve yakıcı (İperit ve Levizit gibi.)

nin karıştığı hava metro mük'abı içindeki nekadard arttırılırsa o cisim o kadar teksif edilmiş demektir. Ve zehirler böylece nekadard tekâsûf ve muayyen bir noktada temerkûz ettirilebilirler ise tesirleri de o nisbette şiddet ve sūr'at kesbeder. Meselâ Asit siyanidrikin bir noktada mütemerkiz ve mütekâsif bulunması 20 - 30 saniyede ölümü mucip olabilir.

Bir cismin zehirlleme kıymetini tayin için, karıştığı havanın metro mik'abı içindeki gram hesabıyla vezni (V) ve bir insanın bir dakikada teneffüs ettiği havanın miktarı (M) ve zehirlenmiş hava içinde bulunuş zamanı (Z) olursa bu insanın yutacağı zehir mecmnu $V \times M \times Z$ olur. İmdi bu formülüsikleti (Si) olan bir adama nisbet ederek her hangi bir zehirli maddenin zehirleyici kuvvet ve kıymeti (Ki) dendiği halde atideki düstur vücade gelmiş olur.

$$\text{Zehirleyici Ki} = \frac{V \times M \times Z}{Si}$$

Bu düstur zehirleyici gazlar için zehirlleme kıymetini, boğucular için boğma kıymetini, yakıcılar için yakma kıymetini gösterir Zehirleyici grupta bulunan cisimlerin havada dağlık ve hafif oldukları zaman tesirleri ancak bayılma, çarpıntı, bulantı, kay, başağrısı.. ilâh gibi â'raza münhasır kalır. Maamafî bu halde bile cismin kuvvei semmiyesi ile böyle havada durma müddetinin uzanmasının da ehemmiyeti vardır. Zehirleyiciler arasında humzu karbonun hususiyeti tesiri, ma-

ZEHIRLEYİCİ MADDELER : Sureti umumiyede küreyvatı hamrayı tahrip ederek uzviyeti müvellidi humzasız bırakmak suretile tagaddii umumiyi ihlâl ederler. Zehirli madde-

lüm olduğu üzere, kanın emoglobinine müvellidülhumuzadan fazla alâkası olması ve derhal bunu metaemoglobine kalbetmesidir. Metaemoglobin ise oksiemoglobinden daha sabit bir cismidir. Demişiryanideki müvellidülhumuzanın miktarı hali tabiidekinin $\frac{1}{3}$ ne indiği zaman ise tesemmüm tehlikesi başlar.

BOĞUCU MADDELER : Burun, boğaz hançere ve kasabat gışayı muhatilerini tahriş ederler. Cidarı enf ile beraber tek mil tariki teneffüsünün ve esnahnın tabakai beşereviyesinin tegayyür ve harabisini ve esnaha masluddem tereşşühü suretile şedit akciğer ozimasını mucip olurlar. Eğer eyi temerküz ve tekâsûf ettirilmiş iseler ihtinak ve mevti husule getirirler. Boğucu cisimler kanda ve sair âzada şayanı ehemmiyet tegayyûrat yapmazlar. Ancak akciğerlerdeki tegayyûrat, yani esnaha fazla masıl sızması sebebiyle müteakiben vakı tahassüriyetidem fazlalığı, deveran bataeti, tazyiki şiryanî tenakusu, nezifler, trombozlar, amboliler görülür.

YAKICI MADDELER: Bu grupta deri ve ağşıyei muhatiyeyi kabartan, key eden ve harka yapan maddelerle gözyaşı akıttıran, bulantı ve key veren maddeler vardır.

İperit ve Levizit gibi kabartıcı ve yakıcı cisimler açık deri ve gışayı muhatilerin tabakai beşereviyesi ile kise ve guddelerine tesir ederler, ve tedricen rielerin esnahına kadar gider-

ler ve karhalar yaparlar. Açık kalan bütün beden â'zası meyanında â'zayı tenasüliyyede vücade getirdikleri takarruhat ve sui teneddübat şayanı ehemmiyettir. Bu cisimler elbise ve kunduralardan bile tedricen nüfuz ederek vücade tesir ederler.

GÖZYAŞI AKITAN MADDELER: Gözyaşı kisesine ve gözün haricî tabakalarına tesir ve tahriş ederler. Bu veçhile gözyaşları akar, kapakları kapanır.

Tabakatı aynın ihtikamı derecesinde hafızıya ve muvakkat bir körlük husule gelir. Tehlikeleri az, ve az çok kabili tedavidirler.

Aksırtıcı maddeler de burun, boğaz, ve hançerenin gışayımuhatî ve gudeydatını tahriş ve telhîp ederek nezle, boğaz ağrısı, mafsalı fevkinin iltihabını, ilâh tevlit ederler.

Bulandırıcı ve kusturucu maddeler ise turuku teneffüsiye ve hazmiyenin yukarı kısımlarını tahriş ederek refleksleri uyandırmak suretiyle icrayı tesir ederler. Hatta ba'zan bu bunaltı ve kusmalara mide ve karın ağrıları da refakat eder. İshâl ve ya kabız da görülmek suretiyle bir tesemmüm levhası gözükür.

MUHAREBE GAZLERİNİN HAYVANATA TESİRİ : Zehirli gazden en çok müteessir olanlar farelerdir. Harbi umumide, daha insanlar hissetmeden evvel tarla farelerinin deliklerinden fırlayarak ordu halinde kaçıştıkları görülmüştür. Gaz için bir

prodrome gibi istifade edilmek ve hemen maske takılmak hatırdâ kalması faidelidir. Köpekler de bir zehirli gaz hücumu olacağını evvelden hissedip telâş ve korku göstermekte ve gözlerini kapayıp ulumakta imişler. Maamafih gazlere karşı en çok köpekler tahammül göstermişler. Atların da gözleri muharriş gazlere fevkalâde dayanmış, lâkin boğucu gazlere karşı pek hassasiyet göstermişler, Kuşlar ya gaz dalgası önünden sürülerle kaçmağa çalışmışlar ve ya dallara konup başlarını kanatlarının altında göğüslerine saklayarak saatlerce bihoş kalmışlar. Sonra ekserisi hayata avdet etmişlerdir.

NEBATATA TESİRİ : Zehirli gazlerin terkibindeki, nebatın rengini izale eden; Klor, Kükürt gibi maddelerle olduğu tabiidir. Bu veçhile zehirlenen ağaç yaprakları ve otların kuruyup döküldükleri ve fakat ana-dallerin ve köklerin bundan müteessir olmayup tekrar sürdükleri görülmüş-tür.

YİYECEKLERE TESİRİ : Yalnız lezzetini bozmaktan ibarettir. Fakat İperit ve Levizit gibi bulaşıcı gazlerin dokunup sindiği yemekler yenir ve sular içilirse iltihabı em'a zuhura geldiği görülmüştür.

Zehirli muharebe cisimleri düşmana nasıl atılır

Bu bahis bizi alâkadar etmez

ise de gaza karşı müdafaa ve istihbar teşkilâtı ile seferi sıhhiye teşkilâtını tabiye ve sevki idare için umumî bir nazar atmak lâzımdır.

Zehirli cisimler düşmana ya gaz dalgaları halinde salma ve püskürme suretile sevk edilir. Ve ya topçu mer-mileri, Tayyare bombaları ile atılır. Zehirli gaz salmak için ba'zı şeraiti topoğrafiye ve cevviyenin vücudu lâzımdır.

TOPOĞRAFİK ŞERAİT : Gaz dalgasının bir vadiye uğrayarak kanallize olabilmesi, derin mağaralar, çogurluklar, orman ve dere içleri bulunmasıdır. Bu veçhile zehirli gazın çöküp tekâsûf etmesi kolaylaşır. Dağlık, yüksek ve çok rüzgârlı yerler gazın tavazzuuna müsait değildir.

Cevvi şerait te şunlardır :

Zehirli gazı düşmana götürmek için rüzgâr o tarafa esmelidir. Ve â'zami sür'ati saniyede 4 metreyi geçmemelidir. Fazla rüzgâr gazı dağıtır. Bir metreden az sür'atlı rüzgârda, gazın, aksi olarak, geri gelmesi mümkündür. Anafor yapan rüzgâr gazın havaya suudunu ve dağılmasını muciptir. Güneşin sıcaklığında böyle te'sir yapar. Şiddetli yağmur nâmûsattır. Fakat sis ve zeminin ratıp olması muvafıktır. Bunun içinde en muvafık zaman gece yarısı ile güneş doğumu arasındaki nisbeten hafif rüzgârlı ve rutubetli zamandır ki her kes de tatlı uykuda bulunur, ve gaz baskını yapmağa müsaittir.

Salma, dalga halinde gaz isti'mali işbu şeraiti muhtelif ve düşman tarafından daha istihzar devresinden haber alınabilme sebeble mahdut zaman ve mekânlara münhasır kalıyor, ve bu salma tariki ile de ancak 600 1,200 ve âzami 3,000 metreye, ya'ni düşmanın bölük, tabur mıntakasına ve gazın kanalize edilebildiği ahvalde de nadir olarak 12 kilometreye, ya'ni fırka mıntakasına kadar gidebiliyor.

Bundan dolayı harbi umumi evasit nihayetlerine doğru gaz mermileri tercihan kullanılmıştır.

GAZ MERMİLERİ : 1913 Haziranından evvel Almanlar ve sonra 1917 Temmuzunda İngiliz ve Fransızlar tarafından kullanılmıştır.

Gaz mermileri vezinlerinin % 10 nu kadar maddei müessireyi havidir. Bunlar 3 nevidir :

1 — Zehirleyici mermiler mavi +

{ Uçucu, seri'an tesmim edici cisimleri havidirler. (Hamızı kıyanosumâ, Arsen klore gibi). Mavi salıp markalıdır.

2 — Tabriş edici ve boğucu mermiler Yeşil +

{ Gözyaşı akıtan, aksırtan, bulandıran ve kusturan, boğan, kan getiren cisimleri havidirler, [Lakrimojen (banzolin, asetan ve halojenli eter), klor pikrin, brom asetan gibi]. Yeşil salıp markasını taşırlar.

3 — Yakıcı mermiler Sarı + ve + +

{ Bunlar ma'lûm yakıcı, kabartıcı İperit ve Leviziti havidirler. Bunlara «Hardalgazı mermisi» de denir. Bir ve ya iki sarı salıp markasını haizdirler. 2 + + lisi daha kuvvetlidir.

Bunların her biri bir maksada göre atılır. Bir araziye derhal girilecekse yeşil, ve müteakiben de mavi atılır. Mukavemet yuvalarına, bataryalara, yürüyüş kollarına baskın ve sındırma ateşi yapılır. Sarı salıp ise müdafaada, düşman taarruzuna mani olmak için öndeki araziye iperitlemek için kullanılır. Günlerce o arazi gayri kabili mürur kalır.

Caz bombaları vezinlerinin 50 %'si kadar maddei müssireyi havidirler. Mermile gibi muhtelif neveleri olur. Bunlar tayyarelerden atılır. Daha ziyade cephe gerisinin tehdidin de kullanılır, ve maalesef müstakbel gaz taarruzlarının hedefide daha ziyade cephe gerileri olacağı ve harbin cephe de değil, geride halline çalışılacağı istiştirap edilmektedir.

Harbî umuminin mühim gaz zayıatı istatistik cetveli [*]

Harbî umuminin mühim gaz zayıatı istatistik cetveli

Tarih	Mevki	İnsan zayıatı			Zayıatın % nisbeti	
		Ölen	Zehirle- nen	Yekûn	Ölenin	Yekûnu
1915						
19 - 20 Teşrinievvel	Rayhis	562	3,019	3,581	3.1	19.8
27 Teşrinievvel	Markiz	190	1,210	1,400	3.5	25.
26 Teşrinisani	Kurj - Beşenkor	57	330	387	3.5	25.
1916						
21 Şubat	Liman - Fokes - For	310	750	960	3.5	25.
19 Mart	Mavarez - Soen	140	444	584	2.	5.5
1917						
Kânunusani	Leman	527	1,453	1,980	5.3	20.

Diğer cetvel

Tarihi	Mevki	Kuvvî umumiye	Zehirlenen yekûnu	Ağır	Ölen	Zayıatın % nisbeti	
						Musap	Ölen
1917							
10 Mayıs	Aperman	200	187	80	20	10.	93
16 »	Bor	160	120	55	48	40.	75
21 »	Baran - Viller	600	247	?	40	5.7	41
28 »	» »	400	70	?	5	1.2	15

[*] Bu cetveller « Semli gaz muharebesi ve hastalıkları » kitabından maktebestir.

Bu cetveller tetkik olunulursa vefat nisbetinin iki yerde $\%$ 10 ve $\%$ 40 derecesine çıkmış, fakat ekseriya $\%$ 1, 5 ile 5, 7 arasında oynamış olduğu görülüyor.

Zehirli mermiler haricinde, ya'nî âdi dane ve sarapnelin nisbeti zayiâtı ise sahra harbinde $\%$ 58, mevzi harbinde $\%$ 76'dır. Gazsız şedit muharebe yapmış 10,000 müsellâh kuvvetli bir fırkanın zayiâtı 1, 200 - 1, 600 kişi hesap edilir.

Müdafaa ve korunma

Zehirli gaz hem cephelere hem de gerilerine atılacak ve düşman memleketinin umumi cesaret ve mukavemeti, ma'neviyeti kırılmağa çalışılacaktır. Şu halde hem ileri hem geri için müdafaa ve korunma tertibatı almak, vesaitini hazırlamak lâzımdır. Bunun için de hizada ve seferde yapılacak işler vardır.

Hazarda: Cepheye gidecekler için:

1 — Umumi ve hususî ve ya müşterek ve ferdî korunma vesait ve cihazlarının ihzarı:

A) Gaza karşı gayrı kabili nüfuz maske, gözlük, eldiven çizme... ilâh.

B) Gazı keşfedici detektörler, haber verici ziya ve seda aletleri... ilâh.

C) İşbu maskeler ve sair vesaitin muayene ve tamiri için lâzım gelen seyyar alât ve edevat atalyeleri.. ilâh.

D) Gazlenmişlere ilk yapılacak imdat hey'etlerinin teşkili ve bunlara lâzım sür'atli vesaiti nakliye (Kamyonet. duş, etûv ve lavaj tertibatı, müvellidülhumuza bombaları ve koklatma aletleri, havada ve zemindeki zehirli gazları irca ve izale edici ilâçlar ve bunları püskürtücü cihazlar ilâh.)

h) Gazlenmiş hastaları tedavi edecek mütehassıs eşhas ile Z. seyyar hastahaneleri (Tekmil hususi tedavi alât ve edviyesi ile beraber.)

f) Gazdan koruyucu ve tedavi edici vesait, âlât ve edevat ile edviye imal edecek fabrikaların açılmasını teşvik ve himaye.

2 — Tekmil bu vesaitin tabiye ve tarzı istimleri hususunda muharip ve gayrı muharip ordu mensubininin talim ve terbiyesi :

a) Gaz enstitü ve bilhassa gaz mekteplerinin te'sisi.

b) Gazdan korunma kavâit ve esasatının münferit ve müctemi' ta'lim ve terbiye programlarına ithali,

Hazarda : Cephe gerisi için :

a) Efkârı umumiyenin zehirli gazların tarzı isti'mali ve te'sirâtı ile bunlardan müştereken ve münferiden korunma usulleri hakkında tenvir edilmesi için her sene münasip mevsim ve zamanlarda mütehassıslar tarafından fenni ve tecrübi konferanslar verilmesi (Lehistan Salibiahmeri tarafulundan bir « Gaza karşı müdafaa ve korunma va-gonu » ihzar olunmuştur. İçinde muh-

telif gaz maskesi ve te'siri hafif tecrübe gazleri bombacıları, gazlenmişlere yapılacak ilk imdat ve müdavat alât ve edevatı ve edviyesi ile bu hususta yetiştirilmiş kadın ve erkek hasta bakıcılarından mürekkep bir gaz ekibi vardır. Başlarında da bir mütehassıs konferansçı vardır. Bu vagon, demiryolları üzerinde şehir şehir doluşturılarak umumi meydanlarda halkı toplayup gaz taarruzuna karşı alınacak tedbir ile maske takılacağını; gazlenmişlere yapılacak ilk imdat şekillerini ve tarzı nakillerini gösterip (bir de konferans veriyorlar.)

b) Yeni yapılan binalar, resmi daireler, kırlar, mektepler, hastahaneler, kütüphane ve konferans salonları, sinema ve tiyatrolarda gazden sığınacak, gayri kabili nüfuz hususi odalar, daireler vücade getirilmesi ve ya icabında bu veçhile istifade edebilececek tertibatın mühendis ve mimarlarca nazarı i'tibara alınması,

c) Hilâliahmerin her yerde olduğu gibi tayyare ve gaza karşı gerilerin muhafazası için ahalinin t'alim ve terbiyesi ve halktan gazlenenlere ilk müdavatı yapacak heyetlerin teşkil ve tanzimini şimdiden başarması (Lehistan'da bunun için Salibiahmer Milli müdafaa Cemiyeti ile beraber hareket etmektedir. Merkez ve vilâyetteki âli ve tali heyeti t'alimiye ve mektep talebesi Milli müdafaa teşkilâtının esas azasıdır. İmdat heyetleri bunlar meyânından tertip olunmaktadır. Vilâ-

yetteki propaganda ve imdat heyetlerini t'alim edecek muallimler merkezdeki gaz mektebinde yetiştirildikten sonra vilâyetlerine dönüp mahalli kursları yaparlar. Salihiahmer merkez ve mülhakat şubeleri de bunlara lâzım gelen teçhizat ve vesaiti hazırlamakta bu mesaiyi sevk ve idare etmektedir.)

Muharebede, cephe :

1 — UMUMİ TEDABİR :

a) Düşman gaz vesaitinin ve teşkilâtının, daha hazırlık devrinde iken haber alınıp, evvelce imhasına çalışmak. [Gaz istihbaratının ehemmiyeti].

b) İlk tarassut hattından 5 - 20 kilometre geriye kadar gaz hücumu olacağını ve ya olduğunu sür'atle haber verecek ta'biyevi bir teyakkuz ve işaret silsilesi teşkilâtı vücade getirmek.

c) Gaz taarruzuna müsait hava ve zeminin ihbarı

d) Sair korunma tedabiri (ileri hatlarda detektörler vaz'ı ve münasip yerlerde sığınaklar yapılması.)

h) Gazlenmiş mahallerin işaretlenüp umuma krokiler üzerinde ta'mimi ve aynı zamanda dezenfekte edilmesi.

v) Gaz müsaplarına ilk takayyüdat icrası ve geriye nakilleri.

y) Bunların gaz imdat merkezlerinde ve tedavi kadematındaki Z. teşkilâtında sür'atle tedavi altına alınmaları.

t) Gazden ölmüşlerin ahşasının hemen gaz laboratuvarına irsali.

i) Ordu gaz müfettişliği ve gaz kıtaat zabitanı ile ordu Z. Sıhhiye teşkilâtının düşmanın peyderpep kullana-cağı yeni gazlere karşı alınacak umumi ve münferit tedabir ile maskelerde ve Z. tedavi teşkilâtında ta'kibi ve ya ta'dili lâzım gelen şekil ve tarzların muntazaman ve sür'atle tespit ve ta'mimi.

Hususi ve ya şahsî tedbir ler. sırasında :

a) Umum ordu, zabitan ve efradının ve hatta hayvanatının maske ile teçhizi lâzımdır.

MASKELER : 2 türlüdür : süzücü tecrit edici.

Süzücü maskelerin süzgecinden gazlanmış hava geçerken zehirli maddeler süzgecin içindeki mas ve irca edici maddeleri havi gözlerde kalır ve şahsın ağzına yalnız temiz hava girer. Bu süzücü maskelerin Alman, Fransız ve İngiliz, Amerika tipleri vardır. Halen en eyisi ve pratiği ahiren «Fernez» in evvelce süzgeçleri geçmekte olan bazı gazleride tevkif için ilâve ettiği terşih hartucu ile teçhiz ettiği A. R. S. Fransız maskesidir. Ekseri Avrupa orduları bu tipi kabul etmişlerdir.

Tecrit edici maskelere gelince : bunlar humzu karbon gibi süzücü maskelerden muhakkak geçen çok zehirli gazlarla mülevves havayı teneffüsten şahsı büsbütün vareste kılarlar. Şahs lâzımgelen müvellidülhumuzayı maskenin dahil ve ya haricinde bulunan M.

balon ve ya üstüvanesinden alır. Bunların da en pratikleri Fenzi ve Dreger tipleridir.

b) İperit ve Levizit ve Metil diklorarsen gibi sıvıışıp elbiseyi geçerek deriyi kabartan zehirlere karşı geçir-meyici elbise, eldiven ve çizme giymek lâzım gelmiştir. Elbise ve eldiven ile auakkapları kabili nüfuz kılmak için muhtelif terkipte yağlar ve vücuda sürünmek içinde pomatalar kullanılmaktadır. Gerek maskelerin ve gerek muhafız elbise ve pomatların gazden korunma kabiliyetleri muayyen bir zamana münhasırdır.

Bundan fazlası için tebdil ve ya tecditleri ister. Süzücü maskeler şahsı 10 saat müddet, mücerrit maskeler 45 dakika, empermeabl elbise ve pomatalar 14 saate kadar koruyabilir. Maskeye tahammül de güçtür. Bunun için maske altında bunalmış olan kıtaat efradı kısım kısım sıgnaklara çekilip havalandırılmalı ve yemekleri, suları verilmeli, icap edenlerin maskeleri değiştirilmelidir.

İleride gaz içinde yıpranmış kıt'at geriden gelecek taze kıt'atla sık sık değiştirilmelidir ki zabitan ve efradın cismanî ve ruhî mukavemetleri muhafaza edilsin.

Muharebede : Cephe gerisinde:

1 — UMUMİ TEDABİR :

a) Gaza karşı tertibatın veçhi tatbikını, gaz elbise ve maskelerinin tarzı istimalini gaza maruz kalması muhtemel mintakalar halkına öğretmek, yan-

gın ve gaza karşı muaveneti sıhhiye ve gaz tathir müfrezelerinin ve halk işaret postalarının (tayyare ve gaz haber verici) teşkil ve faaliyete getirilmesi .

b) İşlerini ve nöbet mahallerini bırakmıyacak olan askerler ve sivil memurinin, çocuklar, ihtiyarlar ve hastaların muhafazasını temin.

c) Bütün mebaninin (evler, ahırlar, samanlıklar . . ilâh) kapı ve pencere ve baca ve perdelerini muhkem kapamak, erzak ve me'kûlât depolarını ve mustahzarat fabrikalarını gözetmek .

d) Bombardıman müteakip hemen tathirata başlanmak.

2 — HUSUSİ VEYA ŞAHSİ TEDABİR de herkesin evinde barkında kendisini ve ailesini barındıracak gaza karşı, mahfuz odalar, sığınaklar hazırlayıp, bombardıman esnasında buraya ilticası ve maskesini kullanmasıdır. Ve gazlanan yerleri dezenfekte etmesidir.

Gaz hastalıkları

Gaz hastalıklarının tekevvünü

Klor, Brom, Kükürt, Arsenik, Eter madde esasilerini havi karışık ve yüksek cezirli harp cisimleri su ve ya suyu havi ensice ile temasa geldiklerinde hamızı klormâ, hamızı brommâ, hamızı kibrit . . ilâh. gibi hamızatı ma'deniye husule getirirler. Maa-fih, bu ecsamın tesirleri yalnız terkiplerine dahil olan kâvî ve ya zehirli atom gruplarına tâbi değildir .

Teşrihi ve ispenciyarı taharriyat ile görülmüştür ki zehirli gazların te'siri doğrudan doğruya ensicede âfati teşrihiye husule getirmek veya ensice teammûlâtı kimyeviyesini ihlâl etmekle değildir; çabuk geçici ve kısa imtidatlı bazı gazların te'sirleri ba'zı devamlı âsar husulünü mucip olur ki bu âsar ancak muayyen bir devrei hafiyeyi müteakip, teamûlâtı hayatiyenin marazı bir tezahürü şeklinde tecelli eder. Nitekim maraziyyatta kimyevî, semmî ve ya intani âmillerin te'sirinde de bu devri hafiyeye görülür.

Â'arzı tesemmümiyenin sureti tekevvünü ve bunlara karşı deva vasıtaları ile sureti mücadelenin anlaşılması için bu meselenin bilinmesi icap eder ki bir zehirli gaz, hamızı madenî tevhit ederek bitte'sir dahili hücerede bir hamulei elektirikiye tahavvülü husule getirirse hayatî hücerenin her hangi hususi sem ve ya toksine karşı aksi amelinde olduğu gibi, ancak bir müddet sonra tezahur eden ve uzun zaman devam eden teamûlât vücude getirebilir. Ensicenin bu veçhile hamiziyet kesp etmesi renkli teammüllerle tezahur etmese yahut hamızların kesafeti mevadî şibih zülâliyyeyi tahsir için gayri kâfi bulunsa ve yahut teşrihi tagayyûrat ika'ı için hamızat haddi lâyıkta bulunmasa dahi hal böyledir.

Balâda zikredilen surette taharrüş aksi amelî göstermek hayatın evsafı esasiyesinden birisidir. Bu aksi amelîler ister cümleî asabiye sahhasınd (te-

neffüs yollarına gazın ilk temasile bera ber par refleks yukarıları teneffüsü tevki ederken aşağıları bil'akis alabil- diğine teneffüs eder ve ögsürtür.) ol- sun, ister kimyevi alâkalar sahasında tecelli etsin, bizzat tagayyûratı hücre- viye ve ya umumî deveranıdem ihtilâl- leri hücre muhaceretleri kan terkinde tahavvül, mübadelâtı iğtidaiyede taga- yyûr şekillerinde tezahur etsin. Zehir âmilinin te'siri anından tagayyûratı marazıyeyi tespit edebildiğimiz zamana değin muayyen bir vakit geçer; işte bu vakte «devrei Hafîye» ismi verilir. Bu devirde hücerat ve ahlatta geçen şey- leri elimizde bulunan vesait ile anla- maklığımız mümkün olmadıgındandır ki hafî namı verilmiştir. Hafî devrin imtidadı çok değişebilir ve çok şeraite tabidir. Ba'zı cisimlerin hususî evsafıta tagayyûratı hücreviye ikama muktedir olup bu tagayyûratında bil'ahara husule gelecek marazî avarızın mümeyyiz sey- rini iltizam edecekleri kolayca anlaşıl- bilir. Meselâ Skopner'in ispat ettiğı üzere rontken şuaları ve diğer bazı rad- yoaktif şualar ile bazı müharebe gazleri tekessürü hücerata mani olmıyau fakat müteakip nesillere intikal ile bazı te- gayyûrat ıka edebilen bir hassaya ma- liktirler ve buna binaen bu tagayyûrat ta devamlı bir illeti nesciyeyi badidir.

Gaz hastalıklarının seririyatı

Seririyata geçmeden evvl gazlerin tesiratını bir daha hatırlayalım :

1 — MUHARRİŞ TE'SİRAT: Âsabı hissiyeyi alâkadar eder; cildin kaşın- ması, gözlerin yanması, yaşarması, ak- sırma, öksürme . . . ilâh gibi müdafaa aksi amelleri şeklinde tecelli eder.

2 — KÂVÎ TE'SİRAT: Bunlar hü- cre protoplazmasının tagayyûratıdır. Ha- fîf vak'alarda yalnız epitel tabakasının hafif tahavvülâtı, ağır vak'alarda derin ensicenin âfatı görülür. Bu kâvî tesir- ler basit bir ihtikandan intibaç, temev- vüti ensice ve mütemevvit aksamın itti- rahı ile muttasıf en ağır eşkâli iltiha- biyeye kadar bir zümre tagayyûratı mucip olurlar.

3 — SEMMÎ TE'SİRAT: Zehirli ec- samın kana dahil olarak uzak âzaya kadar gitmesi ve onların vezaiğini de ihlâl etmesi ile muttasıftır.

Gazlerin, bu ilk te'sirlerine bilvasıta husule gelen tesirleri de ilâve etmek lâzımdır :

a) Akciğerlerin ozıması dolayısıyla sudan fakirleşen kanın hali ,

b) Mevzii ensice tagayyûratından husule gelen ve bunların aksamı mü- kevvinesinin tahallülü mahsulu olan ecsam n (yanıklarda olduğu gibi) te'- sirinden mütevellit tesemmümler (auto- into xication)

c) Rielerde mübadelâtı gaziyeinin ihtilâlinde ileri gelen iğtıda tagayyû- ratı .

d) Mütegayyir ensicenin kuvvei mukavemesinin tenakusu ile husule ge- len intanat ki iltihabi tagayyûratı bâdi olurlar.

Bir vak'ada bu te'sirlerden hangisinin görülebileceği, müessir olan gazın terkibi kimyevîsinden istihraç olunamaz. Bu hususta daha bir çok şeraiti âmildir.

Gazlerin kesafeti, te'sirlerinin devamı, muhafaza vasıtalarının kifayeti ve bunların umumî ve ya münferit şekilde tatbiki, gazlenmiş efradın hal ve sıhhati ve mukavemet derecesi, gazle tesemmüm esnasında ve bunu müteakip müddette ma'ruz bulundukları şerait, cümle adaliye, devran ve teneffüs cihazlarının mukavemeti ... Bütün bunlara nazaran muhtelif derece ve şekilde tesemmüm levhaları görülür.

Zehirli gazların hususiyeti, te'sirâtı semmiyelerinden sarfı nazar, noktai galeyanlarının tehalüf, sıklet ve lüzucetleri, havada inkısam ve tayeran kabiliyetleri, suda ve lipoitlerde inhilâl kabiliyetleri, ensice ile temaslarında kabiliyeti tahallülüyyeleri, yalnız teknik noktai nazarından muhtelif surette istimallerinde değil, suret ve şiddeti te'sirlerinde de âmil olduğu şu sırada hatırlanacak hususlardandır. Gaz hastalıkları levhai seririyeleri berveçhi âti tasnif olunur :

- 1 — Bilhassa rieyi âfetzede eden gazlerden mütevellit levha.
- 2 — İperit gibi cilt, göz ve yukarı teneffüs yollarında tagayyûrat yapan gazlerden mütevellit levha.
- 3 — Humzu karbon, nitröz ve hamızı prusikten mütevellit tesemmüm levhası.

Boğucu gazlerin serirî lavhası.

Hava ile karışık hafif ve batî te'sirli, ve ya kesif ve seri' te'sirli gazlerle tesemmüm levhaları farklıdır.

1 — Sargı mahallerini dolduran vekayi, bereketki birinci sınıftan hafiflerdir. Bunlar bidayette â'raz göstermezler ve ya pek hafif â'raz ibraz ederler. Doğrudan doğruya taharruş alâimi husule getirmeyen bu memdud gazler batî te'sirli iseler muayyen bir devrei hafîyeyi müteakip, ya'ni, birkaç saat sonra ve ya ertesi günü tedricen çoğalmak üzere nefes darlığı, göğüs ağrıları, sadri dacet hisleriyle tesemmüm â'razı görülür ve aynı günde ve ya ertesi günü tamamiyle gaip olurlar, ve yahutta kuru harahir, muhati balgam çıkarmakla muttasıf münteşir zatülkasabat alâimi gösterirler.

Daha ehemmiyetlice vak'alarda da kasabatın ince şu'belerinin ve esnahın iştirâki ile ve küçük fikaali harahir, usreti teneffüs ve derecei hararet tereffüü ile müterafık daha vasi' iltihap alâmi görülür.

Tereffüü hararet ikinci ve üçüncü günler zuhur eder, ve bu veçhile daima müsait seyrettiği görülmüş olan şiddetli zatülkasabatı şa'rine, zatülkasabatı veride manzarasını alır. Özimayî rie de zuhur ediverir. Hatta evvelce sâlim â'raz göstermiş ve ya sağlam ola-

rak cepheye dönmüş vak'alarda bilâse-
 bep ve ya bir üşüme, bir yorgunluğu
 ve ya bir cerrahî müdahaleyi müteakip
 bu ozima zuhur edivererek bir iki
 gün zarfında mevti mucip olabilir.
 Bundan dolayı gaz tesemmümleri
 sinsilikle muttasıftır, ve bidayette inzar
 hususunda bir şey söylenemez. Mes-
 mumlarla beraber sargı yerlerine gelen
 mütemarızlara da bilâmüşahede bir
 şeyi yok denemez.

2 -- Kesif ve serian te'sir eden
 gazlerle zehirlenen efrat, teskereciler
 tarafından, gaz sahası haricine, ziyai
 şüur halinde çıkartılır. Diker bir kıs-
 mı da yine teskereciler veya arkadaş-
 ları kollarına girmiş olarak dermansız
 sallana sallana yere yıkılacak bir hal-
 de sargı mahallerine getirilirler. Bun-
 lar göğüslerinin ön tarafında şiddetli
 yakıcı ağrılardan kısmen göz ve cilt-
 lerinde yanmadan, başağrısından, bu-
 lantıdan şikâyet ederler.

Yüzlerinde havf ve dehşet okunur;
 renkleri mavimtrak, teneffüsleri seri
 ve sathi, nabızları ekseriyetle seri ve
 nadiren batidir. Fevkalâde istirahat
 ve sükûnete mühtaç olup her hareket-
 ten müçtenip ve mütevahhiştirler. Git-
 tikçe göğüs ağrıları ve teneffüs ihti-
 yacı gayri kabili tahammül bir şekle
 girer. Hastalar bağırır, inler ve gittikçe
 zevale yüz tutan kudretlerinin müsa-
 adesi nisbetinde kendilerini şuraya bura-
 ya atarlar, yakalarını, paçalarını yırtar,
 koparırlar. Vecih gittikçe kırmızımtırak
 mavi ve ya soluk mavi, teneffüs daha

zahmetli, zefir, daha güç ve uzun bir
 hal alır. Sadırda tiraj vardır, gayet iş-
 kenceli bir öksürükle seyyal, köpüklü,
 et yıkantısı renginde çok miktarda bir
 balgam çıkarırlar.

Sadrın kar ve isgasında rie hudut-
 larının aşağı indiği ve kalbin genişle-
 diği, kuru harahir ile beraber zeirati
 teneffüsüyenin azalmış olduğu ve ince
 münteşir harahiri fırkaiyye ispat olu-
 nur. Gayri müsait seyreden vekayide
 usreti teneffüs gittikçe artar, nabız
 daima seri ve zayıftır.

Balgam ifragı kesilir, uzaktan işi-
 dilebilen harahiri şezeniye zuhur eder.
 Ağzda kanlı köpük görünür, ve hasta
 gayet şedit rie oziması ve müterakki
 kalp hâbutı ile bir kaç saatte, birinci
 günün nüsfinda, yahut ikinci, üçüncü
 günde vefat eder.

Nadir olarak görülen kütleli te-
 semmüm şekli daha vardır ki, yıldırım
 gibi vurur. Bu, bilhassa maskesiz gaze
 yakalananlarda görülür. İnsan bir kaç
 saniyede ölür ve düşmezden evvel an-
 cak gayri muntazam bir kaç hareketi
 teneffüsüye icra edebilir.

Mütevcaffanın ağız ve burun delik-
 leri hizasında hava ile karışık bir kö-
 pük vardır. Bu fevkalhâd kütleli bir
 rie ozimasının işaretidir. Pek nadiren
 otapside bu ozima ve diğer hiç bir
 afet te görülmez. Bu gibi vekayi'de
 ölüm teneffüs yollarından kopan neh-
 yedici filimünakısten mütevellit bir
 senkopla vaki' addedilir.

Yukarıda söylendiği gibi seri' ola-

cağı yere batı seyreden vakayide ise ekseriyetle ikinci günde harareti beden 38 - 39 ve vahamete göre bunun da fevkine çıkabilir. Fakat mu'tat olarak üç gün nihayetinde hali tabiiye düşer. Nabız ve nefes münhanileri de bera-berce alçalır. Bu üç günlük devir hakikaten buhranlıdır, lâkin bu devir geçince şifa tedricen gelebilir. Bu orta şekilde diğer eçhize tagayyüratının meydana çıkmasına vakit kaldığı için :

a) Bulantı, kay, şedit karın ağrı-ları, kabız, dilpası ile müterafik midii miai şekli.

b) Muannit başağrısı, raşiyalji, cismani ve ruhi takatsizlikle muttasif asabi şekli.

c) İptidai bir teserruu kalp saf-hasından sonra dakikada 40 - 30 kadar inen bir bataeti kalp şekli.

d) Mahfazai fevkalkilyenin hâd bir ademi kifayesine merdud olmak üzere pek nadir olarak vaki tezerrüki (hastanın yüzü birdenbire morarır-ır.) şekli gibi eşkâl dahi görülür.

TEKÂMÜLÜ — Boğucu gazlerden ölüm ekseriyetle ilk üç günde vakidir. Gaz hücumlarının, ağır mecruhiyet ted-hiş infilaklarından mütahassıl tazyiki hava te'sirleri gibi, tevlit ettiği mad-di ve ruhi şoklar bazı vakalarda gayet vahim bir alâmet levhası manzarasını gösterir. Gakat bir kaç güne münhasır olan bu şok hali geçince, tesemmümün o kadar ağır olmadığı ve şahsın kur-tulduğu görülür. Ne olursa olsun ilk tehlikeli devre geçtikten sonra kur-

tuluş bir kaidedir. Şifa hafif şekillerde 15 günde ; vahim şekillerde çok bata-etle husule gelir. Bu esnada bazı ilti-lâtat da olur. İltihabı sehayayı dimağı, etrafı süfliyenin gangreni müstesnadır. Tali intanlar sebebiyle zatürrie iltihabı kasabata rievi ve bundan menşei alan kihî zatülcenp, hurac, gangreninin intifahi şedidinden naşi esnahn yırtıl-masından ve ya yüksek tazyikli müvellüdülhumuza koklatılmasından ileri gelen cilt ve munassif anfizem-leri. Bazı vakalarda solukluk, halsizlik deveran bozuklukları, mevzii asfiksiler, tazyiki şiryanî düşüklükleri, kan bozuklukları, eviyei şa'riye insidat ve samameleri vakidir.

İNZARI : Şahsın antesedamı, işret ityadi, fesemmümün ahval ve şeraiti şa-hsın ahvali umumiyesi insan üzernide müessirdir. Tazyiki şiryaninin düşmesi akciğer teammülâtının şiddetlenmesi ve bilhassa, ahvalin müsaadesine ragmen teserrün kalbin devamı va inadı teh-likeye işarettir. Maamafih, ekseriyetle ilk üç günü geçirdikten sonra büyük vahamet ve tehlike geçmiş demektir.

Gaz tesemmümü yalnız hâd bir tekâmül geçirmez. Müzmin bazı ahvale dahi inkılap edebilir ve muhtelif âzada az çok devamlı sekeller bırakabilir. Bun-larda kısaca şunlardır :

RIEVİ: Tagayyürat olarak, devamlı nefes darlığı, göğüs ağrıları, boğmaca gibi nöbetle gelen öksürükler, müba-delâtı gaziye tenakusları, intifahi rie nüks edici zatülkasabalar, nüksedici

ozimai ihtikanlar, kan tükürmekle müterafık kâzip tederrünü rie şekli .

HANÇEREDE : Ses boşukluğu ve ses yokluğu,

BURUNDA : Anczmi,

GÖZDE : Havfi ziya ekstropiyon, kanatı dem'i darlığı.

KALPTE : Halecan, teserru, nabzın kararsızlığı,

KANDA : Fakr,

CİHAZI HAZMİDE: Bulantı ve rihli, bazan sancılı sui hazımlar.

CÜMLEİ ASABİYE: Başağrısı, dönmesi, ihtizazlar ve yorgunluk hisleri, za'fı adalı, isteri halâtı ...

TEŞRİHİ MARAZİSİ: Fethimeyitde gayet aşikâr ve fevkalâde bir rie ittifahı, ve ozimasıdır. Rie sıkletinin 2-3 kiloya kadar çıkmış ve bütün kalp evsafının genişlemiş, ve çökmemiş, koyu bir kan ile dolmuş olduğu ve merkezi cumlei asabiyede nemşi nezifler görülür. İlk günlerde vefat etmemiş eşhasta ozima ile beraber yer yer ihtikan, intifah ve atelektazi ve üçüncü haftada yahut daha geç ölenlerde beynel esnah hicaplarda ve küçük kasabalarda nesci munzam tekessürleri ve nadiren de nesci rienin takayyüh ve kangreni teley-yününe ve pilevrada kîhi nethaya tesadûf olunur.

TEDAVİ : Boğucu gaz tesemmûmatında, hastaların asla yürütülmemesi, derhal gaz mıntakası haricine açık, havadar mahallere nakledilmeleri lâzımdır. Her gazlenmiş şahıs devamlı ve

tam bir istirahatata muhtaçtır. Vak'asına göre mükerrer fastlar; mübadelâtı gaziyye güçlüğüne karşı müvellidülhumuza kok'latılması .

Mukavvii kalp olakak adrenalın, di-jitalın, eter, kâfurı şiringaları, mukaş-şi gibi ipeka ve bu kabil edviye, tâli intanat için de kolloidal madenler; antistireptokoksik ve ya pmömokoksik serumlar, aşılar, tesbit huracı; yalnız müçtemi huracatta müdahalâli cerrahıye istimal olunmuştur. Hzimai rıeye karşı dahili verit $\frac{0}{100}$ 5 klor kalsiyom mahlûtü zerki harbi umumide ölüm vakayiini $\frac{0}{100}$ 88 den $\frac{0}{100}$ 55 e tenzil etmiştir.

Yakıcı cisimlerden mütevellit levha

İperit, bilhassa cildi, gözleri ynkarı teneffüs ve hazım yollarını, ya'ni açık nevahiyi musap eder. Fakat bu te'sir defaten görülmez; ağır ağır, sinsi sinsi vakidir. Bundan başka iperit temas ettiği mevaddın mesamatına da geçip dolar, ve böylece iperitlenen çamaşır ve elbise kapalı yerlerin üzerinde bir yakı tesiri yaparak deriyi kabartır. İperit levizit ve emsalı cisimler düşükleri satıh ve nesç üzerinde petrol gibi ağır ağır yayılır ve intişar ederler.

İperit su ile ve ya ensice ahlatı ile temasa geldiği vakit gayet bataetle tahallül ederek serbest bıraktığı hamızatla kâvî tesirini icra eder. Kâvî cisimlerin müessir olmaları için kesif olmaları icap etmez. En memdut hallerde

bile şedit kâvi ve semmî te'sirler yaparlar.

Batiyen tahallül ederek te'sirleri, devrei hafîyelerini 6-12 saat kadar uzatmış gibi, bir kerre husule getirdikleri avarız da gayet muannit ve uzun müddet tevessü' ve intişara meyyaldır. İperitin daima bulaşığı yereyapışıp kalması tesirinin mevzii kalmasını izah eder. Ancak bu mevzii âfetler âmik ve teşrihidir, ve bilhassa tâli intanlar boğucu gazlerin tesirinden ziyade müsaıttır. Diğer âzanın sureti teessürü de tâli intanlardır.

Yoksa iperit kana geçipte diğer âzaya gitmez. Gayet nadiren, şedit ve kesif iperit damlalarının ve ya buharının devamlı teneffüsü ile Fosgen tesemmümüne benzer ağır bir tesemmümü rievi levhası zuhur eder.

Kaideten iperitin ilk tesirinde hiç bir alâmet görülmez. Yalnız hafif bir hardal ve ya sarımsak kokusu duymaktan ibaret kahr. Ancak bir kaç saat geçtikten sonradır ki evvalâ gözlerde bir yanma ve gidişme; müteakiben yaşarma, havfi ziya husule gelir. Göz kapakları sımsıkı kapanır ve şişer. Maamafi bu derecede, münzammalar hizasında mebzul ifrazat ile kırmızılıktan başka bir şey görülmez. Bu derecede hâd bir nezle enfıyyeye kadar giden burun ve boğaz kaşınması ve yanması, başağrısı, bulantı, umumî kırıklık, ciltte dahi kaşınma ve yanma hisleri başlamış veya başlayacak halde bulunur. Turuku tenefüsüi ulviye tezahüratı da beraberdir.

Âıazı aynıye daima ilk tezahür ve işaret tesemmümdür. Hassas eşhâsta bu âraz daha çabuk meydana çıkar.

Gittikçe göz yaşları kılışır, kemosis olur, ihtikamı hedbi ve kuzahı ile beraber mutabakat ma'ısları tekevün eder, Şerit şeklinde bir iltihabı karniye ve onun neticesi kesafeti karniye husule gelir. Maamafi vefat etmeyen hastalasda inzâr selimdir, bir kaç hafta sonra şifa bulur. ve yalnız bir kesafeti karniye kahr.

İperit ağız ve boğaz gışayı muhatilerinden başlamak üzere yukarı nefes boruları ve ciğerlerde de berveçhi âti tagayyüratı yapar :

Dudaklar ve burun delikleri etrafında dairenmâdâr huveysalat. Ağzın içinde küçük dil, şerâülhanek ve levzeler etrafında münteşir bir kıızılık ile müterafık nezlevi, fibrini, nahrevi, iltihaplar görülür. Bunlar tedricen büyük satıhlı takarruh ve takayyüh lüveyhâta tebeddül eder. Kesif kih ve gışayı kâzip tavazzuatı ve a'razı müterafıkası ile bir boğaz ve hançere difterisi levhası husule gelir. Yutkunmak ve lâkırdı söylemek esnasında şedit veca'lar ve boyun ağrıları olur.

Hançerede, miznârı lisani, şeriti butayniler, hubulü savtiyyeye gışayı muhatileri şişer. ve muhatî tabakaları ile mestur bulunur. Ses kısır, çok müz'ic bir öksürük hastaları gece bile uyutmaz.

Hafif vakalarda şıryanı şezen ve kasabat az iştirak eder. Münteşir iltihabatı hasabat ancak tali intanat yüzünden muahharen zuhura gelir.

İperiti mayi halinde ihtiva eden mer-milerle baskın ateşi neticesi zuhur eden ağır tesemmüm vakalarında yukarı te-neffüs yolları gışayi muhatilerinde zeb-havi ve gışayi kâzipli âfât husule gelir ve fibrini ifrazattan müşekkel kâzip gışalar küçük kuturlu kasabata kadar intişar eder. Gışayi muhatide derin nahiyeler husule gelir (Difteryai levha).

Mizmarı oziması ve diğer taraftan kâzip gışalarla kapanmasından naşi ihtinak nöbetleri de olur. Gitgide nahrevi gışayı muhati bakayası ittira-hından sonra kalan karhalarda (Betah-sis teşaubu kasabat hizalarında) bak-teri intanatı ile teleyyün ve takay-yuhlar olarak bunlarla intan aşaya doğru inüp şedit kîhi kasabat iltihap-ları, mihraki zatülkasabat ve zarürri-eler, nahre, gangren ve huraca meyyal fussi zatürrieler ve bilihtilât zatül-cenpler zuhur eder. Nadiren buhar-ların esnaha varınçaya kadar bütün rieiye musap ederek Fosgen tesiri gibi hâd bir ozima yaptığı da vardır. Böyle ağır şekillerde ölüm birinci haftanın sonunda olur. Nisbeten selim vakalarda şifa haftalarça ve tâli inta-natın ve ihtilâtların derecesine göre hatta aylarca sürer.

İperiti; cihazı deveranide uzun süren fakrûddemden ibarettir. Key'e uğrayan ensice imtisası (harkalarda olduğu gibi) ile tâli intanat sümumun tesirleriyle kalb zâfi ve tazyıkı şiryani sukutu da görülürse de bunlar devam-sız ve ehemmiyetsizdir.

Cilde tesirine gelince :

Vakayiin hemen üçte ikisinde ciddi tezahurat görülür. Evvelâ bir kızartı olur. Bu da gaza maruz kaldıktan bir kaç saat, bazan da 2-3 gün sonra görülür. İperit en ziyade açık yerlere te'sir eder:

Yüz, boyun, göğüs, ve derisi ince ve ratıp olan koltuk altı, mirfak, âne, bacakarası, haya torbası, kadip gibi yerlerin iperitlenme kabiliyeti fazladır.

Şahıs soyulursa maske, arka çan-tası, meşin saat bileziği, çizme altında sağlam kalmış deri muntakalarile ayrılmış kızartı levhaları daha ziyade yukarıda zikredilen nevahide görülür. Mevzii hafif kaşıntı ve yanma ile muttasıf olan bu ihmirlarlar yeknasak-tır ve tazyık ile beyazlanır ve eser bırakmaksızın bir kaç günü sonra zail olur. Yahut hiperkeratoz yapar, sathı beşerde kalınlaşır, sertleşir, rengi güneş yamğı ve bilâhare, Adison hastalığında olduğu gibi bakır rengi alır. 1-2 haftada tefellüs eder, dökülür ve bu takarrün ve tefellüs keyfiyeti salim cilt teşekkül edinceye kadar bir kaç defa tekrarlayabilir. Nadiren, tefellüsü ve huveysalı bir ekzama halini alır, Fakat yine eser bırakma-dan zail olur.

İperitle çok meşbu' olan noktalarda fıkahı, nahrevi bir cilt iltihabı hasıl olur ki, bir azrontkenden mütevellit ta-gayyırati andırır. Bu takdirde de kızarmış satıhlar çabucak ilk saatlerde intibâç ederek koyu morumtırak bir renk alır ve şeffaf, maslı, bazan mütehassir

mayi ile dolu huveysalat hasıl olur. Ve bunlar ister dağınık ve teker teker, ister toplu ve münteşir olarak bütün veçhi sadrı ve ya zahrı, hatta kılı nevahiyi istila edebilirler. Ekseriya sathi kalır ve tali bir intan olmadıkça 7-8 gün sonra iyi olurlar. Ba'zân da beşerenin sukutundan sonra huveysalların yerinde ıslak ve kolayca kanayan ve sonra da kılı ile mestur olan karhalar baki kalır.

Bu karhalar şedit veca' ve kaşınmayı muciptir, Sathan ve umkan da genişlemek istidadındadırlar. Bu şekillerde şifayı tam için bir iki ay geçmek lâzımdır. Yeni teşekkül eden cilt bir uzun müddet daha kızarır, tasabbug eder, nadiren kalınlaşır ve pul pul dökülür, yine nadir olarak ta nesci hücrevî tahtelcilt ve adelâta kadar giden mebdeler hasıl olur.

Şu da şayanı kayıttır ki bir kerre iperitlenmiş olan menatik ikinci bir tesire karşı fartı hassasiyet gösterir ve akne, furônhiülosa istidat peyda eder.

Diğer nmumî araz

ENBUBU HAZMİDE : Şedit karın ağrıları, mebzul kay, şiddetli ishâl veya teşennüci kabız ve iperitli su içenlerde vahim bir mide ve barsak iltihabı olur.

CİHAZI ASABİDE : Yorgunluk, uykuya meyil, başağrısı başdönmesi ve tesemmümün ve şahsın haline

göre dacret ve havasızlık duygusu ile hubutu asabi nisbetinde bir lâkaydı görülür. Vahim şekillerde hezeyan, ma'ıslar ibtilaclar vakidir.

BEVLİİ TENASÜLİDE : Ancak vahim şekillerde tebevuülüzülâl görülür. Başka tagayyür enderdir. Âzayı tenasüliyenin iperitten teessürü çoktur. Derin harkalar ve karhalar neticesi sui eşkâli kadip çok görülür.

DERECEİ HARARET : Nadir olarak vahim vakalarda 39 - 40 dereceye kadar çıkabilir, fakat ahvali adiyede 38 dereceyi geçmez.

ÖLÜM : Ağır vakalarda 4 - 5 gün ve ya daha az bir zamandadır. Bu devir atlatıldıktan sonra şifa, vakasına göre bir kaç hafta ve ya ayda vakidir. Lâkin nekahet, tifodaki gibi uzun sürer; şahıs haftalar ve aylarca kansız ve işe kabiliyetsiz kalabilir.

İperitlenmiş şahıs derhal soyulur. Sıcak su duşu altında sabunlanır. Saçları makine ile kesilir ve yıkanır, elbise ve çamaşırı ütüye gönderilir. (101 - 102 derece iperitin hidrolize olması için kâfidir) gözler $\%$ 25 bikarbonatlı su ile yıkanır. Elleri musap olanlar evvelâ bunları, odun talaşı dolu bir gerdele ve akabinde Klorür mahlûlüne daldırırlar. Fakat $\%$ 45 nisbetinde permanganat dö potas mahlûlü ile tımar ve ya ipoklorit dö şo'nun $\%$ 10 nisbetinde pomatası da tavsiye edilir. Hamızıyetini berayı tadil bikarbonat mahlûlile karıştırılmış oksijenli su ile pansumanda eyidir.

Kuruma devrinde dermatol ve ya humzu tutya, talk tozu ile karıştırılmış dermatol eyidir. Yukarı teneffüs yolları için kalevi sularla mazmaza ve istinşak, sıcak su buharı teneffüsü, ve zeyti gomenol, ökaliptol irzazları ve ya damlatmaları... ilâh. Rie ihtilâtatı için fast, müvellüdülhumuza inşakı; intanata karşı kolloidal maadin, antist-reptokoksik, antinömokoksik serum, vaksinoterapi, tespit huracı.. ilâh (boğucu gazlerdeki gibi)

Hamızı prusik ve humuzu karbonla tesemmüm levhası

Hamızı prusik ile, tesemmüm nadir olmuştur; ve bu gazie bitleri imha edilen çamaşır ve elbiseyi hava-

landırmadan giyen efratta görülmüştür.

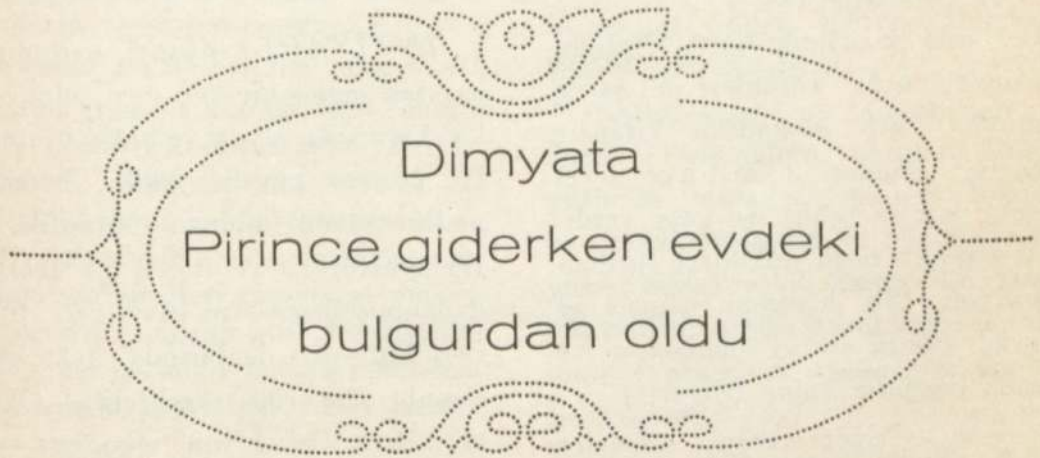
Bataeti nabız, hafif akıl bozuklukları olursa da hemen öldürücü olumyan selim vakalarda çabuk geçer.

Humuzu karbonla tesemmüm

Humuzu karbonla tesemmüm levhasını herkes bilir: Bu, siperlerde ve kapalı yerlerde kömür yakmak, lâğım galerilerindeki infilâklara maruz kalmaktan neşet eder. Tedavisinde vaki olarak mücerrit maske kullanılması ve humuzu palladiyum kâğıdı ile havada gaz taharrisi; şafî olarak ağır vakayide uzun müddet sun'î teneffüs, bilâfasıla müvellidülhumuza koklatılması; ruhî teheyyücata karşı skopolamin ve sair müsekkinat istimali.

Dr. Muallim

Hasan Kadri

BEYAZ TEHLİKE

AFYON, KOKAYIN, ETERE, KARŞI İÇTİMAİYAT VE TERBİYECİLİK NOKTASINDAN MÜCADELE VAZİFEMİZ

TARİHÇESİ : İnsanlar ilk gün-
lerindenberi kendilerine tatlı bir raha-
vet, hoş bir uyusukluk veren madde-
leri aramışlardır. Beşeri tıynette
meknuz olan aldanmak ve iyi görmek
ihtiyacı, bilhassa sinirlerin zayıf
düştüğü, yeis ve füturun irademizle
mücadele ettiği zamanlarda daha kuv-
vetle tebarüz eder. Bu günküler gibi
ilk insanlarda Fizik, fikri ve şehvi
fazla duymak, fazla ve derin yaşamak
arzularını tabiatın her maddesinde
bulmağa çalışmışlardır.

Çok eski devirlerde hatta (Nuh)un
gemisindeki üzüm kütükleri ile şarap
yapıldığını bize mukaddes kitaplar
anlatıyor. Bundan (30) asır evvel
afyonun ıstırabı tahfif ve gashy verdi-
ğini bu günkü tarih tetkikleri vazihan
naklediyor. Çin, afyonun menşei ad
ediliyor. Sonra eski Yunanistana ve
Romaya geçtiğini kabul ediyorlar.

Hayata şî'riyet veren efsaneler
Morpohée'nin, güneşin ve gecenin
oğulunun, ru'ya bahşetmek istediği
insanlara haşhaşla dokunduğunu bize

söylüyor. Eski tarih tetkikleriyle Sicil-
yalı Diodore'nin haşhaşın eski Thébes
(Teb) de bugünkü şerait altında
taammüm etmiş bulunduğunu ifade
ettiğini biliyoruz. Pek eski devirlerde
Cenubi Amerikada mühim bir mede-
niyet kurmuş olan Juka'ların da
bilhassa büyük gayretler sarfedecekleri,
kahramanlık ve fedakârlık gösterecek-
leri zaman bir nevi (Koka) yaprağını
çekdiklerini biliyoruz.

Bütün bunlar şu hakikati t'ekit
ediyorlar: İnsanlar zevk düşkünüdürler.

İNTİŞARI : Aksayi şarktan ve
şarktan gelen bir kaç gemiciden baş-
ka Avrupada afyon ve kokayin iptilası
iki, üç asır evveline kadar fevkalâde
nadir tesadüf olunan bir iptila idi.
Bu uyuşturucu ve mânevim zehirlere
dadanmış insan'arın ekseriyeti (Peru)
ve (Bolivya) dağlarında koka çeken
Cenubi Amerika yerlilerile (Çin)
ve (Hint) te afyon çiğneyen ve ya
içen milyonlarca betbahttan ibaretti.
Avrupalılar ve şimali Amerikalılarca
bu zehirler meçhuldü, hiç olmazsa

iptilâ; daha doğrusu zevkli bir iptilâ noktainazarından . . .

Nihayet asrı hazır kimyagerleri bu nebatların ussarelerinden uyuşturucu zehirleri kolayca ıhraca ve hatta sun'î surette bu zehirleri i'mala başladılar. İşte bu bir asırdan aşağı müddet zarfındadırki (Morfin, kodein, ökodal V. S) gibi kimyevi müstahzarat bir afet şeklini aldı. Bu gün bilfarz Almanya gibi çok medenî ve çok kuvvetli memleketlerde bile müptelâları günden güne çoğalan bir beyaz afet haline inkılâp etti. Bu maddelerin türlü, türlü isimleri, terkip tarzlarına nazaran verilmiş. meselâ : Heroyin gibi. Kokayin gibi moda halını almış zehirleri dünyanın her köşesine doğru yol alan gizli ve korkunç canavarlar gibi beşeriyetin sıhhat ve refahına saldırmakta olduğunu görüyoruz. Hepimiz biliyoruzki Morfin, Kokayin ve mürekkebatı artık dünya piyasasında çikolata gibi sürülüp satılıyor.

VÜS'AT VE EHEMİYETİ : ne kadar garip ve şayanı esefdirki yer yüzünde artık bu zehirlerin adedinî ve mikdarını gram ve kilo ile değil ton ile ölçmek zarureti hasıl olmuştur. Bunda beşeriyetin, bilhassa sıkı manası ile medenî dünyanın, yaşayış şeraitinin kabahati vardır. Hele yeis menbaı olan harbiumumî sinirleri gevşetmiş, maddi ve ma'nevi hayatımızın temellerini sarsmış, biz insanları bir çok noktadan zayıf bir hale getirmiştir. Dev adımlarile ilerileyen bu zehirli madelerle sarhoşluk iptilâsı da onun için emin ve geniş bir cephe üzerinde dakika bedakika intişar ediyor .

İşte bir kaç misal :

1927 senesinde bir Hollanda şirketinin üç tondan fazla ihracat yaptığı tespit edilmiştir. İki seue evvel başka bir yerde bir seyyah çantasında yakalanan kokayin (250) kilodan fazla idi .

Böyle musadere edilen yolcu çantalarına dair yapılan bir istatistik yalnız (12) musadere neticesinde keza üç tona yakın kokayini meydana çıkarmıştır.

Daha bu senenin başında Roşambo isminde bir Fransız gemisinin güvertesinde, bir kalemde (1800) kilo uyuşturucu zehir yakalamak kabil olmuştu. Geçenlerde Cemiyetiakvamın istişari ahyon komitesinde Fransız murahhası, kükümetinin aksayışarka irsal edilecek dört ton Heroyin'ini transit şeklinde nakl teklifini rettettiğini söylediği zaman ne arkadaşları ve nede efkârıumumiye bu azim miktarı pek taaccüp eder bir vaziyet almamıştı. Halbuki bu miktar meşru bir halde diğer bir memleketin meselâ İsviçrenin dört asırlık ihtiyacına tekabül etmektedir.

İstatistiklere ve tecrübedide en doğru tahminlere nazaran dünya yüzünde musadere edilen Kokayin ve morfin, istihsalât ve imalatın ancak yüzde beşini teşkil etmektedir. Dünya yüzündeki istihlâk yekûnunun ne kadar müthiş olacağını düşünmeği karilere bırakıyoruz.

Meşru Kokayin ve Morfin dediğimiz zaman, tıbbî ve fennî hedefler ve maksatlar için eczanelerde satılan

miktarı kast ediyoruz. Bu miktar ile hakiki istihlâk arasındaki uçurum için de yine bir kaç misal verelim :

Cemiyetiakvamin sıhhiye şubesi medeni memleketlerde adam başına senevi yüzde on muhteviyatlı (450) miligram afyon ve (7) miligram koka-
yin kabul etmektedir. Şu halde bütün İsviçre için umum ihtiyaç (72) kilo olacaktır. Halbuki istihsalât, yani imalât elyevm (3752) kilo olduğu resmen mukayyettir. Yalnız bu nisbet bile bedeni, ruhi ve fikri harap eden bu zehirlerin nekadâr azalı bir hırsla ortalığa yayıldığını göstermektedir.

Bu tevessü ve intişarın sebebi gayet açıktır. Zira bunların ticareti dünyanın en kârlı ticaaetidir. İşte bir misal :

Amerika istatistiklerine nazaran bir kilo (Heroyin) bir eczacıdan (350) dolâra alınabilir. Taksim edilmiş ve müptelâlara gizlice dağıdılan aynı miktar Heroin için (Toxicoman) denilen müptelâların verdiği fiat kilo başına vasatı (15,000) dolârı buluyor.

Halbuki bu fiyat vasatı bir fiyattır. Şehrine, mevkiine, hatta satışın yapıldığı şahsa ve saate göre artabilir. Amerikada men'i mûskiratla bir kat daha alevlenen bu afet yüzünden akli ve asabi hastalıkların, cinayetlerin ve intiharların fazlalaştığı sabit olmuştur. Her memleket kendi hudutları dahilindeki yüzlerce ve binlerce vak'aların karşısında derin teessürler duymakta ve çareler aramaktadır.

İşin korkunç tarafı bu beyaz tehlikenin şehirlerin hudutlarını aşarak köylere kadar girmesindedir. Bilfarz Mısırdâ en ücra köylere kadar nüfuz eden kokayin ve heroyine; haşaş ve afyon inzimam etmektedir. Hapishanelerdeki ve timarhanelerdeki bedbahtların adedi yükselmektedir. Mısırdâ dokto lar bu yüzden pamuk istihsalinin yüzde otuz kadar tenakus ettiğini iddia edecek kadar ileri gitmektedirler.

HASTALAR : Bu zehirli maddelelerle sarhoş ve bihuş olmağı itiyat eden zavallılar ve bilhassa kokayinomanlar nadiren ve pek güçlûkle kokayin kullandıklarını itiraf ederler. Yine bu hastalıktan bu iptilâdan kurtulmak istedikleri nadiren vakidir. Her hangi bir doktordan ziyade hapisane doktorları, tabibiadliler ve asabi hastalıklar mütahassısları ile kimya mütahassısları bu ilâcların bünyemizi nasıl parça parça çürüttüğünü, yıprandırıp mahvettiğini, fikrimizin, asabi cümlemizin nasıl kamçılanıp hırpalandığını söyleyebilirler.

Kokayinomanlar ve alelumum toksinomanlar diğer insanların kolaylıkla mukavemet ettiği hastalıklara tahammül edemezler.

Afyon ve kokayinin vücut üzerindeki tesirine nazaran bu iki zehri ayrı ayrı mütalaa etmek zarureti vardır.

ZEHİR CİNSLERİ VE TE-SİRLERİ: zehirlerin cinsleri ve tesirleri muhaleftir. Bunlar :

1 — Menşe itibarile .

2 — tesir itibarile .

iki kısma ayrılır.

Birincisiki morfin namı altında tanıdığımız haşaşdan kazanılan madde ve bunun mürekkebatıdır. Başlıca Çin, Acemistan ve Anadolu da yetişen haşaş nebatının çiçeğinden çıkarılır. Digeri ise koka ağacının yaprağından çıkarılan ve kokayin namı altında tanıdığımız maddedir. Bununda muhtelif mürekkebatı ve cinsleri vardır. Cenubi Amerikada, (Ant) dağlarında, (Kolombiya) (Bolivya) ve (Brezilya) da bulunur. Her ikisinde cümleiasabiye üzerine tesir eder.

Morfin müsekkîn, muğaşşi ve münevvimdir. Ekseriya hastaların ıstıraplarını tahfif için kullandıkları morfine alışdıkları görülmüştür. Morfinomanler ekseriya irsen ma'lûldırlar. Kokayin ise ilk önce münebbih olarak tesir eder. Morfinomanlar ekseriya şırınga ile kendi kendilerine bu zehiri alırlar. morfinoman ilk zamanlarda, sükûnu arar ve tahayyülatına orada dalar. Buna morfinomanların (Bal ayı) derler. Bu devrelerde telezzüz ve tezevvük kuvvetlidir.

İlk hamlede alkol sarhoşluğu gibi muhayyele haddizatinde akim olmakla beraber, bir halecan ve heyecan duyar. Üç dört haftalık bir müddetten sonra - ki bu esnada Morfinoman nisbeten kolaylıkla bu illetten kurtılabilir - artık

hasta zevkten ziyade ıstıraptan kurtulmak için şırınga yapmağa başlar. Yüzü solar, gözleri bozulur ve iştihası gayip olur. Yürümekten çekinen hasta vazife ve namus mefhumlarına karşı lakayt kalır. Cilt üzerinde tabaka tabaka şırıngalar derinleşir ve perişanlığa doğru ilerler. Bütün bu cümleiasabiye üzerine tesir eden zehirlerin tasvirleri etibbâyı alakadar eder. Ancak bunların yanında (Eteromani) yide salgın bir afet olarak kayıtlı etmek lazımdır. Doktorlar tıbbiye talebesi ve bilhassa hastabakıcı gibi bunu kolayca ele geçiren insanların bu iptilâyâ düşebildikleri görülmüştür. Eter de ya koklanır ve yahut şırınga edilir. Bununda tesiri başlangıçta alkol gibidir .

Fikre bir fartı tenebbüh şeklinde bir sarhosluk verir. Sonra (Narkoz) denilen bihuşi haline kalpolur. Alınan (dose) lara göre tesir değişir. Maamafih kendisine mahşus kokusundan müptelâsı derhal farkolunacağından dolayı Eteromanlar nispeten azdır. Afyon gibi mürekkep olsun veya digerleri gibi nispeten basit olsun bütün bu zehirler ; raşe, korku, sabursuzluk, can sıkıntısı, kâbuş gibi türlü türlü hastalıklara yol açarlar. Bedeni ve fikri parça parça didikler, koparıp çürütürler.

BEYNELMİLEL MÜCADELE-NİN SAFHASI:Bütün devletler ve milletler bu beyaz afetlere karşı tetbir almışlardır, Cemiyeti akvamın vesayeti altında bu gün bir çok teşekküller

çalışmaktadırlar. Bu mücadelenin tarihi sâfhası kısaca şudur :

(Afyon muharebesinden sonra Çin, Avrupalıların tahakümü önünde serfuru etmiş fakat bir kaç sene sonra Çinin bünyesini harapeden bu afetin karşısında Çin hükûmetinin yardım talebi her tarafta onu dinleyecek bir kulak bulabilmişti, Amerikanın teşebbüsile (1909) da Şanghai'da bir konferans toplanmıştı. Bunu (1912) deki Lahey beynelmilel konferansı takip etti. Bu konferansa iştirakeden milletler, kanunlar neşiederek Afyon ve Kokayine karşı her hususta kontrol vaz edilmesi kararlaştırıldı. İktisadi ve ticari düşüncelerden dolayı pek kolay olmayân bu mukaveleyi (1913) te ve aynı maksatla (1914) te bir ikincisi takip etti. Harbi-umumî bu yolda esaslı bir adım atılmasına mani oldu (Toksınoman) denilen müptelaların adedi arttı. İstihşâl ve satım yükseldi. Hulâsa vaziyet fenalaştı. (1918) senesindeki (Versay) muahdesinde bile bu mesele tespitedildi. Cemiyetiakvamın bu hususta beynelmilel mukavelât aktinin temini düşünülmüştü. (1920) senesinde Cem'iyetiakvam (Afyon istişari komisyonu) nu teşkil ederek faaliyete geçti ve (1912)deki Lahey konferansının vazife ve mesuliyetlerini aldı. Beş sene kadar 1— mukavelelerin tasdiki, 2— hükûmetler tarafından bu zehirli maddelerin istihşali, imali, istimal ve ticareti hakkında alınan tetbirlere dair malûmat toplamak, 3— İthalât vesikaları, 4— musadere, 5— serbest limanlar ve depolar, 6—

transit mürakabesi, 7— tıbbi ve fenni ihtiyaç her memlekette nüfuz başına senevi düşen mikdar hakkında tetkikat gibi meselelerle uğraştı.

1923 senesine kadar bu sahada iktisadi ve ticari düşünceleri içtimai ve insani düşüncelere fayık görüyoruz.

1924 ve 1925 senesinde (Cinevre) deki konferansın tahdit meselesini müzakere ettiler. Bu konferanslar (1912) konferansının esas itibarile tekerrürü addolunabilir. Amerikalılar tıbbi ve fenni maksattan gayri kullanılan zehirlerin gayrimeşru' tanınmasını ve istihşalin doğrudan doğruya tahdit ve mürakabesini istediler.

Müsbet bir netice etrafında ittifak olunamadı. 1926 da bir tahdit plânına lüzum görüldü. 1927 senesindeki konferanslarda bir semere veremediler. 1928 ve 1929 senelerinde de Amerika'nın tahdit projesi kabul olunmadı. Şimdi ümitler 1930 senesinin sonlarında toplanacak olan konferanstadır. Maamafih son Madrid ve Løndra içtima'larından beri alınan tedbirlerin kifayetsizliği Rusya gibi geniş bir memleketin çağırılmış olmaması bu yoldaki ümitlerin tahakkuku için birer beşaret vermemekle beraber bu vadiide; esaslı bir iki adım daha atılacağı şüphesizdir. Bilhassa Amerikalıların gayreti, fevkalade mütekâsif bir şekildedir.

İÇTİMAÎ VE TERBİYEVÎ NOKTAÎ NAZARDAN: bakıldığı zaman bünyeyi, ferdin ve cemiyetin varlığını, ruhu ve fikri harabeden bu afetin

çalışma kabiliyetini azaltmak itibarile iktisadî bir tehlike olduğunu da kabul etmek lâzımdır. Bu gün Amerikada bir milyondan fazla (Kokayinoman) mevcuttur. Bu zehirlerden içtimai ahlak zarar görmektedir. Şahsiyetler za,fa uğrayor. Pedagoji mütehassısları her memlekette bu vatani, millî, ve insani tehlikeyi def'a uğraşıyorlar. Bunun mesulleri de mektep muhitinden uzaklaştırmak için çalışıyorlar.

Kanunşinaslar, hastaların en fazla korktukları ağır hapis cezaları; eski nakti cezaların yerlerini doldurdular. İctimaiyatçılar ve din terbiyecileri bu afete karşı tedbir alıyorlar.

Mesele ne programların yüklü olmasından talebenin münabbih araması ve nede dinî nasihatler nüfuzunun azalmış olmasıdır. Talebeye verilecek terbiye tarzının, terbiye şeklinin esasında çocukların ve gençlerin kendilerinde bu iptilâlara karşı bir hareket uyandırmak lâzımdır. Henüz yaş iken egrilebilen bu fidanların, şahsiyetlerinin teşekkülünü salim bir yolda mümkün kılmak zaruridir .

(Toxieomanie) ye karşı en kuvvetli müdafaa yalnız şahsının değil, içtimai mesuliyet hissinin de fertte yaratılması, tenmiye ve terbiye edilmesile mümkündür .

Bundan beş on sene evveline gelinceye kadar sıhhat ve emniyet meselelerini doktorlara ve umumî hizmetlere bırakabileceklerini zan eden pedagoğklar, cemiyet ve fert hayatının tecellisine ,

tatbika başladıkları programlarındaki rollarile, ne kadar yakından alâkadar olmağa mecbur olduklarını ilân etmişlerdir. Bu zehirlere karşı mürebbilerin ve içtimaiyatçıların rolleri de aynı olacaktır .

Bu zehirlere inhimâk ekseriya orta mektebi bitirdikten sonra başlamakta-
dır. Bundan evvel tesadûf çok enderdir. memleketimizde 17 - 18 yaşlarından evvel mektep çocuklarında bu iptilâya çok şükür nadiren rastgeliyoruz. Müderris Traser in Amerikan istatistikleri mektep talebesinin ve Darül ünun müdavimlerinin yüzde kırk yedisinin (20) den evvel, yüzde otuz dördünün (25) den evvel, yüzde on dokuzunun (25) den sonra bu iptilâya başladıklarını gösteriyor. Garip ve nadir olmakla beraber on yaşından evvel her hangi bir tecessüs ve merakla bu iptilâya düşenlerde vardır. On bes yaşından aşağı çocukların bile içine düşecekleri bu tehlike evvel emirde muallimleri ve mürebbileri alâkadar eder. Şimdiye kadar muhtelif memleketlerde ve muhtelif zamanlarda yapılan istatistiklerden Morfin ve Kokayin iptilâsına düşenlerin kesafetini 17 ile 23 yaş arasındâ kabul etmek lâzımdır .

Niçin bu yaşta bu iptilâ en fazla intişar ediyor ? . Bunun sebebi gayet basittir. Hayatta yeni bir istiklâl uyanıyor. Hiç olmazsa kendi kendine dayanarak durabilmek arzusu, aileye karşı bir ölgunluk çalım, danslar, barlar, pokerler ve bunun tabii netice-

lerile dolu başı boş akşamlar, cinsiyet hissinin uyanışı ve ilk kuvvetle kendini göstermesi, parayı kolay sarf edebilmek, yarını düşünmemek, itidal ve temkin gigi ancak zamanın ve tecrübenin verebileceği hislerin noksanı ilh ilh ...

Asri terbiyeciliğin hedefi, çocuğu hayatın zaruretleriyle alıştırmak, çocuğun etrafındaki yaşayışa daha tabii ve sıkı bağlanmak çocuğu hayatla daha sıkı münasebetdar kılmak ve onu, hülâsa, hayatla yağurmakdır. Çocuk hayatın en sarîh tecellisi, en nezih manası ve hayatın en vazih ve musaffa ifadesidir. Bu taze ve körpe hayat tabiidir. Çocuğu hayatın arz edebileceği bütün mevcudiyet tezahuratına intibak ettirmek, onda kendisi ve kendinin olan cemiyet için yapılması ve ya yapılmaması lâzım gelen fiilleri aynı müsbet bir arzu ile, bir zevk ile bir mecburiyet haline ifrağ etmek lâzımdır.

Mevcut istatistiklerden çıkarılan uyuşturucu maddelerle zehirlenerek zevk arayan gençlerin yüzde (34) nün vakti hali yerinde ve yüksek tahsile namzet ve ya bunu görmüş olduklarını meydana koyuyor. Ya'ni lisele rin son devreleriyle Darülfünunun sıralarındaki gençlerden teşekkül etmiş oluyor.

Bu gün memleketimizde en üçra köylere kadar nüfuz eden Kokayın, beş on kurşluk Afyon çeken, beş on kurşluk esrar içen düşmüş tabakaya boğazından, hatta aile ve çocukları-

nın nafakalarından kesip üç dört lira verdirecek bir ehemmiyet almıştır. Bütün bu tabaka ile mücadeleye ancak, iptidai mekteplerinden, içtimai teşkilâtımızı kuvvetlendirmiş olmakla başlayacağız. Bu ise zaman meselesidir. Halbuki Liselerde ve Darülfünunlardakine şimdiden başlayabiliriz.

Bu günkü vaziyetimizde, her birimizin şu ve ya bu aile efradından bir iki Morfinoman, bir iki Kokayinoman tanıdığımız bu günlerde, Liselerimiz ve Darülfünunlarımız bu sahada ne gibi tedbir almışlardır ?

Bilfarz : Bioloji, Psikoloji, Fizioloji, Sosioloji derslerle içtimai ve iktisadi tarihler gibi bu bahislere temas eden derslerdeki böyle bir mücadelede pek çok şey yapılabilir, niçin bir işaret ve tenvir yapılmasın ?

Avrupanın bile bu sahalardaki kitaplarından ve faaliyetlerinden gayri memnun olduğu muhakkaktır. Filvaki bütün bu kitaplar bu bahisleri (Pato lojik) hadiseler meyanında zikir etmekle iktifa ediyorlar. Bu bizim için ve bu mücadeleye başlamak için bir sebep teşkil etmez.

Cemiyet için bu illetlerin ne kadar esaslı bir tehlike teşkil ettiğini hepimiz biliyoruz. Teknik kitapların emrazın teşhisi, tarifi, tavsifi ve tedavisi hakkındaki birkaç sahifesinden ziyade umum tedris ve terbiyecilik hayatımızda bu tehlikeye karşı mücadele zarureti vardır. Bahususki fakir ve sefalet ırkı noktai nazardan milletimi-

zin bünyesine asırlarca fena bir te'sir yapmıştır. Bu afete karşı meleketimizde alınan tedbirler, âdli, hukukî ve tıbbî noktasından yapılmaktadır. Bu tedbirlerin kifayatını, bir an için, kabul dahi etsek içtimaiyatçılık ve terbiyecilik noktasından hemen hemen hiç bir şey yapılmadığını inkâr edemeyiz.

Bu son sahaların fa'aliyeti, nasihatlerden, kuru ot alevinden çıkan cansız ve pek muvakkat kıvılcımlar gibi tesirler, bir kaç veciz fakat hissi ve natukane cümlelerden ibaret sözlerden şurada burada gaip olmağa mahkum bir iki satırdan ibarettir. Kimse yaranın üstüne basmış ve yarayı deşerek efkârı umumiye'yi bu ihmalinden, bu ma'nasız ve korkunç lâkaydisından mes'ul tutmamıştır. Darülfünun hayatımızda nasıl medenî ve harsî manasının bütün şümulile vatandaş yetiştirmek ya'nî vatandaş terbiye etmek, vatandaş ma'lûmatı vermek şeklinde kalmış ise bu ırkî ferdi ve cemiyetî kemiren tehlikeye karşı yapılan teşebbüslerde böylece teşhisi ve tedavisi tedrisine münhasır kalmıştır. Sömestr başlarında ve sömestr sonlarında bir iki müderrisin, bir iki muallimin bu ihtiyacı görüp duymuş olması ve buna mukabil bir kaç nutuk vermeyle hiçbir şey yapılmış addolunamaz.

Ta'biri ma'rufiyle bu kara gölgeli beyaz afetlere karşı bir vatan gençliği bütün bir vatan nesli tehlike içerisinde. Hem de bu gençliğin en mümtaz ve münevver güzide kısmı ...

Hele muallim mekteplerinin programlarında, kendilerini ve ileride ellerine teslim edilecek vatan çocuklarını bu afete karşı, bu derin geniş ve hunhar istilaya, karşı müdafaa edecek muallim namzetleri afyon ve kokayın, hülâsa bu uyuşturucu zehirler mücadelesi hakkında ne biliyor?. Bu insanlar niçin ve nasıl korunacaklarını, niçin ve nasıl koruyacaklarını biliyorlarmı?. Ve bilhassa bunların girişecekleri müstakbel çetin mücadelede muvaffak olacaklarına dair en ufak bir delilimiz yoktur. Bu yoldaki bütün ümitlerimiz, iyi ve mükemmel birer insan olarak, idrâk ve şuur sahibi bir mürebbi olarak yetişeceklerini ümit ve kabul ettiğimiz insanların şahsî teşebbüslerinden, şahsî İnisiyativelerinden beklenen neticelere münhasır kalyor. Hatta, sanki bu illetin müptelâları gibi bu illetten bahis etmeği bile bu metalibatımıza vazih ve katî bir ifade vermeği bile kendimizden, ve muhitimizden esirgeyoruz. Bilmemki galiba ayıp görüyoruz. Kadınların önünde çamasırdan konuşamayan erkekler gibi efkârı umumiye önünde kimse bu dertten bahsetmeğe yanaşamıyor. İçtimai vasfı ile bir delikanlı, kendine hakim olamayan bir çocukla olgun ve yetişmiş bir adam arasındaki bir insan bir oluş üstünde, bir intikal devresinde bulunan adamdır, Seciye, tıynet ve hayatîyet i'tibarile cemiyetin, milletin kendine dayanmak istediği bir unsuru bir kütlenin özüdür. İçtimai dinamik i'tibarile bu varlık hem muh-

rik ve muharriktir. Bu yaşta aileye ocağa, muallime karşı istiklâl hissi tenemmüv eder. Bir genç kendi hayatını kendi mesuliyeti altında, kendi prensipleri dahilinde, kendi düşüncelerine göre, mensup olduğu içtimai tabakanın ihtiyacına göre kurmağa başlar. İşte bütün bu noktalar ve mülahazalar dolayısıyla gençlik şahsiyet tekemmülünün en kıymetli ve nazik bir merhalesini ifade eder. Ve bu merhalenin oluşuna, oluş tarzına göre ferдин içtimai kıymeti ölçülür.

Bu devir esas itibarile fartı tehasşüs ve fartı helecan ve fartı heyecan devridir. Tahayyül kuvveti bilhassa velut ve feyizli bir varlık arz eder. Yaşamak ve duymak bol ve latta müsrifanedir. Teessürler, tahassüsler şedit hükümler, acele ve keskin olur. Zaten bir çok rabitalarımızdan, alâkalarımızdan, meylanlarımızdan vaz geçmiye, tahayyülümüzden fedakârlık etmemize bizi icbar eder. Mümkün mertebe eşyayı ve vakiaları olduğu gibi görmeğe alışır. Gün geçtikçe yeni kanaatlar ve yeni itiyatlar elde ederiz.

Binaenaleyh çocukluk şahsiyetimiz bozulmağa, parçalanıp kopmağa ve değişmeğe başlar. Kendi varlığımızın yenileşmesinden kaçınmak gayrı kahili içtinap olur. Binaenaleyh gençlik, Kokayın ve morfinle böylece tekemmül devrinin en had noktasında buluşuyor demektir.

İçtimai mesuliyet ancak gençlik devresinde öğrenilebilir. Bugünkü beşeri-

yet ve medeniyet mefhumlarına nazaran şahsiyetin teşekkülüne temas eden her nesele içtimai bir mahiyeti haizdir. İşte Kokayın bizim gençliğimizi böyle bir mesuliyetli ve neticesi ağır hükümlerle dolu bir zamanda yakalıyor demektir.

Bu beyaz afetler maddeten ve ma'nen vucudün tam bir adam şekline inkılâp etmesine mani' oluyor, infisah ve inhişâl başlıyor. Gençliğin cıdallerle dolu hayatındaki rüzgarlara bu zehir karışıyor, taze ve sağlam bir çok inkılap ve vatan vazifelerini hüsnü ifaya namizet kıymetli vatandaşların bu mesut intikaline mani' oluyor. Gençlik tereddiye uğruyor, gayrı tabiileşiyor, çürüyor ve bin netice mahv oluyor.

Bu intikal devresi geçtikden sonra iptilânın te'siri nisbeten az addolunabilir. Zira şahsiyet bütün kanatlarıyla, fikirleriyle, itiyatlarıyla teşekkül etmiştir. haricin kanatlarine, telkînatına daha az müsait daha fazla mukavim bir seçiye sahibi olarak kabul olunabilir.

Fikirlerde ve hedeflerde istikrar peyda olunmuştur. Tecrübe fazlalaşmıştır. Fikri ve ruhî bünye taazuv etmiştir. Bu vahi ve mühlik mükeyyifatın zararlarını daha yakından görebilir. Bunu satanların iğvasından, kullananların muhitinden, hulasa nefsi emmareden daha kolaylıkla yakasını kurtarabilir. Bu fena itiyada ancak bir ıstırap neticesinde alacağı doslarla alışabilir. Bu yaştaki insanların en mühim mesuliyeti içtimai olan kısımdır. Oda çocuğa ör-

nek olmasındadır. Bu itibarla olgun insanlara düşen vazife etrafındakilerin bu i'tiyada düşmelerine en tabii bir şekilde en katî bir tarzda mani olmağa çalışmak ya'ni bu iptilaya evvela kendilerile mücadeleden başlamaktır.

Hükûmetimizin birtaraftan kanunlar ve nizamlarla bu meseleyi makarri

hayatın her cephesinde tanzime çalışacak ve bilhassa halkın kendi kendine yardım ve kendi kendinin bakasını te'min notasından şuurlu bir şekilde bu afetlere karşı cezri tedbirler alacağım ümit ediyoruz.

Bedri Tahir

Hazır sakla, hızır'a lüzum kalmaz

Muvaffakiyetin sırrı

Geçen sayımızın baş yazısında garplılaştırmanın bizde nasıl yanlış bir telâkkiye duçar olduğundan bahsetmiştik. Bu mevzu' üzerinde ısrar, her halde faideden hali değildir.

Genç iken aldığımız terbiye ile bu günkü verilen terbiye arasında büyük bir fark vardır. İstipdat idaresi altında mekteplerde aldığımız terbiye: memleket halkından, gençlerinden kör körüne itaai, pısırlıklık beklemek; ve bugün verdiğimiz terbiyede milliyetçilik ve garplılaşmak kelimeleriyle hulâsa ve ifade edilebilir.

İstipdat devrinde mekteplerde aldığımız terbiyeden maada evleimizde an'anevi bir yuva terbiyesi vardı. Bunu bir adabımuâşeret, an'ane, görenek kelimeleriyle tavsif daha doğru olur.

Gençliğimizde iyiyi ve kötüyü fark edecek bir çağa geldiğimiz vakit analarımızdan, babalarımızdan, hocalarımızdan gizli olarak garbın tealisini, terakkisini, muvaffakiyet sırlarının yollarını öğrenmeğe heves ederdik. Böylelikle gizli ve tehlikeli olmakla beraber bize o ufku açmağa çalışanların neşriyyatını arar, bulur, okur ve memleketi kurtarmak duygusu ile mücehhez olarak onun tealisi esbabını

arar ve canımızı hatta aile ocağımızı tehlikeye koyardık. Bunun neticesinde istipdat devrildi, meşrutiyet ilân olundu.

Bu inkilâbın vücudine hiç şüphe edilmemelidirki en büyük amil gençlik oldu, ve maalesef göreneğin, an'änenin, ma'lûmatsızlığın, vukufsuzluğun, tecrübesizliğin te'siriyle biz bundan hakkile istifade edemedik. Birkere ekseriyet meşrutiyeti bir hedef i'tikad etdi ve bunun alınması ile her şey düzelecek zan etti. Halbuki meşrutiiyyet bir vasıta idi. Saniyen bizi daima istismar etmek isteyenler bizim terakki etmemizi istemezler idi. İçimizde ayrı duygulu milletler var idi.

Bunun neticesini bu yazının çerçevesi içine sokmayacağım. Yalnız altı asırlık bir imperatorluk harbi umumiye doğurdu ve an'anesiyle göçtü ve çoktö.

Bir çok kan ve fedakârlık pahasına; asırlardanberi ihmal edilen Anadolunun göbeğinde, yeni bir idare teessüs etti. Cümhuriyyet ilân olundu. Hilâfet kalktı ve böylelikle eski rusçuk yaranının, tanzimatçıların, ıslahatçıların, meşrutiiyyetçilerin mütereddit, an'aneperest teşebbüsleri yerine, yaptığı fedakârlıkla alacağı neticeyi bilen, memlekete yeni bir can veren

onun istiklalini kurtaran bir idare kaim oldu ve Türk devleti mütecanis bir surette ve hakikî bir tarzda garphlaşmağa çalışmağa başladı.

Mekteplerimize garphlaşmak ve milliyetçilik terbiyesi girdi. Ortada bu terbiyenin neticelerini bize gösterecek yeni bir nesil yok. Lâkin bu terbiyeyi almakta olan bir gençlik var. Onlar bizim yavrularımızdır ve biz onlarla dâima temastayız. Muhakememizi bunlardan bir kısmının hali üzerine yürüteceğiz. Bir çok aile tanıyorum, cümlesi evlatlarından müşteki.

Filhakika mekteplere devam eden gençlerimizden bir kısmının hayatları tetkik olunacak olursa aile reislerinin ıstıraplarına, telâşlarına hak vermemek mümkün değildir.

Gazeteler; bu sene mekteplerde yapılan imtihanlarda ikmale kalan talebenin adedini ve yüze nisbetini yazdılar. Bu rakkamlar çok acıdır. Lâkin asıl bu acıyı arttıran cihet imtihanlarda muyaffak olamıyan gençlerin bunun muhik olan mahcubiyetini duymamalarıdır. Bundan maada; aile reislerinin bu veya daha başka muhik bir sebepten dolayı bu gençlere vaki' olan ihtar, ta'zir ve nasihatlerine bunların tahammül gösterememeleri, istihfafları ki, bu daha korkunç ve memleket hesabına daha acıdır.

Bu, böyle olmakla beraber gençlerin de kendilerine mahsus bir müdafaa noktaları vardır. Oda : Biz ispor-

ciyiz, hayatta muyaffakiyetin yegâne anahtarı ispordur diyorlar. Filhakika ispor onlarca her şeydir ve ma'kul bir tarzda yapılan ispor iyi bir şeydir. İsportmenlik İngilizlerin centilmenlik denilen hassalarının bir basamağıdır. Yalnız bizim gençlerimizin ispor dedikleri şey ile hakikî ispor arasında siyah ile beyaz arasındaki fark kadar bir aykırılık vardır.

Gençliğimizin, isporu ve alâmetleri tenbellik, çalışmamak, sıhhati ihlâl eden her şeyi yapmak, nasihata tahammül edememek, lâübalilik ve yaşlarla, isportmenlik ile, hiç alâkası olmayan her şeyi yapmaktır.

Filhakika kıyafetlerinden başlıyarak, bakışlarına, yürüyüşlerine, oturushlarına, düşüncelerine, sözlerine ve ispor diye yaptıkları şeylerle, cumhuriyet maarifinin kendilerine telkin etmek istediği fikirler arasında büyük bir zıddiyet görülür.

Üç dört dersten ikmale kalmış bir genç, gününün hiç olmazsa muntazaman bir kaç saatini ikmal imtehanını hazırlamağa hasretmesi lâzımgelirken bütün zamanını ispor telâkki ettiği ve ispor ile hiç bir ciddi alâkası olmıyan ve vücudunu, sıhhatini yıpratın, hırpalayan bir ömür törpüsüne ve yahutta bir masa önünde vaktini, zihnini, zekâsını kumara ve yahutta pronografik yazı ve resimlere ve bunun haricinde de dansa hasrettiğine tahsiline ise hiç ehemmiyet vermediğine şahit oluyoruz. Asabi mizaç

iseniz. aile dostu sıfatı ile kendilerine nasihat vermeğe kalkmayınız. Onların bu gibi şeylere tahammülü yoktur.

Hatta tenkitli bir bakışınız; sizin müstebit, köhne fikirli bir Maniyake ve belki de mürteci bir ihtiyar olduğunuza dair kavi bir kanaat verir.

Evza', etvar ve bakışlarile sizi istihfaf ederler, lisanen tenkide, tezyife başlarlar. Bunlara sıhhi bir öğütte bulunsanız kendilerini isportmen telâkki ettiklerinden bu gibi öğütlere ihtiyaçları olmadığını söylerler ve öğüdü, nasihatınızı başınıza kakarlar ve hülâsatan sizi açık, kapalı voyvolarlar.

Bu gibi gençlerimiz; yukarıda saydığımız hayatın kendilerini nereye sürüklediğini ve memlekete bu suretle ne kadar büyük bir fenalık ettiklerinin farkında değildirler. Bu bir ümit ve teselli noktasıdır. Biz buna istinaden gençlerimize hakikatı acı da olsa söylemek ve vazifelerini hatırlatmak istiyoruz.

Bir kere gençliğimizin güvendiği ispor ve isporculuğa gelince: Öğünmekliğimiz için isporun hangi şeklinde ve beynelmilel sahalarda muvaffakiyet gösterdiğimizi bilmek arzu ettim. Böyle bir muvaffakiyetin kayt edildiğini maalesef okumadım. Devletin bu uğurda sarfettiği paralarla vasıl olunan netice arasında yüzümüzü güldürecek bir münasebet bulamadım. Yalnız kendi kanaatimce Bizansın her şeyi bırakup iki renk etrafında toplana-

narak memleketin izmihlâlinde amil oldukları safhaları hatırladım. Her memleket gençliğinin bir şafakat cephesi vardır. Gençlik; o memleketlerin sıhhat umuriyle, afetleriyle kendi siaları dahilinde gayet faideli birer amil oluyorlar. Bizim gençliğimizde ise bu bapta kayıt olunacak vakıalar: bir kaç mektep talebesinin Hilâliahmer, himayeietfal günlerinde rozet dağıtmaları ve münferit bir kaç yavrunun gündeliklerinden arttırdıkları paraları yukarıda arzettiğimiz cemiyetlere vermelerinden başka camiavı veya ferdi bir vak'a kaydettiğimizi hatırlayacak, zikredecek mevki'de bulunmuyoruz.

Her hangi bir yeniliğin hususiyle radikal bir yeniliğin az çok mağdurları olacağını tabii bulurum. Lâkin derecesini ve haddini tecavüz etmemek şartile.

* *

Bütün dünya müthiş bir iktisat buhranının kâbusu ve ağırlığı altında eziliyor. Her halde bu buhran yakın ve ya uzak bir zaman sonra ne şekilde olacağını ta'yin ve keşf edemiyeceğimiz bir surette durulacak ve o şekil belki tabii bir hal telâkki edilecektir.

Lâkin, bu şekil ne olursa olsun bütün beşeriyetten yeni ve büyük bir sâ'y isteyecektir. Bu sâ'y hayatında, hissemize düşecek nisbet ve kısım her halde diğer medenî milletlerin hisselerine düşen kısımdan çok fazla olacaktır. Avrupanın her hangi bir

yerine gitseniz bizim memleketimiz kadar harap olmuş bir yer göremezsiniz. Filhakika oralarda da harbi-umumi, ba'zı yerleri tanılmıyacak, toprağından istifade edilemeyecek derecede harab etti, taş taş üstünde bırakmadı. Fakat o yerler bugün milyarlar sarf edilerek yeniden i'mar edildi.

Bizim memleketimizi yalnız harbi-umumi gibi bir kaç sene devam eden bir afet değil ; asırlarca süren bir ihmal, teseyyüp, cehil mahv etmiştir.

Elan bu gün memleketimizde kovuklar içinde yaşayan ve bundan şikâyet etmeyen insanlar vardır.

Bir memleketin kuvveti ve serveti, harsi, ancak medeniyet cihanında haiz olduğu maddî ve manevî mevki ile ölçülür.

Her medenî memlekette insan kollarının büyük kıymeti vardır. Binaenaleyh bizim çalışmak, garplılaşmak cidalimizde uhtemize düşen vazife her halde garbın her hadgi bir milletin- den daha fazla olması için yalnız yukarıda arz ettiğim esbap kâfidir. Biz kovuklarda hayvanlar arasında şikâyet etmeden yaşayan insanları medenileştirmek, insan olduklarını kendilerine anlatmak, seviyyemize yükseltmek eski idarelerin ihmal ettiği bu kaynağı, bu kuvveti tanzim, seviyyemize is'at ve ondan istifade yolunu aramak ve aynı zamanda gençlerimizde istikbale hazırlamak mecburiyetindeyiz.

Biz, bir çok medeniyetlerin doğup öldüğü, bir çok istilâların gelip geçtiği bu ölkede büyük bir medeniyetin mucidi ve sahibiyiz. Türküz, bütün dünyada yegâne, hür, müstakil, asrıncabına uymağa çalışan tek bir devlet ve bir ümmetiz.

Cehlin, ihmalin elinde zebun kalıp inleyen ve maalesef bunu kaza ve kadere ve yahut kükûmete atfeden millete doğru yolu göstermeğe, onu nurlandıрмаğa mecburuz.

Buda ancak teşebbüsün büyüklüğü önünde irkilmeden çalışmakla mümkündür. Bizi düşündüren nokta yarını kendilerine teslim edeceğimiz neslin bu vazifeyi üzerine alacak yolda bocalamaları ve bu mukaddes maksat ve vazifeye karşı kendilerini hazırlamamalarıdır. Son bir yazımızda söylediğimiz gibi gençlerimiz; garplının sa'yini, sportmenliğini değil; yalnız eğlencesini taklit ediyor ve burada tefessüha uğratarak yapıyor.

Büyük Gazimiz bir nutkunda bu memleketin baştan başa harap olduğunu ve bunu i'mar ve yeniden canlandırmak mecburiyetinde olduğumuzu söylemişti. Devlet teşkilâtı bu harap memleketin bin bir ıztırabını temamiyle tahfife muktedir değildir.

Bizim için büyük addolunan bir kaç şehrimizde kümelenmiş doktorları vatanın her bucağına müsavaten dağıtsak yine doktorsuz mıntaka kalacaktır.

Mektep, açığımız otuz bin. İlk

mekteplerimize kanun mucibince alacağımız talebenin miktarı milyonu geçsin. Halbuki bugün mekteplerimize devam eden yavrularımızın mikdarı dört yüz küsur bin.

Bu iki vakıa, münevverlerimize ve yarını kendilerine teslim edeceğimiz nesle büyük ve mukaddes bir cidal ve iş sahasıdır.

Genç, ihtiyar bütün türk münevverleri ellerinden geldiği kadar eski ihmalkâr ve günahkâr idarelerin ihmal ettiği bu vatanın, bütün ma'nası ile yetim ve sefil kalmış nesline gününün yarım saatini hasretse elbet bu memleket pek az bir zamanda refahına, saadetine, cihanda lâıyk olduğu mevki doldurmak yoluna gireceğinde kat'ıyen emin olmalıyız. Şu kurak ve çorak ankarada bin bir emekle dikilen bir ağacın, ekilen bir çimenin kendi öz malımız bulunduğunu, onu kıran ve ya ezen bir çocuk bile olsa onu bu hareketinden menetmenin bir vazife olduğunu duymalıyız. Bunun vatana bir iyilik olduğunu bilmeliyiz. Gayri sıhhi bir şey gördüğümüz vakit onu yalnız tenkit değil onun yolile ortadan kaldırılması için me'muru nezdinde teşebbüste bulunmağı bir ümde bir vazife bilmeliyiz. Kuru tenkit ile vazife görülmüş olmaz.

Bu memleket on dört milyon değil yüz on dört milyon nüfusa muhtaçtır. bunu refah içinde besliyecek her türlü servet menba'ları, hazneleri çoktur.

Dünyanın bütün bedayiini minyatur

şeklinde olarak bu memleketin içinde bulabiliriz. Bu menba'lar, bu hazneler istismar edilse bu memlekete servet oluğu akar. Medeniyet cihanındaki vazifesini kolaylaştırır, Genç, ihtiyar her vatansevenin mefkuresi bu olmalıdır.

Sneelerce idareimiz altında kalmış olan komşumuz Bulgaristana bakınız.

Bulgaristan, harbiümumiden sonra galip devletler tarafından hudutları küçültülmüş, kendisine tahmil ve kabul ettirilmiş bir muahedenin altında inliyordu. Memleketin içinde siyasi tefrikalar mevcuttu. Hatta o derecedeki bir zamanlar memleket ikiye ayrılmış, halk vekilleri yalnız meclis kursilerinde değil, hatta sokaklarda, ibadethanelerde adeta birbirlerinin kanlarını içmekle mefkûrelerini, akidelerini kabul ettirmeğe savaşıyorlardı. Memleket içinde dahili bir harp; harbiümuminin yıkamadığını yıktı, ezemediğini ezdi, öldüremediğini öldürdü. Buna rağmen bu memlekette münevver bir gençlik ve aklıselime malik bir zümre; bu poletikacıların haricinde çalıştı, anarşiyi durdurdu ve Bulgaristanı teali yoluna soktu. Bulgaristan, bu gün Macaristan da dahil olduğu halde bütün tuna etrafındaki milletlerden daha evvel yarasını sarmıştır. Bir çok ecnebi müdahale va tazyiklerine rağmen bir Bulgar köyü her halde bir macar bir Sırp köyünden daha ma'murdur.

Pek kısa bir zaman sonra Bulgaristan, elbette ve haklı olarak diğer komşularından fazla yükselecek ve kelime-

nin bütün ma'nası ile balkanlar siyasetinde mühim bir amil mevkiiini alacaktır .

Her halde memleketimizde de Bulgaristanda mevcut olduğundan bahsettiğimiz zümre gibi bir zümre vardır. Milletin aklıselimide büyüktür; fedakârlığına payan yoktur ve bunların fevkinde de Gazi gibi batınların nadir yetiştirdiği bir dâli vardır. Lozan gibi hakkımızı cihana tanıtmış bir vesikaya malikiz. Fakrımıza rağmen milletin tealisi ve gençliğin yetişmesi için sarf ettiğimiz para azınsanamaz. Elimizde bu kadar kavi anasır varken niçin biz atıl kalalım ve gençlerimiz ne için hayatta muvaffakiyet için muntezaman çalışacağı yerde çürüsün.

Bulgaristanda muvaffakiyetin sırrı münevver tabakanın her şeyden ziyade halkı yükseltmeğe çalışması ve onların iptidai seviyelerine kakar eyilip halkın kafasına, insanlığını ve Bulgarlığını sokmalarıdır. Bulgar gençlik Salibiahmeri azalarının ya'ni bizim Lise ve orta mektep talebesi ayarında bulunan gençliğin neler yaptığını ve daha o yaşta iken yurtlarının yükselmesi için yoksulluk içinde bir varlık yarattığını, çalıştığını, muvaffak olduğunu göz önüne getirdiğimiz vakit bizim de gençlerimizden memlekete bu ayarda bir

hizmet yapmalarını beklemekte kendimizi haklı buluruz. Bizim; gençlik zamanımızda tenevvür etmemiz için bütün ışık ve nur yolları kapatılmış idi. Bu gün hepsi açık. Bizim gençlik zamanımızda iyi tahsil için vasıta yok idi. Avrupaya gidemezdik. Bu gün ise hem vasıta çok hem de Avrupaya kendi hesabımıza ve yahut kükûmet hesabına da gidebiliriz.

Binaenaley gençlerimiz mâzıyı okuyarak ve ya dinleyerek, hâli görerek istikbali düşüerek vicdanlarının emrine itaat eylemelerini beklemekte haklı olmazmıyız.

Ben bu vicdanlardan tahsil hayatlarının içinde bile memlekete faydalı yararlıklarda bulunabileceklerini görmek isterim. Bulgar gençleri yoksulluk içinde oldukları balde kendi fakir kardeşlerine yardım ediyorlar, görgüsüz cahil kalmış vatandaşlarına öğrendiklerini öğretiyorlar. Onların yurtlarına medeniyet nurunu sokuyurlar, hûkûmetin yapamayacağını onlar yapıyorlar.

Memleketin harpte olsun sulhte olsun bütün felâketlerine karşı kanatlarını açmış olan Hilâliahmer, Himayietfâl gibi müessiselerin temiz maksatlarını neşir ta'mim ve tatbik için her hâlde gençlerimizden de bir fedakârlık beklemek hakkımızdır, Ve gençlik artık

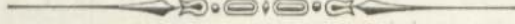
vazifesini müdrük olmalı ve citti surette garplılaşmağa çalışmalı ve aynı zamanda vakıt buldukça da necip maksatlarla teessüs etmiş olan müessesemiz gibi cemiyetlerin gönüllü ve fedakâr hadimi olmalı.

Bu da ancak kendimize örnek ittihaz ettiğimiz garplının her şeyinden evvel

fazla çalışmasını model ittihaz etmek kabildir.

Ümit ve temenni ederim : Gençlik istikbale bizden daha fazla ilimle, ahlâkla fedakârlık hisleriyle mücehhez olarak hazırlansın ve bu mübarek vatani Gazinin göstermek istediği büyük yolda muvaffakiyyetin amili olsun .

Fazlı

Yerin verdiğini, El vermez

Istanbulda yapılan Hilâliahmer günü münasebetiyle :

Türkiyede Hilâliahmer günü

Hilâliahmer günü başlıbaşına bir Bayram günüdür. Bugün neler yapılır ve ne maksatla yapılır? «11» maddelik bir program Azalar hakkında bir not.

Hilâliahmer Mecmuasının geçen sayısında çok kıymetli bir yazı okudum. Muharrir, galiba ilk defa, hilâliahmer günü rozet dağıtmadan başka yapılacak şeyler hakkında dikkatı celbediyordu.

Bende, bu işin birkaç cepheden olan ehemmiyetini izah etmek istiyorum.

Avrupada bulunduğum uzun seneler zarfında, hiçbir türlü sebep bizde de öyle yapılmasına engel değilken yapılmamakta olan işler arasında, onların Salibiahmer günlerini nasıl geçirdiklerini kıskanarak seyrederdim.

Açık olarak görürdüm : onlar, başlıbaşına bir bayram günü olan Salibiahmer gününde, bütün bir milleti, herşeyden evvel, «İnsanlık ve Vatansevenlik» demek olan Salibiahmer etrafında tam bir heyecana veriyorlar.

Zaten bu gibi tezahürler, yalnız bu geniş hayır müessesesinin kasalarına, muhtaç oldukları parayı teminle kalmaz; aynı zamanda, bütün bir milleti aynı hislerle adeta yuğurarak bundan doğan heyecan içinde, bütün memleketi birtek istikamette moral tekâmüle sevkeder.

Her iki noktadan da tam istifadenin elde edilmesi için ilk şart, milli dikkati ve heyecanı Hilâliahmere çevirmek ve onda toplamaktır. Eğer şimdiye kadar yapıldığı gibi, popüler bayramlar olan Şeker ve Kurban bayramlarından, veya milli bayramla yıldönümlerinden Hilâliahmer için gün ayrılırsa, Hilâliahmerin heyecanı, o günlerin kendilerine mahsus heyecanları içinde kaybedilmiş olur. Bir insan içinde de, bir millet içinde de yer tutabilmek için, tesirlerin kuvvetli ve va-

sıtasız gelmesi lâzımdır. Bütün medeni milletlerin büyük vakaları ebedileştiren yıldönümlerine ve bunların başında milli bayrama ehemmiyet vermekle milleti millet ve vatan mefhumları etrafında olgunlaştırmaları, ancak bu sayede mümkün olmaktadır.

Onun için, bütün bir milleti baştan başa sarıp sarmasına kâfi gelecek bir manevî varlık olan Hilâlihahmerin kendine mahsus bir günü olmak lâzımdır. O gün memleket sınırları içinde her şey Hilâlihahmeri düşündürmeli, dağ taş Hilâlihahmerin heyecanını aksettirmelidir. Bir 30 ağustos yıldönümünün, bir 1908 ihtilâlinin, nasıl insanın içini kaldıran ve gözüne yaş dolduran heyecan saikleri varsa, Hilâlihahmerde o kuvvette bir heyecan kaynağıdır. Beyaz bayrak üstündeki kırmızı ay, bize ogün, savaş meydanlarında yaralı düşmüşlerin sızan kanlarını üstlerinden herhangi bir belâ geçerek perişan yollarda kalmış kara bahtlı vatandaşları ve onlara her zaman en aşılmaz dağlardan aşarak derman ulaştıran «insanlık, medenilik, vatansevenlik» müessesemizi hatırlatacaktır. O gün en çok kendimizi düşündüğümüz eğlenti saatlarımızda bile, «kendi» miz «herkes içinde» ve «herkes için» yaşamış olacağız. Ya'ni Hilâlihahmer günü bizi altruizme götürecektir. O altruizme ki, vatansevenliğin beslendiği kökdür, denilebilir.

Millî terbiye noktasından büyük faydası yukardaki satırlarla izah edilebilen bu Hilâlihahmer gününün milletin yardımına mazhar olmak noktasından da büyük faydası vardır.

Reisicümhurdan en mutevazi vatan-daşa kadar, herkes o gün yanibaşında Hilâlihahmeri bulmalıdır. Umumî kütüpaneden en sade bir gazinoya kadar her yerde Hilâlihahmer yaşamalıdır. Başvekilde, Fırkalar Reisleride, kendi cebindekinden bir kısmını ogün nasıl Hilâlihahmere verecekse, idaresi altında bulunan Devlet ve teşkilât kuvvetlerini de ona yardıma koşturmalıdır.

Heyecan bir teg şeyi hep bir arada duyup düşünmekten doğar. Muhakkak ki ogün, kendine yardım için para toplananlardan da, elindeki tek kuruşu getirip verecekler bulunacaktır.

Hemen de her memlekette senenin en müsait mevsiminin bir pazar günü Salibiahmer günüdür. Bizde de, tatil günü pazar oluncaya kadar meselâ mayisin ikinci cuma günü Hilâlihahmer günü sayıla ilir. Bütün memlekette ogün yukarda anılan maksatlar etrafında hep birden çalışılır. Hükûmet teşkilâtı, fırka teşkilâtı, belediyeler, millî cemiyetler, spor organizasyonları, mektepler, ve bütün bunların başında Türk kadınlığı, birbirleri ile yarış edencesine çalışarak günün maddî ve manevî muvafakkiyetini temin etmek gerektir.

Görgülerimden aldığım kanaatlere göre, bence, Hilâlihahmerin umumî merkezi bütün merkez ve şubelerini ogün şu programı tatbika davet etmelidir:

I — Şehirlerin müsait yerlerinde Hilâlihahmer çadırları kurmak. (Burarlarda muhtelif rozetler, Hilâlihahmere hediye edilmiş her türlü eşya satışları

yapılır. Bu çadırları memleket büyük-
lerinin ziyaret etmeleri ve kendi yar-
dımlarını halk arasında ve onunla bir-
likte vermeleri lâzımdır.)

II — Memleket, ve fert hıfzussıh-
hasına ait en ilmi eserlerden, halk için
hemen de sırf resimlerden ibaret neş-
riyat. (Bunlar çadırlarda, kahve, tiyat'
ro gibi umumî yerlerde. bütün dük-
kânlarda satılmalıdır.)

III — Ogün kârının en az yarısı-
nı vermeyi taahhüt eden bütün cuma
tatiline tabi mağaza ve dükkânlar açık
bulundurulmalıdır.

IV — Ogün çıkan bütün gazete ve
mecmualar büyük günün unutulmaz ha-
tırası halinde neşredilmelidirler.

V — Hilâliahmer ogüne kadar yap-
tığı yardımların istatistiklerini ve yar-
dımlarının tarzlarını mümkün olduğu
kadar canlı surette halka göstermeli-
dir.

VI — Vapor, tranvay, otobüs, tak-
si, sinema ve emsali biletlerine Hilâli-
ahmer için muayyen bir miktar para
zammedilmelidir. Girmesi bedava olan
belediye bahçesi gibi yerlerde duhu-
liye konmalıdır.

VII — Türk ocağı, millî tiyatro,
belediye daireleri gibi salonlarda eşya
piyangoları tertip edilmelidir. (Tiyat-
ro biletleri Hilâliahmer gününden evel
de satılabilir. Piyangoya giren eşya
halk tarafından hediye edilen eşyadır.)

VIII — Balolar, graden - partiler,
tedansanlar, tiyatro, sinema, spor eg-
lenceleri, nişan atış şenlikleri, vapur
gezintileri, kır eğlenceleri, yarışlar, v.s.
tertip etmek. (Bu gibi eğlencelerde yer

vesait, büfeler, v. s. hamiyetli vatırndaş
ve müesseseler tarafından temin edil-
melidir.)

XI — Halk mahallelerinde, tradi-
siyonel halk eğlenceleri yapmak. (Cirit
oyunları, horoz ve deve güreşleri v. s.
bu arada dahildir.)

X — Sinemalarda, enternasyonal
Salibiahmer teşkilâtından tedarik olun-
muş filimler gösterilmek şartı ile mem-
leket. ev ve fert hıfzussıhalarına ait
konfranslar vermek.

XI — Mümkünse umumî meydan-
larda Hilâliahmere ait her türlü resim-
leri sinamayla aksettirmek.

Bir düşünüşte hatırıma gelen bu
onbir maddeye daha başka münasiple-
ride ilâve olunabilir.

Bütün bu teşkilâta memleketin ile-
ri gelen Hanımları, mektepliler, gönül-
lû hasta bakıcıları çalışırlar.

Avrupada bu tarzdaki Salibiah-
mer günleri büyük muvaffakiyetlerle
tes'it edilmektedir. Ogün çok defa mil-
li heyecanın azamî tezahürleri görülür.

Gündeliklerinden bir saatlık eme-
klerine düşen kısmını veren işçi, yar-
dımını, yanından geçerken onu görmi-
yen rozet dağıtıcı küçük mektepliği
geri döndürerek veren hamal, Hilâli-
ahmerin büyük sırrına ogünün heyecanı
içinde ermiş temiz insanlardır. Bütün
halkın kategori farkı olmadan. kendin-
den evel ve kendi ile beraber herkesi
düşündüğü gün, millî terbiye hesabına
kazanılmış birkaç senedir. Hilâliahmer,
bu günü yaratabilirse eşsiz tarihinin
güzel bir sayfasını yaratmış olacaktır.

Sinanoğlu. -

Ayrıca Hilâliahmerin muayyen gelirini temin edecek olan aza meselesini burada hatırlatmak isterim. Avrupa'da bu gibi müesseselerin müracaat ettikleri bir usul vardır : azasına bazı menfaatlar temin etmek. Bu cümleden olarak. müessese, bazı büyük ticaret evleri ile anlaşarak azasına $\frac{0}{0} 5$ - ten $\frac{0}{0} 10$ - a kadar tenzilât temin eder. Bundan iki tarafta kârlıdır. Müessese fazla aza, ticarethane fazla satış kazanmış olur. Bizde de Hilâliahmer bunu kolayca yapabilir. Aza, Hilâliahmere bu imtiyazı taahhüt eden ticarethanelerden alışveriş yaptıktan sonra kasada parasını verirken hüviyet kâadını gösterir ve tenzilâtı yaptırır.

Güzel yazılarile daima

Tekâmüle doğru yürüyen

“**Şûrâ Yurdu**,”

Refikimizi okuyunuz

Salibiahmercilik san'atı

1929 Nisan ayı içinde (Vers la santé) heyeti tahriyesine gönderilmiş bir mektupta, imzasını atmayan bir muhabir Avrupanın 11 Salibiahmer cemiyetinde icra etmiş olduğu tetkikat meyanında, Salibiahmer memurlarının vaziyetinin nazarı dikkatine en çok çarpmış meselelerden biri olduğunu beyan ediyordu.

Son harpten beri Salibiahmer teşkilâtındaki umumî inkişaf sebebile, Salibiahmer hizmetini iş tanıyarak aylıkla çalışan müstahdemin zümresinin her tarafta arttığını, bu sebeple de Salibiahmere yeni vazife ve mes'uliyetler düştüğünü o muhabir görmüştü.

Filhakika, bu mesele, Salibiahmerin oynamağa meduv bulunduğu gitikçe mühim rolü müdrik bulunanları en çok düşündüren meselelerden biridir, ve faaliyetini idame için Salibiahmerin ancak hüsnü niyetlerin yardımlarına istinat edebileceği zaman artık geçmiştir. Vazifesi kara ve deniz ordularının bir nevi muavinliğine inhisar eylediği zamanda, bu harp zamanlarında gayet tabii bir surette bezledilen sonsuz fedakârlıklar milli cemiyetlerden beklenen hizmetlerin ifasına

kifayet eyliyordu. Ve bu fedakârlıklar, Salibiahmeri kuranlarında hesap etmiş oldukları veçhile, bu müesseseleri vücuda getirdikleri eserin temelini teşkil ettiklerini ispat etmişler ve edeceklerdir. Bunlarsız Salibiahmer hiç bir şey değildir.

Fakat Salibiahmerin inkişafını gerek teşkilâtı ve gerek umumiyetle dünyanın şeraiti iktisadiyesi noktasından ve bu inkişafın Salibiahmerin mahiyeti kadarda kendisi için çalışanların hayat şartları üzerindeki tesirleri itibarile tetkik etmelidir.

1914 de 37 milli cemiyet vardı, bugün 57 tane vardır. Aza adedi en mühim memleketlerde bile binlerle sayılıyordu. Şimdi 23milyon aza vardır. Bu erkam Salibiahmeri harukulâde inkişafını gösterir.

Daimi müessese sıfatile şahsiyetinin şimdi tamamen tanınmış bir keyfiyet olduğunu da ispat eder.

Bu neticeyi istihsal için, ilk önce Salibiahmerin programını genişletmek ve sonra bunu tatbik edecek memurlar bulmak icap etmiştir. Bu program (Vers la santé) karilerince pek malumdur. Binaenaleyh, yeniden tarifi zaittir.

İçtimai, tıbbî ve hatta ıktisadî meselelerin bir çoğuna temas etmekte olduğu bilinmektedir. İmdi, bu meselelerle işğal için, millî meciyetler fennî ehliyetlere müracaat mecburiyetinde kalmışlardır ve bununla sade Salibiahmerin merkezi ve mahallî komitelerine rehberlik etmeği kabul eden eshabı fennî ve saireye değil, fakat her memlekette millî cemiyetlerin ve şubelerinin esasını teşkil eden ve gittikçe daha çoğalan hasta bakıcıların, doktorların her nevinden müthassısları ve Salibiahmer işçilerini kasetmelidir.

Salibiahmer, mahiyeti itibarıyla ve millî noktai nazardan olduğu kadar Beynelmilel noktai nazarından daimî bir hali tahavvül içindedir. Günün meselelerine çeviklikle uyması ve uhdesine düşebilecek mesuliyetleri kabule daima müheyya bulunması lâzımdır. Bunun içindir ki, her hangi bir zamanda muhtaç olduğu memurlar tipini kat'î bir şekilde terpit müşküldür. Mahaza, bu memurların üç sınıfa ayrıldıklarını şimdiden kabul mümkündür :

a) müdürler ve müşavirler; b) gönüllü, fahri arkadaşlar; c) maaşlı mütehassıslar ve müstahdemin.

Salibiahmer bu üç sınıf kimselerden ilk ikisine müsteniden teessüs eylemiştir. Fedakârlıkları ve iradeleri seferber etmek, kendilerine bir vechetayin etmek, Salibiahmer banilerinin ilk düşüncelerini teşkil etmiştir, ve Salibiahmeri öteki müessesatı beşeriyeden temyiz eden de her şeyden

evvel bu fahri yardımları kullanması olmuştur. Kuvvetini ve prestijini faaliyetini idare için olduğu gibi giriştiği eserleri hüsnü neticeye isal içinde en meşhur selâhiyetleri hizmetine sokmaktaki kudretinden almaktadır.

Diğer taraftan mesaisine âit amelî sahada daima gönüllü yardımcılara malik olmuştur. Salibiahmerin davetine buhran saatlerinde icabet edecek hayır ve fazilet sahipleri daima mevcut olmuştur ve mevcut olacaktır.

Üçüncü sınıf, maaşlı ve Salibiahmer hizmetile hayatlarını kazanan kimseler yenidirler. Denebilir ki, harpten evvel mevcut değillerdi. Fakat eğer Salibiahmerin millî cemiyetleri ve beynelmilel teşekkülleri, bu neviden mesai arkadaşlarını gittikçe mütezayit bir nisbetle hizmete almak mecburiyetinde kalmışlarsa, bu, sabit, disipline edilmiş ve ihtisas sahibi memurlar kadrosuna istinat etmeden vazifelerini ifa etmenin kabil olamayacağını bilmelerinden tevellüt eylemiştir. Diğer taraftan, alâka ve fedakârlıkları ne kadar büyük olursa olsun, şeraiti cedidei hayatiye bilâ ivaz çalışmağı adetleri gittikçe azalan mahdud kimseler için mümkün kılmaktadır.

Bu suretle, yavaş yavaş yeni bir san'at ve mektep, hududu taayyün etmeğe ve intisap kabiliyetleri inkişafa başlayan bir meslek tevazzuh eylemektedir. İster keyfiyet bütün aksa-

mile hıfzıssıhha mesaisine, hasta bakıcılarına Gençlik Salibiahmerine, propagandaya, felâket vukuunda yardıma ait olsun, ve ister kalem hıde-matının idaresine ait bulunsun, çok inceleşen ve giriftleşen tekmil bu vezaifin hüsnü ifasını temin için, ihtisas kesbetmiş ve daima iş başında bir heyeti memurine ihtiyaç vardır.

Yukarıda zikrolunan makale muhar-ririnde bahsettiği gibi, bazıları Sali-biahmerin manevî nüfuzunun ve doğrudan doğruya hizmet ve sayının de (bu maaşlı ordunun) istihdam ile bozul-masından korkmaktadırlar. Fakat, harpten beri Salibiahmerin bütün memleketlerdeki inkişafı ve bu inkişaf (Salibiahmerin ruh ve zihniyetinin) aleyhinde olmak şöyle dursun sahasını tevsî ve kudretini tezyit etmiş olduğu nazarı dikkate alınırsa, mezkûr kor-kular zait görünür.

Şu saatte Salibiahmer tarafından kullanılan kimselerin adedini tayin güçtür. Hasta bakıcılarını saymaksızın, millî cemiyetler ve beynelmilel teşki-lâtlar tarafından 5 ilâ 10 bin kişinin istihdam edilmekte oldukları söylene-bilir. Bu 5 ilâ 10 bin kimse ekseriyet itibariyle bütün hayatı faalânelerini sonuna kadar Salibiahmere tahsis etmek istedikleri ve adefterinin tenakus değil ancak tezayüdü ihtimali mevcut olduğu için, vaziyetlerini tetkik etmek icap etmektedir.

Buraların istihdamları evvel emirde bütün Salibiahmer tarafından on sene-

den beri alınmışuyeni cephe ve halli icap eden meseleler hakkında millî cemiyetlerin derin bir bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. İhtisas kesbetmiş bir memur kütlesinin bundan sonra elzem bulunduğu mü-cerrep bir hakikat olmuştur, ve öyle görülmüyorki, maaşlılar hakkında mev-cut olan her türlü ihtirazlar, hiç olmazsa Salibiahmerin lâıyk olduğu mevkîe malik bulunduğu yani hayatı milliyede bir mühim âmîl teşkil ettiği memleketlerde sūr'atle ortadan kalkmağa namzetteler. Fakat mademki bu ihtisas kesbetmiş hey'eti memuri-nin bundan sonra elzem olduğu sabittir, şu halde onu nerden bulmalı? Onu nasıl yaşatmalı?

Bir salibiahmer zihniyetinin ancak bir Salibiahmer tarafından verilebile-ceğini taktir ederek, bazı millî cemi-yetler hizmetlerine almak niyetinde bulundukları kimseler için bütün bir ihzar ve talim sistemi tesis eylemiş-lerdir.

Teşkilâtı vücade getirilmiş bir Salibiahmerde, ve vazaiî idariye ile muvazzaf bulunanlar haricinde olarak bu kimseler şu suretle taksim oluna-bilirler:

1) Merkezi umumiye merbut ve faaliyetinin muhtelif sahalarında onu irşatla mükellef her nevi teknisyenler (Doktorlar, hasta bakıcıları, propagan-dacılar ve saire; 2) Aynı zamanda tanınmış selâhiyetleri ihtiva eden mahallî komiteler memurini; 3) Umumi

merkezle mahallî komiteler arasında rabıtai ittisallik edenler, umumî talimatı nakleden ve mahallî komiteler yeni bir faaliyete giriştikleri yahut muvakkat bir mesai fazlalığını ihtiyar eyledikleri zaman bu komitelerde çalışan müfettiş ve murahaslar.

Bir çok millî cemiyetlerde uzun zamanlardan beri Salibiahmer tarafından teşkil edilmiş olan veya kontrolu altında bulunan hasta bakıcıları heyetlerini de zikretmek icap eder.

Bazı cemiyetlerde de esasen vücade getirilmiş konferancı heyetlerine yapılan ictimaları takip eden namzetler ilâve edilmiştir. Propagandacılar ve iane cem'i faaliyetlerinde bunların semerelerini ahzı kapzedecek olanlar, tecrübenin en müessir olmak üzere tanıttığı metotlara alıştırılmaktadırlar.

Beynelmîlel sahada, Birlik tarafından merkezi kalemlerinde vücade getirilen staj usullerinin mükemmel neticeler verdiği tastik edilmiş, ve bir çok Birlik azasının bu sahaya vermek istedikleri vüs'atı ancak bütcedeki imkânsızlıklar menetmekte bulunmuştur. Filvaki, beynelmîlel tecrübe, her sene daha fazla tevazzuh eden bir takım prensiplerin tespiti temin eylemiş, yani, millet taktir ve memleket farkları olınmakla beraber, (Salibiahmercılık san'atinin) hususiyetleri, buna kendisini hasreden neler bilmesi icap ettiği anlaşılmaya başlamıştır.

Bu heyeti memurunin malî vaziyetine gelince, muhtelif Salibiahmer cemiyatı milliyesi bununla alâkadar olmuşlar, ve kendilerinden sade ehliyet değil, lâkin başka pek az müessesesi beşeriyenin talip olduğu bir hissi merbutiyet ve fergat istenen bu heyeti memurini tutmak çarelerini düşünmüşlerdir.

Bu memurunin maaşlarını vermeğe tahsis edilen paranın, Salibiahmerin tek mil menabii gibi, azasının ulüvvi cenabından ve muhtelif teberrüattan temin edildiği, ve nefsi için bekleyeceği hiç bir menfaat olmayan Salibiahmerin perensiplerine zarar iras etmeden ticarî bir müessese gibi memurlarına malî menfaatler temin edemeyeceği nazarı dikkate alınca da, memurların vaz'iyet ve istikbalini citten ıslahı hakkındaki iktidarının oldukça mahdud bulunduğu teslim edilir.

Azası bulunan bütü millî cemiyetlere bir nevi laboratuvar hizmeti gören Salibiahmer cemiyetleri birliği, yeni Zelant Salibiahmeri mümessillerinin teklifi üzerine bu meseleyi derpış etmiş ve müstahtemini için bir taraftan Birliğin bütcesinden yapılan bir muavenet ve diğer taraftan maaşlarda icrasına rıza gösterilmiş tevkifattan temin edilen bir asürans sistemi teşkil etmiştir. Bu sistem, bir senelik maaşa müsavi bir hayat sigortası; 40 hafta müddetle maaşatın 100 de 75 şini tazammün eden bir hastalık sigortası her türlü kazalara karşı bir sigorta ve ni-

hayet muavenet lâzım olduğu ahvalde memurlara yardım etmek üzere müte-kabil yardımlar sermayesini ihtiva et-mektedir.

Bu sistemin tatbikine takaddüm eden tetkikat esnasında tekaüdiye me-selesi teemmül ve tezekkür olunmuş fakat sonra reddedilmiştir. Filvaki, mühtelif te-kaüt sistemleri bunları tatpik için tahsisi icap eden mesarifin çok yüksek ola-cağını göstermiştir. Bundan başka, her tekaüt tarzı kullanılamı kullanana hiç olmazsa manen senelerce rapteder, ve canlı bir teşkilâtın iyi randeman ver-mesine muğayır bir siyaset teşkil ey-lemek üzere, faide vermeyen veya fazla gelen bir memurun hizmetine tekaüt zamamı yakınlaştığı için nihayet veril-memesi gibi ahvali icap ettirir. Zaten, bu mesele hakkında reyleri sorulduğu zaman, memurun de tekaüt usulüne bunun yerine tatpik edilen banka va-sitasile tasarruf sistemini hemen müt-tefikan tercih eylemişlerdir. Bu sistem gayetle sadedir: Her memurun hesa-bına her sene muayyen bir meblağ konur ve bu suretle konmuş para ve bunun faizleri Birliği terki ânında memura verilir.

Bu suretlede, memuriyetinden ma-hrum olacağı ve müşkul bir vaziyette bulunacağı gün, o memurun küçük bir sermayeye malik olması temin edilmiş olur.

Bu asürans ve ihtiyat usulünün, heyeti mecmuasile ve ya kısmen aynı ihtiyaçlar ve bilüzumlar karşısında bulunan millî cemiyetlere modellik et-mesi, yahut, millî cemiyetlerin bazı müdürleri tarafından teemmül ve tek-lif edilmiş olduğu veçhile, Birlik kita-beti tarafından kabul edilmiş usulün Birliğin azasını teşkil eden millî cemi-yetlerin iştiraklerini temin edecek su-rette tevsi ve islâhi, beynelmilel Sali-biahmerin sade ruh ve zihniyeti itiba-rile değil fakat mesaisi ve bu mesaisine hasrı vücut edenleri itibarile de tek bir beden ve tek bir hamle olduğunu idrak edenlerce ehemmiyeti aşikâr bulunan bir meseledir.

(*Salibiahmer cemiyetleri Birliği tarafından neşredilen Ver la Santé mecmuasının Nisan - Haziran 1930 tarihli nüshasında münteşir ve R. R. İ. imzalı makale tercümesidir.*)

Hıfzıssıha ve hayat Muharriri:

*Kanada Salibiahmerinin Ontarya şubesi müdürü
Doktor F. U. Routley*

Bu makalede, doktor Routley kendi noktaı nazarından hıfzıssıha tedrisatının manzarasını cesur bir kalemle tasvir etmektedir. Doktorlukta ve Kanadanın bir Salibiahmer hastanesi müdürlüğündeki uzun tecrübeleri tetkikinden kıymetli neticeler istihraç etmesine müsaade etmiştir.

Doktor Routley'in makalesi eski zihniyet ve tarza şiddetli bir hücumdur, fakat aynı zamanda da, bu gün eski batıl itikatları tahribe ve sıhhatin iktisap ve muhafazası için yeni formüller bulmağa çalışan genç nesil kuvvetlerinin isabetli bir tarzda kullanılmaları hususunda pratik bir proje mahiyetindedir.

İngilizceden tercümesinin mukaddemesi

Hali sıhhatte olmak sade bütün uzuvları iyi işleyen bir bedene malik olmak değildir, müvazeneli bir dimağa malik olmak ve sade kendi huzurunu değil âherin de huzurunu nazarı dikkate almak şartile şeraiti hayatiyeye

uymağa müsaade eden melikâtı fikriyeye sahip bulunmaktır.

Bir hayatı insaniye kıymetinin, bu anasırın cemiyete müfit olabileceği senelere darbedilmek üzere, bir şahsın üzvî, fikrî ve ruhî kabiliyetlerinin mahsullerine müsavî olduğu söylenmiştir. Bu tarifi doğruluğunu kimse münakaşa edemez, fakat sıhhat istatistiklerini dikkatle tetebbu edenlerimiz işaret edilen senelerin adedi uzvî, dimağî ve ruhî kabiliyetler yani insanın vaziyeti sıhhiyesine bağlı bulunduğunu bilirler.

Şu halde, sıhhat müfit bir mevcudiyetin unsuru esasıdır. Garipce fakat pek manidar bir vakıadır: gerek hükümetler, gerek eşhası hususiye, son asırdan beri ehli hayvanların ırkı evsafına ve sıhhatlerine büyük bir ehemmiyet atfetmektedirler. Ve bunun için menabii resmiyeden yahut hususî servetlerden gelen mühim mebalîğ, hayvan yetiştirmeğe tahsis edilmiş ve bu sermayelerin sür'atle itfa edildiklerini tecrübe ispat etmiştir. Fakat, çocuklar arz ve talep kaidesine tabi bulunma-

dıkları ve binaenaleyh kıymeti hakiki-yelerini tespit gayetle müşkül bulunduğ u cihetle, cinsi beşeri islâha çalış-mağı cihan şimdiye kadar ihmal eyle-miştir.

Bu meselenin ehemmiyeti artık an-laşılmağa başlamış görölmektedir. Bu intibahın müşkil bir takım meselelerin halli lüûmunu mucip olduğ u ve bir çok müşkilât uyandırdığı şüphesizdir. Tarihin birçok defalar ispat eylediğı ve son harbinde buna çarpıcı bir mi-sal teşkil eylediğı vechile, insan, man-tığa ve cinsinin mes'udiyetine çalış-mak arzusuna göre tanzim ve tespit edilmiş bir plana tebeiyetten çok ziya-de, tahakkümünü hayvanat ve madde üzerinde icra etmeğe müsait ve muk-tedirdir.

Bir insanın inkişafı müteaddit kuv-vetlerin filû hareketlerine tabidir. İn-sanın uzvî, dimağı veya manevî teşek-külü üzerinde verasetin icra eylediğı tesir kimsenin meçhulü değildir. En ağır bazı irsî hastalıkların, ancak ebe-veynin evvelden tedavileri sayesinde önü alınabilececek derecede küçük yaş-larda çocuklara geçtiğini biliyoruz. İst-atistikler, dimağen dejenere olanların yüzde ellisinin bizzat dimağen hasta kimselerin çocuğı olduklarını göster-mektedir. Bazı manevî marazlarında batından batına intikal ettiği ispat olunmuştur. Çocuğun âilevî hayatı, ebeveyninin âilevî hayatı üzerinde mü-essir olmuş nüfuzlarla doğrudan doğ-ruya alâkadardır. Çocukları himaye

eden teşkilâtlara mensup olan herkes, tabii ve muntazam bir şekilde teşek-kül etmiş bir âile ocağının çocuğun inkişafı için en müsait bir yer olduğ u-nu teslim eder.

Mahaza, birçok selâhiyettar mehafil ve makamat, şimdiki âilelerin çocuğun âhenktar bir inkişafı için elzem şeraiti umumiyet itibarile arzetmediğinde it-tifak etmektedirler. Bu meseleyi içi-mizde kemali dikkatle tettebbu eylemiş olanların düşündükleri vechile, eğer keyfiyef böyle ise, bu vaziyete nasıl bir devada bulunulmalıdır? Bu neslin itidiyadatı, tamamen değiştirilmelerini gayrı mümkün kılacak bir surette kök-leşmiş olduğ u için, ebeveynin zihniyet-lerini değiştirmekle işe girişmek elyevm pek naçiz neticeler verebilir. Muvafık muhitlerde büvütölmüş genç annelere müracaat suretile daha iyi neticeler te-min etmek mümkün olabilir.

Irkın islahını istihtaf eden teşebbü-sat için mektebin pek isabetli bir sa-ha olduğ u bedihi görünmekte. çünkü ekseri memleketlerde çocuklar hayat-larının yedi yahut sekiz senesini mek-tepte geçirmektedirler. Bununla, çocu-ğun hayatında mektebin âile muhitini istihlâf edebileceğini aslâ kastetmek istemem. Sade, mekteplerin, mesaimizi serbesti ile ve müessir bir şekilde tat-pik edebileceğimiz bir saha arzetmek-te olduklarına işaret etmek arzusunda-yım. Hifzissihha tedrisatının çok fazla bir derecede artırılması, azamî netaici-ni ne bir, hatta belki nede birkaç ne-silde veremez. Fakat çocuklar istikba-

lin ana ve babaları oldukları için, el-
yevm iktisap etmekte oldukları adetler
şimdikinden çok daha memnuniyet ve-
rici yuvalar yapmalarına yardım ede-
cek, bu suretle, sıhhatın islâhına mev-
kuf kuvvetler nesilden nesile artacak-
tır.

Sıhhatı inkişaf ettirmek için mas-
ruf olan gayretler üç sınıfa ayrılabilir :
fenni taharriyat, sıhhatı umumiye ve
ferdi hıfzıssıhha talimleri.

İctimai hıfzıssıhha ile şahsi hıfzıssı-
hanın tamamen tarakkiyatı fenniye
tabi bulunduklarını söylemekten baş-
ka, bu mevzuların ilkinde temas edecek
değilim. En zalim bazı düşmanlarına
karşı olan cidalde bazı âlimlerin işti-
rak hisselerini insaniyet umumiyetle
farketmemektedir. Her nevi hümma
hastalıkları difteri, çiçek verem bile
ortadan kalkmak üzere bulunuyorlar.
Pasteur'ün, Laeunec'in, koch'un, Sis-
ter'in ve hayatlarını fenne vakfeden
daha bir çoklarının sayesinde, suyun
ve bozulmuş sūdün, fena bir lağım
teşkilâtının ve hıfzıssıhhaya mugayır
muhtelif keyfiyetlerin tehlikeleri sür-
atle azalmaktadır.

«Sıhhati umumiye satın alınabilir,
fakat ferdi sıhhat ancak tahsil ve ter-
biye sayesinde iktisap edilebilir.» den-
miştir. Cemiyetlerin sıhhatını muhafa-
za için ittihazı icap eden tedabir, fil-
vaki azim masarifi mucip olmaktadır.
Suların süzülmesi ve sūdün takimi, la-
ğımlar ve gübreli sahalar, süprüntüle-
rin evlerden kaldırılması, hastahaneler

ve saire gibi tesisata bir kere bakmak,
bunu taktir için kâfidir. Hıfzıssıhha
teşkilâtı, gaz ve elektirik tesisatını, it-
faiye teçhizatını ve lokantalar, kahve-
ler ve saire gibi bilumum müessesatın
teftişi ile de sıhhatı ferdiye nezalet-
le mükelleftir.

Şehirlerde umuru sıhhiyeyi koru-
mak için elzem bulunan mebalîği elde
etmekte, sıhhatı umumiye idaresi alelek-
ser büyük müşkülâta tesadüf etmiştir.
Borcunu vermemekte halkın bu inadı
bazan pek şayanı teessüf neticeleri
mucip olmuştur. Suyunun tahlilini mü-
teakip, 50 bin franktan dün bir tesisat
yapılması lüzumundan vilâyet sıhhiye
idaresince haberdar edilen 3500 nüfus-
lu bir yeri misal olrak zikredelim. Bu
kasaba mezkûr tetbiri ihmal etmişti.
Az sonra salgın bir tifo zuhur etmiş,
ve buna tutulan 950 kimseden 57 si
vefat eylemiştir. Hastahğı yoketmek
için, üç milyondan fazla para sarfet-
mek lâzım olmuştur.

Sıhhiye teşkilâtı, Kısaca anlattı-
ğım vezaiten gayri olarak, çocukları
muttariden muayene etmek ve lüzumu
taktirinde muhtelif hastalıkları ve ku-
surları tedavi ve islâh etmek için, dok-
torlardan, dişcilerden ve hasta bakıcı-
lardan mürekkep bir hey'eti müstah-
demine malik bulunmak lüzumunu ta-
mamen müdriktirler.

Çocuğun doğumundan evvel ve pek
küçük yaşında konsültaysonlar yapıl-
masının ve yuvalarda hıfzıssıhha naza-
riyelerini tamime memur seyyar hasta

bakıcıları dolaştırılmasının faidelerinde elyevm ısrar olunmaktadır. Matbuat, propaganda risaleleri, sinema ve radyo müsahabeleri vasıtasile halka bilgiler vermek hususuna atfedilen ehemmiyet te malûmdur. Başka bir ifade ile denebilirki, sıhhatin ıslâhı hususunda talimi terbiyenin kıymetini bütün cihandaki hıfzıssıhhaacılar teslim eylemektedirler.

Hıfzıssıhha umumiyyede, anlattığım gayretler büyük bir rol oynamaktadırlar. fakat bundan evvel çocuklara ferdi hıfzıssıhha talim olunursadır ki, bu gayretler hakikaten tamüssıhha bir ırk vücuda getirmege muvaffak olacaktır. Bu çocuklara sıhhatin esas nazariyatını şuurlu bir surette tedris suretile, hıfzıssıhha umumiyyeyi berayı vıkaye ittihaz edilmiş tedabirin kıymetini teslim ve bu sebeplede bunlara mutavata müsariat edecek insanlar nesli vücade getirilecektir. Denebilir ki, sıhhatı umumiye namına ekser memalikte sarf edilmiş olan mesai memnuniyet bahş neticeler vermekte, lâkin her ferdin sıhhatı umumiye namına yapılmış her şeyin hikmeti vücudunu tamamen idrakına müsaade eden ictimai hıfzıssıhha anlayışına eşhas arasında maatteessüf nadiren tesadüf edilmektedir.

Binaenaleyh, hıfzıssıhhanın tedrisi ve mekteplerde tatbiki meselesine avdet ediyoruz. Bütün mürebbiler teslim ederler ki, iyi bir sıhhat teminine matuf gündelik harekâtın çocuklara talimini, mektep programının öteki aks-

amının inkişafı takip etmemiştir. Son seneler zarfında pedagoji programları gayet sür'atle inkişaf etmiştir, ve bugün her hoca talebelere birtakım efkâr ve itiyadatı telkin etmenin en doğru yolu mücerret bir takım nazariyeleri kendilerine ezberden öğretmek olmadığına vakıftır.

Tavsiye ve müdafaa ettikleri usullere nazaran, çocuğun sıhhatini tetkikle meşgul olan kimseler iki sınıfa taksim olunabilirler. Birinci grup gayetle fenni harekâte meyyaldır. Birinci kısım pek fen âşıkıdır. Çocuklukta sarî hastalıklara mani olmağı temin eden usullere, muayenei tıbbiyyeye ve nekaisi uzviyyeyi tashih vasıtalarına, umumi hıfzıssıhhaya ve tegaddi hıfzıssıhhasına pek hususî bir ehemmiyet atfetmektedir. Bu mürebbiler, öteki grubun çocuğun hayatına tabiatı beşeriyenin tek mil küçük zaıflarını ortadan kaldıracak ve bilâhare onu bir fevkelbeşer olmağı hazırlayacak bir ideal vermek isteyen digergâm nazariyelerini bir az müstehzi bir tebessümle karşılamaktadırlar.

Çocuğa yüksek bir mefkûre göstermek şüphe yokki senaya layık bir harekettir, fakat bu mefkûre ler her günkü bütün ehemmiyetsiz hareketleri arasında bir münasebet bulunduğu zihninde ve kendi hayatı ile tayin ve tespit edemezse, bu mefkûreye hiç bir zaman erişmemesi pek muhtemeldir. Bütün hayatımızca süren itiyatları çocukluk ve ilk gençlik esnasında iktisap

ederiz. Bahtiyardır o çocuk ki, itiyadının teşekkülü esnasında bu itiyadın bütün mevcudiyeti müddetince icra edeceği nüfuzu fark ve temyiz edebilmiş bulunur.

Mürebbi ismine citten lâyık müreb-biler bulmalıdır. Hatta, deyeceğimki; keyfiyet hıfzıssıhha talimi bahsine talluk edince bunları (yetiştirmek) lazımdır. Bir şeyi talim etmek için onu çok iyi bilmek icap eder. Bir şeyi talim etmek için, onn (yaşamış) olmalıdır. Onu yaşamak için, genç başlamış olmak lazımdır. Bvgünkü günde, heyeti talimiyenin en büyük kısmı hıfzıssıhha mefhumuna gerçekten malik değildirler. Büyük bir kısmı kuvvetli bir sıhhate maliktir, fakat bu sıhhatin, onu temine hizmet etmiş olan esas kuvvetler, itiyatlar ve hayat şeraitile olan münasebetlerini tetkik etmeği bu müreb-bilerin çok azı mutat edinmiştir, Bazıları, çocukları mütemadiyen hareketlerini ve bu hareketlerin sıhhatlerle münasebetlerini tetkike alıştırmakla hata edildiğini, ve bu hareketin marazı bir fikri tahlıl inkişaf ettirmeği mucip olduğunu söylerler. Bende, menfi bir muayenenin, yani hastalığı mucip olan şeyi mütemadi tettebbuun, çocuklar için meşum olduğuna fikrindeyim. Fakat, buna mukabil, iyi bir sıhhati temin eden âmillerin müspet ve makul bir şekilde mutaleası kendilerine ancak büyük faideler temin edebilir.

Hıfzıssıhhayı talim vazifesi bilhassa ilk mektep hocasına düşecektir. Bunun

içindir ki, müstakbeldeki hoca, kelimenin en geniş manasıyla tam bir sıhhate malik olmalıdır. Bu suretle, tahsilleri üzerinde telebelerinin sıhhatlerindeki ehemmiyeti taktir edebilecektir. İstenilen netaice varmak için mektepte istimali lâzım usulleri, bu suretle itina-kârane tettebbu etmiş olacaktır. Hıfzıssıhhanın vakıfane bir surette talim ve tatpik edildiği bir ilk mektepten, sonra da bu tedrisatın mûhim bir mevki işgal etmekte bulunduğu bir darûlmualliminden geçecektir.

Bir çok müreb-biler, mekteplerde muayyen devrelerde icra edilen nazari hıfzıssıhha tedrisatının kendi kendilerine iyi neticeler veremeyeceğini söylemektedirler. Sınıfta ve evde çocukların itiyatları, daimî bir nezarete sebep teşkil etmelidir ve bunun için hocanın ve iyi yardımcısı bizzat çocuk olur. Mesleki tesanüt bu hususta rol oynayabilir ve gençlik Salibiahmerinin tetkiki, kendi reislerini bizzat intihap eden şağırtlardan mürekkep bir grupun mükemmel neticeler verebileceğini göstermektedir.

Yeni mekteplilerden, çok miktarda (Sıhhat düsturları) öğrenmesini talep etmemek muvafıktır. Tamamile belle-yip kavrayarak, hayatı yevmiyesinde mevkii tatpik koyacağı bir kaç fikri kendisine arz etmek kâfidir. Mektebe dühulü esnasında pek esaslî bir muayenei tabbiyeye tabi tutulacak, ve kusurların tashih edilmesi ve hastalığa karşı mücadele olunması için bu muayene neticesi mektep muallimlerine

ve ebeveyne bildirilecektir. Çocuğa vaziyeti hakkında verilecek malûmat, sıhhatini düzeltmek arzusunu kendisine verecek mahiyet ve derecededir.

Çocuk bu ilk imtihan esnasında tartılacaktır. Sıklet, çocukla ebeveynini alâkadar edebilecek en müsbet ve canlı işaret, ve onun sıhhatile meşgul olan doktorla başkalarına bir miyar ve noktai azimettir. Bu muntazam tartılar ve kendi ağırlığı ile arkadaşlarının ağırlıklarının mukayesesi, çocuk üzerinde büyük bir alâka uyandıracak ve her bir tartılmanın mucip olacağı tahavvülleri, o büyük bir itina ile takip edecektir, İyi bir hoca, tarzı tagaddilerinin, oyun ve uykularının sıkletleri üzerindeki tesirini talebelerine mütemadiyen anlatmağa çalışır.

Kâfi derecede beslenmeyen çocukların gıdalarına sadece bir litre süt ilâvesi sıkletin artması hususunda hayretaver netaiç vermiştir. Artmaları gösteren erkamın tetkiki, çocuklar üzerinde büyük bir tesir icra etmektedir, ve ümit edilebilir ki, evlât sahibi olacakları zaman, ebeveynleri tarafından irtikâp edilmiş hatalardan tevakkiye muktedir olacaklardır.

Sütten, taze sehpelerden ve meyvalardan mürekkep bir makul tagaddiye istinat eden nazariyat, açık hava oyunlarını, uykuyu, umumî temizliği ve ferdi hıfzıssıhhayı da tespit ve tavsiye eder. Bunları daima yapmak ve tesirlerini mütalâa etmek suretile, çocuk bütün bu itiyatlara ve e'ale layık oldukları ehemmiyeti vermeği öğrenecektir.

Mamafih, çocukların iyi beslenmiş olmaları sade fena bir gıda usulünden mütevellit değildir. Bu, gayet esash surette yerleşmiş olup ancak tibbî ve cerrahî bir müdahalenin ortadan kaldıracabileceği bazı sinsî ve gizli hastalıklardan mütevellit olabilir.

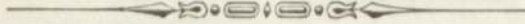
Sir Humphrey Rolleston.'nu kavli mucibince, hastalık yokken muayenei tibbiye icrasının faidesi nisbetsizlikler, bademciklerin şişmesi, ve dişlerin çürümesi gibi ferdin uzvî ve fikrî kudretlerini azaltarak kalp kardiyak rumatizmaların çoğuna ve ihtmal çocuklardaki kulak hastalıklarının onda dokuzuna sebep olan hallerin keşfile sabittir. Bunda da çocuğu hastalığına bakıp durmağa değil fakat tibbî ve cerrahî ihtimamların hayırlı neticelerini tetkike alıştırmalıdır. Tedaviden sonra, çocuğa hayattan müstefit olmaktan kendisini menetmiş olan hastalığın ortadan kalkması ile sıkletin artması, kuvvei basıra veya samiasının düzelmesi canlı yürüyüş ve iradesi, rengi yerinde cildile parlak gözleri, iştihası ve açık hava hareketlerinden duyduğu zevk arasındaki münasebetleri muallim gösterecek ve anlatacaktır. Hoca bu suretle sade çocuğa değil lâkin emsali âtiyeye de büyük bir hizmette bulunmuş olacaktır. Senei tedrisiyenin hitamından evvel, bu suretle çocuklar sarî hastalıklardan tahaffuz, saf su ile taze sütün kıymetleri, umumî ve hususî hıfzıssıhha ile sıhhati umumiyyeye müteallik bütün mesailin intacı hakkında bir iştiraki mesainin ehemmiyeti için bir ta-

kım elzem malûmatı iktisap etmiş bulunacaklardır.

Keyfiyeti ister kabul etsin ve ister etmesinler, çocuklar sınıf arkadaşlarının içtihatlarına daima büyük bir ehemmiyet atfederler. Bunun için arkadaşlık kaygı ve duyguları hıfzıssıhha tedrisatında büyük bir rol oynayabilir. İdareli ve meharetli bir hoca, ötekiler üzerinde nüfuzu olan talebeyi öne sürerek ve her çocuktaki haysiyet hislerinden istifade ederek, bütün talebenin hıfzıssıhha kaidelerine riayet suretile sıhhatlerini islah etmelerini temin edebilir. Hıfzıssıhha, talebeye mücerret bir gaye olarak arzedilmemeli, fakat manialarla eğlenen ve onları yenebilmek kanaati tammesile manialara hücum eden nesheli bir haleti ruhiye içinde hayattan istifade için bir vasıta diye almalı ve gösterilmeldir.

Çocuk üzerinde tesir icra etmiş olan gündelik itiyatlar ve temiz tesirler, delikanlının malik bulunduğu uzvi ve fikri sıhhatle âilesine, muhitine ve heyeti içtimaiyeye karşı olan vazifeleri arasındaki münasebetleri tesis ve tespit etmesine müsaade edecek bir esas teşkil eder.

Gençlik Salibiahmeri, bütün bir yardım ve ulüvvi cenap an'anesini ihtiva eden ve çocukların necip ruh ve hayalleri üzerinde kudretli bir cazibeye malik bulunan bu cihanşümül teşekkül, hıfzıssıhhanın taliminde pek büyük bir rol oynamağa namzettir. Gelecek neslin nimetlerini hissedecek olduğu umumi bir hıfzıssıhha bilgi ve duygusunun inkişafına, bu teşkilâtın yardım edeceği şüphesizdir.

Uçan kuş aç kalmaz

Ankilostomiaz

Bu hastalık 1838 senesine kadar meçhul kalmış olan bir tufeyliden (parasite) mütevellittir. Milyonlarca insanlar bu hastalığa tutulmakta ve bir çok vefiyatı mucip olmaktadır. Sıcak veya sıcak denilebilecek iklimlerdeki memleketlerin tarihine bu hastalık şüphesiz pek çok müessir olmuştur. Halen bir milyon insan bu hastalıkla malûl olarak tedavi görmekte ve bir çokları da bu hastalığa tutulmuş oldukları halde sebebini bilmedikleri için tedaviden mahrum bulunmaktadır.

Bu kadar musabı bulunan bu hastalığın az tanınmış olması şayanı hayrettir. Bu cehl içinde kalmamız ankilostomiaz ve te'sirâtı hakkındaki bilgilerimizin bununla muvaffakiyetli bir mücadele yapmağa müsait bulunması hasebile daha ziyade şayanı teessürdür.

(Ankilostoma duodenale) i 1838 senesinde Milano hastanesinde zatür-reeden vefat eden bir köylünün bağırsaklarında ilk defa olarak Angelo Dubini namında bir İtalyan doktoru keşf etmiştir. Hastalığı yapan kurdun pek küçük olması hasebile daha evvel keşf olunamamasının sebebi aşikârdır.

Bir çok seneler bu kurt ancak otopsilerde görülebilirdir. 1878 senesinde Grossi ve Parona biraderler ifrazattaki yumurtalarının keşfi suretile ankilostom'un mevcudiyetinin hasta berhayat iken dahi tesbit edilebileceğini isbat eylediler. Bu tarihten itibaren menatık harrede fakrûddemli hastalarda bu amili marazinin keşfi için masruf mesai muvaffakiyetle devam eyledi.

Hastalığın a'razı pek mutaaddittir. Hasta kansız kalır, zayıflar ve ayn zamanda idropisi arazi gösterir. Çocuklarda büyüme tevekkufa uğrar. Bazı hastalar toprak yemek arzusunu gösterirler. Kurt, bütün bu a'razı kanı emmek ve ensaca toksin bırakmak suretile vücade getirir.

Bu hastalık Hindistan'da pek mün-teşirdir. 45 milyon nufusu olan Madras ayaletinde halkın yüzde 75 kısmının bu hastalığa musap olduğu tahmin edilmektedir. Mısır'da hemen hemen her otopside bu kurta tesadüf edilir. Ve tevlit eylediği fakrûddem Mısır'da sık sık yapılan askerî Hastalık dolayısıyla me'zuniyet sebep olmaktadır. Seylan'da musapların çokluğu, hastalığın müzmin mahiyeti bilvasıta ve ya bilvasıta

vukua getirdiği vefiyat sebebile bu hastalık koleradan daha korkunç addedilir. Porto - Roko'da vefiyatın yüzde otuzundan fazlasının ankilostomaz'ın tevhit eylediği fakrüddemden ileri geldiği hesap edilmiştir.

muştı. Gerçi bu suretle kurdun vücudunda girmesi kabil ise de başlıca ciltten geçmektedir. Bu keşf pek garip bir şekilde olmuştur. 1898 senesinde kahire tıbbiye mektebinde tıfeyliyat müderrisi Arthur Looss bir ankilostom kül-

1880 senesinde Sen-Gotar tünelinin kazılmağa başlandığı zaman bu hastalık pek az tanınmıştı. Tünelde çalışan İtalyan amelesi arasında pek çok fakrüddem vakayii görünmesi üzerine tetkikat yapıldı ve fakrüddemlerin bu hastalıktan ileri geldiği tebeyyün etti. 1882 de tünel ikmal edilince amele baska memleketlerde iş aramağa gittiler ve hastalığı Sicilyanın kükürt, Almanya, Hollanda, Belçika ve Fransa'nın kömür, İspanyanın kurşun ve İngilterenin kalay madenlerinde intişar ettirdiler. Almanya ve Hollanda'da hastalık madenlerde çalışmayan ahaliyede sirayet etti. Çok şükür ki şimali Avrupa iklimi bu kurtları sathı arzda yaşamasına imkân vermeyecek derecede soğuktur. Fakat cenup menatığında tuğla ocaklarında ve tarlalarda bu kurda sık sık tesadüf edilir.

Hastalığın intişarında hayvanatın te'siri şüphesiz ihmal edilebilecek bir derecededir. Bir zamanlar beygirlerin bu parazitleri nakl eylediği zan olunarak maden ocaklarında beygir kullanılmadı. Fakat bilahara beygirlerin bu hastalığın sirayetinde bir te'siri olmadığı anlaşılmıştır.

Erkek

*Büyütülmüş
ankilostomlar*

Dişi

*Büyütülmüş
ankilostomlar*

Bidayette kurdun vücuda, ağızdan gıdalarla beraber girdiği zan olun-

türünü kazaen elinin üzerine döktü. El üzerinde derhal bir iltihap peyda

oldu ve çok geçmeden parazitin bağırsaklarında yerleştiği anlaşıldı. Halen tahakkuk etmiştir ki bu parazit, iptidai halinde iken vücudun her hangi bir noktasından, bilhassa cildin yumuşak olduğu yerlerle tercihan ayak parmakları arasından vücuda nufuz etmektedir.

Bu keşiften sonra hastalığın men'i sirayetine ma'tuf tetbirler değiştirildi. Ve cildin bu parazitin bir seneden fazla yaşayabildiği çamurla ve bulaşık sularla temasına mani olacak tedabir ittihaz olunmağa başlandı. Binaenaleyh bulaşık mıntakalarda çıplak ayakla veya delik, ıslak ayakaplarla dolaşmak lâzımdır.

Bu kurtların gözle görülemeyen küçükleri cildin aralıklarından girerek ince kan damarlarına dahil olur ve akciğerlere kadar giderler. Cığerlerden de em'anın yukarı kısımlarına geçerler. Büyüyenler buralarda senelerce kalabilir. Dişi kurtlar altı haftada bir çok yumurtalar çıkarırlar. Kurt bulunduğu yerde dört çenğelle yapıştır. Çıkan yumurtalar derhal büyür ve açılır.

Bu parazite karşı başlıca dört silâh vardır. Terbiye, tedavii tıbbî ve muhitin temizlenmesi, suların ve zeminin mevadî gaita ile bulaşmamasına dikkat etmeli, bunun için madenlerde, yollar üzerinde halâlar vücade getirmelidir. Sular endişesiz içilebilecek surette kaynatılmalı veya süzûlmelidir. Çok

bulaşık sahalarda toprağı sapan ile alt üst etmeli veya ot yakarak yumurtaları ve küçük kurtları öldürmelidir.

1902 de amerikalı doktor Charles Wandell halen «Necator Americanus» tesmiye edilen yeni bir kurt keşf etti. İsmine rağmen bu parazitin de ankilostom gibi Avrupadan neş'et eylediği ve her ikisinin de zencilerle beraber Afrikadan geldiği anlaşılmaktadır.

Tedavi için çare hastalara kurt ilâçları veya (Anthelmintique) vermektir. Bu ilâçlar ya kurdu öldürür veya artık daha tutunamayacak derecede hırpalayarak vücuttan çıkmasını te'min eder. Gerçi bir çok ilâçlar güzel neticeler vermiş ise de, hastaya zarar vermeksizin kurdu derhal öldürecek ideal ilâç henüz keşf edilmemiştir. Bu hastalığı karşı mücadele için 1909 da ihdas edilen Rokfeller sıhhi komisyonunun da zikr etmeden geçmek kabil değildir.

1915 de bu komisyon, yine Rokfeller müessesatının teşkilâtından evvel Bèynelmîlel sıhhiye meclisile birleşti. Bu meclis ankilostomiz'in milli bir afet haline geldiği her yerde sarfı faaliyet eder, yine bu meclisin sayesindedir ki bu hastalığın coğrafi tevezuu ile, sahası, tahrifatı, ve mücadele çareleri hakkında vazîh malûmat istihsali mümkün olmuştur.

Salibiahmer Cemiyetleri ittihadı tarafından gönderimiştir.

Tercüme eden : Celâl

Evde sıhhat

Dıvarlar ve Tavanlar

Herhangi bir modern oturulacak yer, yalnız estetik ihtiyacını değil, her şeyden evvel, tam sıhhat ihtiyacını tatmin etmelidir. Ancak bu suretle ev, rasyonel bir mükemmelliğe erişmiş olur.

Eğer, filozofça bir iddiada bulunmama müsaade edilirse, diyeceğim ki, her varlığın iki köklü konsepsiyonu olan estetik ve sıhhi ihtiyaçlar, yeni ev dekorasyonunda tam bir imtizaç sahası bulmuştur. Bu imtizaç, Etik - İjiyenik tabirinin hüviyetini tespit sayesinde mümkün olmuştur ki, estetik hakikatta, sıhhat esasının dış görünüşünden, geyiminden başka bir şey değildir.

Tasavvur ediniz, şimdi, bir evin başlıca kısımları olan dıvarlarla tavanlar ne derece ehemmiyetli bir hal alıyorlar.

Bu işin küçük kanunun diyebileceğim şeyi mümkün olduğu kadar kısa izaha çalışacağım.

Her şeyden evvel, bir evin salonundan mutbağa kadar bütün dairelerini ne derece sade ve bol ışıklı yaparsanız, o derece güzel ve sıhhat zaruretlerine

uygun yapmış olacaksınız. Gene bunun gibi, dıvar ve tavanlarda ne kadar az veya çok kumaş veyahut kâğıt bulundurursanız, kibarlık ve ekonomi noktalarından o kadar az veya çok kazanmış olacaksınız.

Düz, açık renkli dıvar, başlangıçta andığımız iki esasa en ideal varıştı temin eder. Bunun için yağlıboya, dıvar dekorasyonu olarak tercih edilmek lâzımdır. Renge gelince: ahengin ve imtizacın temini için renk, fildişi, külrengi, ceviz, gülkurusu, gayet donuk gültrengi v. s. renkleri arasından seçilmelidir.

Şayet divara mutlaka kumaş koymak istiyorsanız, kumaşın, mümkünse ipek telâ, yahut, hint kenevirinden, fakat her halde ağır olmıyan renkte olmalıdır. Kumaşı, hiç değilse, senede bir defa çıkarıp urabilmek ve divarı temizlemek imkânını verecek tarzda koyunuz.

Bu hususta iki sistem vardır: I — yukarıdan aşağıya akan, geniş kıvrımlı sistem ki, yalnız üstten boyalı küçük çengellere asılır. II — üstünden altın-

dan kornişle tutturulmuş olarak gergin kaplama,

Korniş, kumaşın bağlandığı halkalar açıkta bırakılmak sureti ile, istenildiği zaman kumaştan ayrılabilir. Bu ikinci sistem, tabii, daha pratik daha ekonomiktir.

Kâğıdı, gransenyörlük maskesi altında aşağılık bir zevk ifade eden ve dışı tozlara, iç tarafı parazitlere yuva olan kâğıdı ağzımıza almıyalım.

Hakiki veya taklit, eski veya eski taklidi damaskoya da artık yer yoktur. Bunların hakikilerini bulundukları yerde bırakınız; güzel veya çirkin taklitleri de, bunlarsız edemiyenlerin olsun.

Avrupalı muhtelif milletler tarafından rasyonel ve ijiyenik usullerle dokunmakta olan yeni kumaşların pek çoğu, hafif renklerin imtizacı gözetilerek yapılmaktadır. Sert renkler tapiserlerin raflarında dırsun. Asrilik namına ne yanlışlar irtikâp olunuyor?

Tavanlar beyaz, aydınlık ve düz olmalıdır : Pervazlar ve çiteler artık estetik noktasından da bir işe yaramıyorlar. Tanrı aşkına kendinizi kabartma kâğıtların cazibesine kaptırmayınız! Mikrop kabilelerinin bunlarda kolaylıkla yerleşebileceklerini düşününüz! Gene düşününüz ki bütün bu halk, bu madde sayesinde, en ufak bir sarsıntı ile sırtınıza düşmiye hazır, başınızın üstünde mes'ut yaşıyacaktır.

Parlak bir fon üzerine, bembeyaz bir tavanın ışığında, her hangi bir

mütaharrık mahluk, kara veya beyaz, cilalı veya cilâsız hemen göze çarpar.

Her odaya bir başka renk ahengi vermek istemek, yanlış bir fikirdir. Bu yanlış fikir yüzünden aynı şeyi tekrarlamamak kaygusuyla kâğıda, kabartmalara, hulâsa yasak sahaya düşülüyor.

Korkmayınız, apartımanınızın bütün odalarını beyaz veya açık başka bir renkle süsleyebilirsiniz ! Bu renk birliği, bütün evinize mümtaz bir samimilik, seçme bir sevimlilik verecek, sizi bayağılığa düşmekten kurtaracaktır. Bundan başka, az süs ve az dekoratif rötuş, size her türlü tefriş imkânını verecek, dairenizin her tarafını birbirinden daha iyi ayıracaktır.

Dıvarların resimlerle süslenmesi etrafında gayet mühim bir temayül baş göstermektedir. Yeni estetik ve sıhhi gaye, büyük mikyasta taarruz halinde umumî geçit resmi yapıyor.

Ben, fakat, bu temayülün kolaylıkla yayılarak üniversal bir şekil alacağını zannetmiyorum. Modern ev, aşikâr ekonomik sebepler ve yer darlığı yüzünden dekoratif büyük inkişaflarını ve ağır masrafları kaldıramaz. Ressam işi dekorasyonlar, tiyatro, kulüp ve lüks umumî salonlara münhasır kalacaktır.

Daha ziyade, vukufu tanzim edilmiş sırf ornamental bir nevi divar dekorasyonunun taammüm edeceğini sanıyorum. Bu dekorasyon, mutada göre, divarın fonu ile aynı renkte

kapu ve pencerelerle, mobilya ile ahenkli bir tarzdadır. Sıhhi ihtiyacı tatmin noktasından başka, mahdut masrafla estetik ve pratik realizasyona imkân verdiğinden dolayı, bunu hararetle tavsiye ederim.

Evin süsünü tamamlamak için, divarın üstünde bir tahta korniş, alt tarafında da gene tahta bir pervaz lâzımdır.

Divar bezlerinde dikkatli ve uyanık olunuz ! Sabit olmak lâzım olan müstaitil kaplamaları bertaraf ediniz ! İsterseniz divarınıza bez ve kumaş koyunuz: Fakat biliniz ki kaldırılıp urulmadan ve temizlenmeden, bu gibi şeyleri bir haftadan fazla yerlerinde bırakamazsınız ! Onun için, buraların pratik ve sistemle divara asılması zaruridir.

Divar dekorasyonlarından sayılan levhalar hakkında da bir kaç tavsiye, az, çok az levha. Bu gibi modern evlerin bazılarında divare hiç bir şey asılmış değildir bile. Modern ev fikri, bize temin ettiği diğer kazançlar arasında, benim « serbest ve düz saha » diye at taktığım yeni bir teori hediye etmiştir. Evi süslemek zarureti telâfi için yeni usul, sıhhi hassasiyet diya-pazonu diye tarif edebileceğimiz rasyonrl bir manzara ile ona kıymet vermektir.

Hulâsa, divarlarda, tavanlarda sadelik ve ışık. Sert ve ağır renkler yok, kıvrımlar, kabartmalar, kâğıtlar, faydasız kirinti çıkıntı yok. Ekonomi ve açıklık lâzım.

Rodolf Iacuzio Ristori

İtalyancadan

İstanbulun en ciddi mecmualarından

“Muhit,,

Refikimizin faydalı yazılarını ehemmiyetle Okuyunuz

KARAHİSAR
MADEN SUYU
HERYERDE
BULUNUR

HİLÂLİAHMER HABERLERİ

Mısır Hilâlihahmer reisi Aptürrahim Sabri paşanın vefatı

Mısır Hilâlihahmer Cemiyeti tarafından Hilâlihahmer Merkezi umumisine gönderilen bir mektupta Mısır Hilâlihahmer reisi Aptürrahim Sabri Paşanın İskenderiyede vefatı bildirilmiştir. Müşarünileyhin vukuu irtihali Hilâlihahmer Cemiyeti muhitinde çok büyük teessürü mucip olmuş ve Mısır Hilâlihahmer Cemiyetine çok samimi teessüratı hâvi bir t'aziyet mektubu gönderilmiştir. Mecmuamız dahi Mısır Hilâlihahmer Cemiyetine kıymetli hizmetleri sepkeden merhumu Müşarünileyhin ziyai dolayısıyla ızharı teessürat eyler.

On dördüncü Beynelmilel Salibiahmer konfiransı

Teşrinievvelin on birinde Bürükselde bütün milletler Salibiahmer Cemiyetlerinin iştirakiyle Beynelmilel Salibiahmerin on dördüncü konfiransı

toplanmıştır. Bu ictimaa cemiyetimiz tarafından maalesef iştirak olunmamışsade konfirans müzakerat ve mukarreratının Hilâlihahmer tarafından da çok dikkatli bir alâka ile ta'kip olunduğu ma'lumdur. Mecmuamızın intişarı tarihine tesadüf eden bu konfirans müzakerat ve mukarreratından ilerki nüshalarımızda okuyucularımızı haberdar edeceğiz.

Balkan Salibiahmeri ictimai

Bürükselde inikad edecek ondüncü Beynelmilel Salibiahmer konfiransından evvel 20 eylülde balkan ya'nî **Yugoslavya, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Arnaudluk** Salibiahmerlerinin iştirakiyle Belgratta bir Salibiahmerler ictimai yapılmıştır. Bu ictima'da Salibiahmere müteallik olarak Balkan milletlerini alâkadar eden maseleler görüşülmüştür.

Bu ictimaa Cemiyetimiz dahi da'vet edilmişsede maalesef iştirak olunamamıştır.

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER CEMİYETİ

İzmir Merkezine mensup Karşıyaka Dispanserinin
1930 SENESİ AĞUSTOS AYINA MAHSUS SİHHÎ
İSTATİSTİK CETVELİ

Hastalığın ismi	Çocuk	Kadın	Erkek	Yekûn
Mide hastalıkları	0	76	35	111
Akciyer	31	57	15	103
Kalp	0	15	30	45
İdrar yolu	0	0	27	27
Sinir	0	0	0	0
Göz	0	0	0	0
Kulak, buğaz, burun	0	0	0	0
Sıtma	356	235	206	797
Bağırsak	21	65	33	119
Bağırsak kurtları	9	11	17	37
Zatürree	0	0	0	0
Zatülcenp	0	0	0	0
Romatizma	0	10	0	10
Akciyer veremi	0	0	13	13
Sair âza veremi	0	0	0	0
Firengi	0	0	0	0
Belsoğukluğu	0	0	0	0
Kadın hastalıkları	0	0	0	0
Harici hastalıklar	7	20	0	27
Sair hastalıklar	0	7	5	12
Yekûn :	427	496	381	1301

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER CEMİYETİ

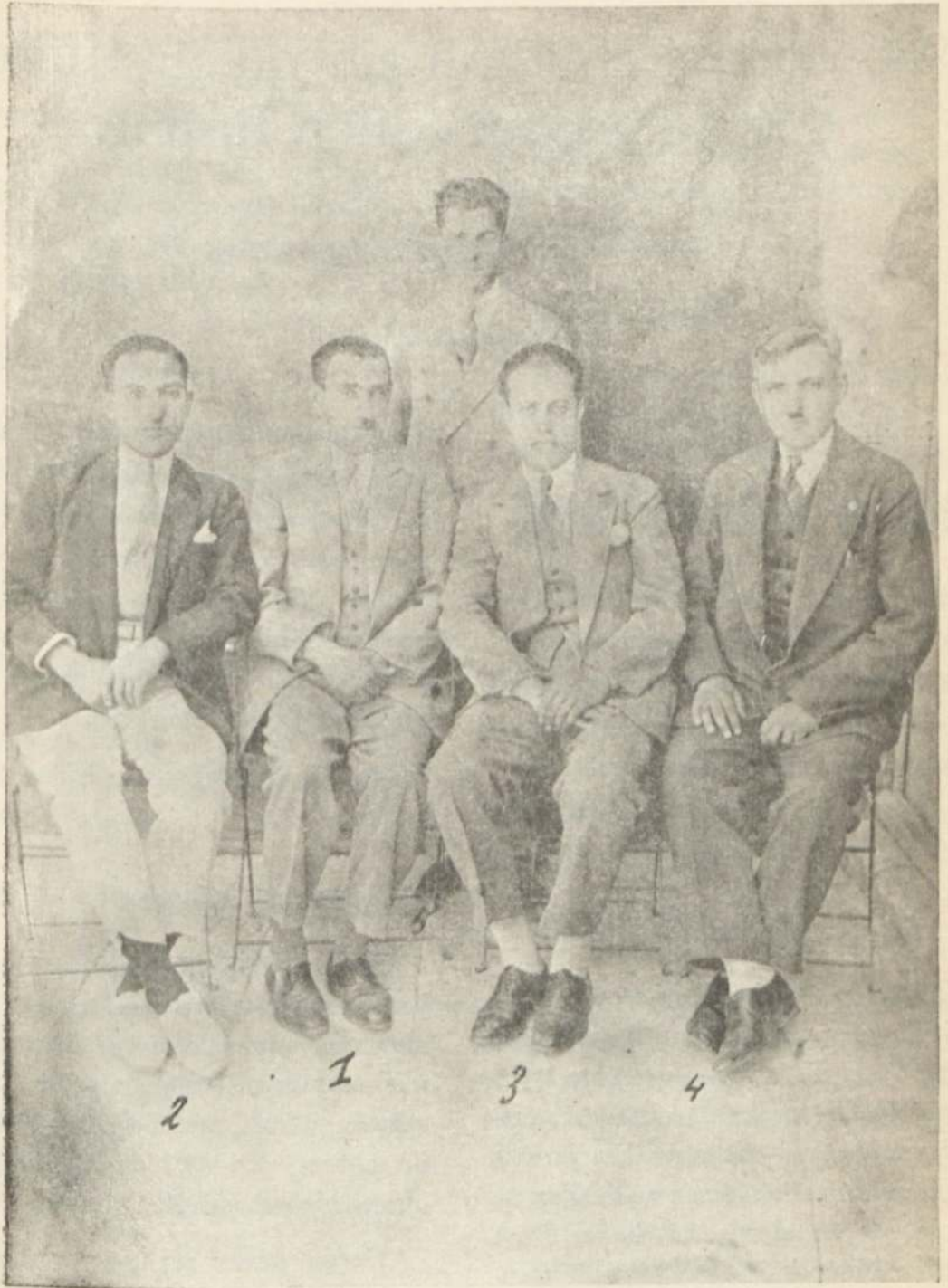
İzmir Merkezine Mensup İkiçeşmelik Dispanserinin
1930 SENESİ AĞUSTOS AYINA MAHSUS SİHHÎ CETVEL
BİR AY ZARFINDA MÜRACAAT EDEN HASTA MİKTARI

Hastalığın ismi	Çocuk	Kadın	Erkek	Yekûn
Mide hastalıkları	10	45	20	75
Akciyer	13	6	2	21
Kalp	1	20	19	40
İdraryolu	0	8	4	12
Sinir	1	27	3	31
Bağırsak	43	21	15	79
Cilt	9	18	13	40
Göz	7	25	45	77
Kulak, buğaz	31	42	36	109
Bağırsak kurtları . , . .	6	8	6	20
Sıtma	171	192	437	800
Grip	2	7	9	18
Zatürree	3	1	0	4
Zatülcenp.	0	1	1	2
Akciyer veremi	0	7	5	12
Sair âza veremi	3	1	0	4
Romatizma	0	37	21	58
Belsoukluğu	0	8	2	10
Kadın hastalıkları	0	2	0	2
Harici hastalıklar	45	58	88	191
Sair hastalıklar	61	102	109	72
Boğmaca	10	0	0	10
Difteri	1	0	0	1
Yekûn	417	636	835	1888

HİLÂLİAHMER MERKEZ VE ŞU'BELERİNİN HESABLARI

	T A R İ H	Yaridat	M. U.ye İrsalât	Diğer masraflar
Bayburt	1/ 1/930 — 3/3/930	25.009		3.550
Sinop	1/ 4/930 — 30/6/930	17.280	22.500	2.579
Konya	1/ 4/930 — 30/6/930	161.797	53.650	81.009
Bursa	1/ 4/930 — 30/6/930	334.582	336.249	111.401
Antalya	11/ 3/930 — 30/6/930	31.399	40.000	11.545
Çerkesköy	31/3/930	8.100	8.100	34.584
Edirne	1/ 4/930 — 30/6/930	44.296		
Arapkir	1/ 4/930 — 30/6/930	3.680	100	1.290
Tokat	1/ 4/930 — 30/6/930	60.401	53.403	8.767
Akcaabat	1/ 4/928 — 31/3/930	36.620		2.565
Suşehri	1/10/929 — 31/3/930	47 056	10.000	6.427
Gevaş	1/11/930 — 31/3/930	9.050		2.639
Isparta	1/ 1/930 — 31/3/930	31.258		5.450
Iğdır	1/ 1/930 — 30/6/930	21.753	19.731	2.022
Pütürge	1/10/928 — 30/6/930	18.730	22.000	3.385
Mermeris	1/10/929 — 31/3/930	6.593		765
Manyas	30/ 6/929 — 30/6/930	400	6.280	60
Bandırma	30/ 9/929 — 30/6/930	31.285	10.000	8.636
Keskin	1/ 4/930 — 15/5/930	66.730	40.129	18.190
Kasaba	1/ 4/930 — 30/6/930	23.265	16.596	7.601
Akçadağ	1/10/929 — 30/6/930	17.258	10.000	1.300
Erdek	30/ 9/929 — 30/6/930	1.583		3.390
Ezine	1/10/929 — 30/7/930	16.508	20.000	2.502
Ecebat	1/10/929 — 30/6/935	2.072	25.000	6.539
Gönen	30/ 6/929 — 30/6/930	16.530	10.000	4.605
Sındırgı	1/10/929 — 30/6/930	15.000	7.000	3.791
Ödemiş	1/ 1/930 — 30/6/930	32.574	6.000	26.352
Gölpazarı	1/ 7/929 — 30/6/930	3.205	3.173	32

	T A R İ H	Varidat	M. U. ye irsalât	Diger masraflar
Söğüt	1/7/929 — 30/6/930	13.507	7.000	3.660
Bilecik	1/7/929 — 30/6/930	17.059	3.000	9.640
İmroz	1/1/930 — 30/9/930	3.216		2.885
Osmaneli	1/7/929 — 30/9/930	6.444	3.000	3.130
Karacabey	30/6/929 — 30/6/930	47.904	29.925	9.994
Mudanya	1/7/929 — 30/6/930	21.244	22.600	2.898
İnegöl	1/7/929 — 30/6/930	19.590	5.940	18.720
Gokcedağ	1/1/928 — 30/6/930	26.652	20.967	31.740
Harmancık	1/1/929 — 30/6/930	7.953	7.188	565
Orhaneli	1/1/930 — 30/6/930	42.328	12.485	16.487
Iznık	1/7/929 — 30/6/930	50.561	28.000	9.895
Armutlu	1/1/928 — 30/6/930	25.545	25.346	1.141
Yenişehir	1/7/929 — 30/6/930	9.545	13.901	1.631
Gemlik	1/7/929 — 30/1/930	44.740	19.923	23.652
M. Kemalpaşa	1/4/930 — 30/6/930	7.320		5.000
Orhangazi	1/7/929 — 30/6/930	15.831	20.000	8.925

Mardin merkezimizin Heyeti idaresi

1930 senesi Hilâliahmer meclisi umumisine taktim edilen Rapor.

Aynen :

Geçen sayımızdaki kısımin sonu

DÖRDÜNCÜ FASIL

Merkez ve şubelerimizin faaliyeti

Hilâliahmer Cemiyetinin beka ve itilâsi hususunda en kuvvetli ve kıymetli istinatgâhımız bulunan Merkez ve Şubelerimizin de geçen seneki faaliyetlerini bu raporumuza derç etmek suretile Hyeti Celilenizin nazari ittilama arz eylemeği vecibe biliriz.

Adana merkezi

Adana merkezimiz her sene olduğu gibi geçen sene de mevki ve muhitin ehemmiyeti nisbetinde teşekküle lâayık bir faaliyet göstererek geçen devre zarfında on bin iki yüz küsur lira varidat teminine muvaffak olmuş ve bundan üç bin sekiz yüz altmış beş küsur lirayı Merkezi Umumimize göndermiştir Bundan mada muhitin merzagi bulunmasından dolayı muhtacın ve fıkaraı ahalinin tedavileri için küşat etmiş olduğu

dispanserin masarifatını varidatının yüzde kırkıdan ve idarei hususiye ve belediyeden ayrıca iştihsal ile temin etmek suretile cemiyetimizin gayesile mütenasip bir mevcudiyet göstermiştir. Merkeze tabi olmak üzere daire muhitinde mevcut nahiyelerde şubeler tesisine sarfı gayret etmektedir.

Karataş, Misis, Tuzla nahiye şubeleri vardır.

Adapazrı şubesi

Adapazarı Hilâliahmer Şubesi, bida-yeti teşekkülünden beri muhtelif zamanlarda vazaif idariyeyi deruhte etmiş muhterem ve hamiyetli zavatın şayanı şükran mesai ve fedakârlıkları ile mühim varidat teminine muvaffak olmuş bir şubemizdir.

Geçen devre zarfında : 6.160 lira varidatı ve 1,500 lira irsalâtı vardır.

Karasu, Akyazı, Sapanca, Söğütlü nahiyelerinde teşkilâtı vardır.

mevcudunu ilâve etmek suretile Merkezi Umumimize 300 lira göndermiştir.

Ahlat şubesi

Bu şubemiz 928 senesi iptidalarında teşekkül etmiş ve ancak 30 Haziran 928 tarihine kadar mevcudiyet gösterebilmiştir.

Geçen sene icra kılınan teftişat esnasında şubenin faaliyete ircaı esbabı istikmal edilmiştir.

Arpaçay şubesi

14.2.928 de teşekkül etmiş ve geçen devreye ait hesabı gelmemiştir.

Kızılçakçak nahiye şubesi vardır.

Akdagmadeni şubesi

Bu şubemizden 928 senesi gayesine kadar hesap gelmiş ve geçen senenin nisfı evveli zarfında 149 lira varidat yapmış ve 55 lira da Merkezi Umumimize göndermiştir.

Akhisar (Manisa) şubesi

Bu şubemiz geçen devre zarfında mühim faaliyet göstermiştir. Atiye daha fazla faaliyet ve hizmetler göstereceği kaviyyen memüldür.

2972 lira varidat ve 964 lira da irsalât yapmıştır.

Gölmarmara nahiye şubesi vardır.

Akşehir şubesi

Geçen devre zarfında 252 lira varidatına evvelki seneden müdevver nakdi

Akçaabat şubesi

Bu şubemiz de 30 Eylül 928 tarihine kadar gelen hesabatına nazaran bu müddet zarfında pek cüzi varidat temin edebilmiştir.

Alucra şubesi

Bu şubemiz geçen devre zarfında oldukça bir mevcudiyet göstermiştir. 170 lira varidatı olup aynen Merkezi Umumiye göndermiştir.

Alâiye şubesi

Bu şubemizin 928 senesi gayesine kadar hesabı gelmiş ve bundan sonrakı hesabını göndermemiştir.

Geçen senenin kısmı evveli zarfında 350 lira varidat temin etmiş ve aynen Merkezi Umumiye göndermiştir.

Amasya merkezi

Bu merkezimiz geçen sene zarfında mühim faaliyet göstererek 1.897 lira varidat temin etmiş ve bundan 1.644 lirasını Merkezi Umumiye göndermiştir.

Antalya merkezi

Antalya merkezimiz geçen devre zarfında 1.176 lira varidat temin etmiş ve buna senei sabık mevcudundan ilâve suretile 1.333 lira irsalât yapmıştır.

mühim olan vaziyeti iktisadiyesi dolayısıyla atide daha büyük hizmetler ibraz edeceklerini ümit ederiz.

Ankara merkezi

Ankara merkezi 928 ve 959 seneleri zarfında muhtelif heyetler tarafından tedvir edilmiştir. Bundan dolayı sabık, esak heyetler ve heyeti hazır olmak üzere üç kısme taksim edilmek zarureti hasıl olmuştur. Esbak heyet 30 Haziran 928 tarihine kadar. sabık heyet 1 Temmuz 928 den 30 Haziran 929 tarihine kadar ve yeni heyette 1 Temmuz 929 da işe başlamıştır.

Esbak heyetin muamelâtı geçen seneye ve yeni heyetin muamelâtı gelecek seneye taallük ettiğinden burada sabık heyetin icraatından bahs edilmiştir. Bu heyetin geçen sene temin eylediği varidat 936 lira olup bundan 153 lirasını Merkezi Umumiye teslim etmiştir.

Faal ve muktedir zevattan teşekkür eden muhterem heyeti haziranın göstermekte oldukları şayanı şükran faaliyetlerinin atiyen feyizli ve müsmir neticeler vereceği kuvvetle beklenilmektedir.

Zir ve küçük Yozgat şubeleri vardır.

Aydın merkezi

Geçen sene zarfında 1893 lir varidat temin etmiş ve bundan 1035 lirasını Merkezi Umumiye göndermiştir.

Gerek Aydın Merkezi ve gerek bu Merkeze merbut nahiye şubeleri şayanı şükran faaliyetler göstermiş ve bilhassa âza kaydı hususunda nümunei imtisal olacak derecede ibrazı mesail eylemişlerdir. Umurlu, Karalınar, Germencik, Koçanlı, Karahit, Köşk nahiye şubeleri olup faal bir haldedirler.

Arapkir şubesi

31 Kânunevvel 928 tarihine kadar ki hesabatında 68 lira varidatı olup irsalâtı yoktur.

Ayvalık şubesi

Geçen sene zarfında 651 lira varidatından 511 lirasını Merkezi Umumiye göndermiştir. Heyeti haziranın faaliyetleri meşhuresi âtiyen müsbet ve müsmir hidemat ibraz edecekleri ümidini vermektedir.

Ayvacak şubesi

Geçen sene zarfında 226 lira varidatı olup irsalâtı yoktur.

Afyonkarahisar merkezi

Geçen sene zarfında 26 lira varidatı olup buna evvelki seneki mevcudundan ilâve suretile 300 lira Merkezi Umumiye göndermiştir.

Sencanlı, Şuhut şubeleri vardır.

Aziziye şubesi

Bu şubemiz ötedenberi çalışkanlığı

ve intizami muamelâtiyle temayüz etmiştir.

Geçen sene zarfında 559 lira varidat temin ve bundan da 435 lirasını irsâl etmiştir.

Bayat nahiye şubesi vardır.

Ayaş şubesi

Geçen sene zarfında 253 lira varidatı olup irsalâtı yoktur.

Bayramiç şubesi

Geçen sene zarfında 10 lira varidatı olup irsalâtı yoktur.

Bagçe şubesi

Geçen sene zarfında 167 lira varidatı olup irsalâtı yoktur.

Balâ şubesi

32 varidatı olup irsalâtı yoktur.

Bafra şubesi

Bafra şubemiz mevkiinin ehemmiyeti nisbetinde faaliyet göstermektedir. 1641 lira varidatı olup bundan 1000 lirasını Merkezi Umumiye göndermiştir.

Alaçam şubesi vardır.

Balya şubesi

Geçen devre zarfında 431 lira varidatı olup aynen Merkezi Umumiye göndermiştir.

Bandırma şubesi

Geçen sene içinde 240 lira varidatı olup aynen Merkezi Umumiye göndermiştir.

Marvas şubesi vardır.

Bayındır şubesi

Geçen sene zarfında 690 lira varidatı olup irsalâtı yoktur.

Beyşehir şubesi

Geçen sene zarfında 113 lira varidatı olup irsalâtı yoktur. Doğanbey şubesi vardır.

Bisni şubesi

Geçen sene zarfında 418 lira varidatı ve Merkezi Umumiye 200 lira irsalâtı vardır.

Bayburt şubesi

Geçen sene içinde 220 lira varidat ve 100 lira da irsalâtı vardır.

Bitlis merkezi

Bu Merkezin senei sabık mevcudundan 285 lira irsalâtı olup Hizan Mutki Şubeleri vardır.

Balıkesir merkezi

Bu Merkez geçen sene içinde mü-

him faaliyet göstermiş 3423 lira varidat ile 2230 lira irsalâtı olmuştur.

Biga şubesi

222 lira varidatı olup Dimetoka, Çan, Karabiga nahiye Şubeleri vardır.

Beypazarı şubesi

Geçen devre zarfında 924 lira varidat 223 lira da irsalâtı vardır.

Birecik şubesi

Geçen sene yaptığı 267 lira varidatına evelki seneden müdevver mevcudundan ilâve suretiyle 474 lira irsalât yapmıştır.

Bergama şubesi

Mühim bir mevcudiyet ibraz etmiş ve 2578 lira varidat temin etmiş ve 1151 lira da irsalâtta bulunmuştur.

Reşadiye, Kozak, Altın Ova, Çandarlı, Toratlı, Kınık nahiye şubeleri vardır.

Bodrum şubesi

Varidatı 459 lira ve evelki sene mevcudundan ilâve suretiyle irsalâtı da 480 liradır.

Boldan şubesi

209 lira varidat ve 149 lira dahi irsalâtı olup Gönay nahiye Şubesi vardır.

Bozdoğan şubesi

Geçen sene içinde 45 lira varidatı olup Yeni Pazar nahiye Şubesi vardır.

Boyabat şubesi

Geçen sene içinde 216 lira varidat ve evelki sene mevcudundan ilâve suretile 332 lira irsalâtı vardır.

Bolu merkezi

Geçen sene içinde 643 lira varidat evelki sene mevcudundan ilâve suretile 900 lira irsalâtı vardır.

Bolvadin şubesi

144 lira varidata evelki sene mevcudundan ilâve suretile 215 lira irsalâtı olup Çay, İshaklı şubeleri vardır. Bu şubeler faal bir haldedir.

Bilecik merkezi

288 lira varidatı ve 50 lira irsalâtı vardır..

Bozkır şubesi

Bu şubeden 31 kânunevvel 1928 tarihine kadar hesap alınmamıştır. 175 lira varidat ve evelki sene mevcudundan ilâve suretile 192 lira irsalâtı vardır.

Bursa merkezi

Bursa Merkezimiz faaliyet ve çalışkanlığı ile tanınmıştır. Muhterem Heyeti Merkeziyelerinin ibraz buyurdukları himmet ve gayretler şayanı takdirdir. Geçen sene içinde 8160 lira varidat ve 3742 lira da irsalatı vardır.

Borçka şubesi

26 lira varidatına evelki sene mevcudından ilâve suretile 37 lira irsalatı vardır.

Bozüyük şubesi

181 lira varidat ve 154 lira irsalatı olup Pazarcık nahiye şubesi vardır.

Bor şubesi

129 lira varidatı ve 75 lira irsalatı vardır.

Bucak şubesi

184 lira varidatı ve 150 lira irsalatı vardır.

Burdur merkezi

Bu Merkez geçen sene içinde 524 lira varidat temin etmiş ve Merkezi Umumiye 300 lira göndermiştir. Gölhisar Şubesi vardır.

Bünyan şubesi

29 lira varidat ve 9 lira irsalatı vardır.

Bürhaniye şubesi

Geçen sene içinde temin eylediği 853 lira varidatından 812 lirasını Merkezi Umumiye göndermiştir.

Çizre şubesi

911 lira varidat ve 837 lira irsalatı vardır.

Çıbıkabat şubesi

Geçen seneki 35 lira varidatından 27 lirasını Merkezi Umumiye göndermiştir. Ravli nahiye şubesi vardır.

Çal şubesi

188 lira varidat ve 139 lira irsalatı vardır.

Çerkeş şubesi

86 lira varidat ve 33 lira irsalat yapmıştır.

Çankırı merkezi

92 lira varidat ve 73 lira irsalatı olup Şabanözü, Tuht, Orta, Atkaracalar şubeleri vardır.

Çermik şubesi

137 lira varidatı ve 91 lira irsalatı vardır.

Çiçekdağı şubesi

Geçen sene içinde ancak 7 lira varidat temin etmiştir.

Çamra şubesi

Geçen devre zarfında 2025 lira varidat ve 1878 lira irsalâtı olup şayanı şükran faaliyet göstermiştir.

Çorum merkezi

960 lira varidat ve 410 lira irsalâtı vardır.

Çeşme şubesi

152 lira varidat ve 11 lira irsalâtı olup Alaçatı nahiye şubesi vardır.

Çine şubesi

92 lira varidatı ve 74 lira irsalâtı vardır.

Çarşamba şubesi

49 lira varidat ve 38 lira irsalâtı vardır.

Çanakale merkezi

113 lira varidat temin etmiştir. Koz Köy, Çıplak nahiye şubeleri vardır.

Çivril şubesi

521 lira varibat ve 333 lira irsalâtı vardır.

Demirci şubesi

Geçen devre zarfında 241 lira vari-

dat temin ederek aynen Merkezi Umumiye göndermiştir.

Devrek şubesi

Geçen devre içinde 826 lira varidatı ve 750 lira irsalâtı vardır.

Derik şubesi

90 lira varidatına evelki sene mevcudundan ilâve suretile 151 lira Merkezi Umumiye göndermiştir.

Daday şubesi

Bu şubemiz ekseri kaza şubeleri meyanında faaliyet ve intizamı muamelâtı ile temayüz etmiştir. 271 lira varidatı ve 205 lira irsalâtı vardır.

Düzce şubesi

Bu şube geçen sene mühim faaliyet ibraz ederek 1315 lira varidat temin eylemiş ve 1299 lirasını Merkezi Umumiye gönderilmiştir. Akçaşehir nahiye şubesi vardır.

Diyaribekir merkezi

Geçen devre içinde 2532 lira varidat ve 500 lira da irsalâtı vardır. Bu merkezimizden daha büyük faaliyet ve gayret bekleriz. Eğil, Piran nahiye şubeleri vardır.

Denizli merkezi

Geçen devre zarfında 812 lira

varidat ve 733 lira da irsalâtı olup
Honaz nahiye şubesi vardır.

Dinar şubesi

449 lira varidat ve 100 lira irsalâtı
olup Tankırı şubesi vardır.

Dursunbey şubesi

Temin eylediği 319 lira varidatını
aynen merkezi umumiye göndermiştir.

Dıvrık şubesi

53 lira varidatı vardır.

Dikili şubesi

228 lira varidatına evvelki sene
mevcudundan ilâve suretiyle Merkezi
Umumiye 397 lira göndermiştir.

Elâziz merkezi

Bu merkezimizin son zamanlarda
gösterdiği faaliyetler ileride daha
büyük hizmetlere muvaffak olacağı
ümidini vermektedir. 4682 lira vari-
datı ve 1076 lira irsalâtı vardır.

Erzincan merkezi

Mesai ve intizamı muamelâtı ile
temayüz etmiş bir merkezimizdir.
1374 lira varidat ve 600 lira irsalâtı
olup Ases, Cembi, Silepur nahiye
şubeleri vardır.

Eskişehir merkezi

2951 lira varidatı, 1081 lira irsalâtı
vardır. Bu çalışan muhterem merke-
zimizden atide daha büyük faaliyetler
beklenmektedir. Mahmudiye, Muttalıp
şubeleri vardır.

Edirne merkezi

2546 lira varidat ve 1885 lira irsa-
lâtı vardır. Mühim varidat teminine
muvaffak olan Edirne merkezimizi
teşkil eden muhterem heyetin daha
çok faaliyet göstereceğinden eminiz.
Lalâpaşa, Havsa şubeleri vardır.

Erzurum merkezi

625 lira varidatına evvelki sene
mevcudundan ilâve suretile Merkezi
umumiye 700 lira göndermiştir. Aşkale
nahiye şubesi vardır.

Eceabat şubesi

1337 lira varidatı ve 607 lira irsa-
lâtı vardır.

Eşme şubesi

478 lira varidatı ve 200 lira irsa-
lâtı vardır.

Eğirdir şubesi

30 lira varidat temin etmiştir.

Ereğli (Kara Deniz) şubesi

709 lira varidatı ve 700 lira da irsalâtı vardır.

Edremit şubesi

2500 lira varidan ve 1450 lira irsalâtı olup bu muhterem şubemizden geçen sene olduğu gibi ileride de daha müsmir faaliyetler göstereceklerini ümit ederiz.

Ezine şubesi

239 lira varidatı olup Geyikli, Küçükkuyu nahiye şubeleri vardır.

Eruh şubesi

52 lira varidat temin etmiştir.

Erdek şubesi

Yaptığı 250 lira varidatını aynen merkezi umumiye göndermiştir.

Erbaa şubesi

270 lira varidat ve 200 lira irsalâtı vardır.

Elmalı şubesi

151 lira varidat temin etmiştir.

Emet şubesi

300 lira varidat yapmış ve 290 lirasını merkezi umumiye göndermiştir.

Erciş şubesi

106 lira varidatı vardır.

Fuca şubesi

321 lira varidatı ve 100 lira irsalâtı olup Yeni Fuca nahiye şubesi vardır.

Fethiye şubesi

231 lira varidatı ve 200 lira irsalâtı olup Kemer üzümlü, Eşen nahiye şubeleri vardır.

Fatsa şubesi

451 lira varidatından evvelki sene mevcudundan ilâve suretiyle 797 lira irsalâtı vardır.

Gebze şubesi

369 lira varidat temin etmiştir.

Kürele şubesi

321 lira varidatı ve 250 lira irsalâtı vardır.

Gümüşhacıköy şubesi

496 lira varidat ve 326 lira irsalâtı vardır.

Gediz şubesi

202 lira varidatına evvelki sene

mevcudundan ilâve suretiyle 298 lira irsalâtı olup Şaphane şubesi vardır.

Gelibolu şubesi

452 lira varidatı olup Evreşe şubesi vardır.

Gerze şubesi

948 lira varidatı ve 640 lira irsalâtı vardır.

Gönan şubesi

117 lira varidatı ve 113 lira irsalâtı vardır.

Gerede şubesi

147 lira varidatı ve 100 lira irsalâtı vardır.

Garbikaraağaç şubesi

284 lira varidatı olup İrla şubesi vardır.

Gercüş şubesi

45 lira varidatı ve 36 lira irsalatı vardır.

Gemlik şubesi

793 lira varidat ve 713 lira irsalâtı olup Armutlu şubesi vardır.

Geyve şubesi

680 lira vraidat ve 400 lira irsalâtı

olup Akhisar, Taraklı nahiye şubeleri vardır.

Gürdes şubesi

167 lira varidatına evvelki sene mevcudundan ilâve suretile 200 lira irsalâtı vardır.

Göynik şubesi

242 lira varidatına evvelki sene mevcudundan ilâve suretile 274 lira irsalâtı vardır.

Garzan şubesi

15 lira varidatı vardır.

Cölpazarı şubesi

49 lira varidat ve 33 lir irsalâtı vardır,

Girasun merkezi

294 lira varidat ve 200 lira irsalâtı olup Keşap, Piriaziz, Bulancak nahiye şubeleri vardır.

Gazi Ayıntap merkezi

Geçen devrede 744 lira varidat temin eylemiştir.

Hopa şubesi

210 lira varidatı olup Arhavi, viçe, Sümle şubeleri vardır.

Hayrabolu şubesi

92 lila varidatı vardır.

İnegöl şubesi

514 lira varidatı olup aynen Merkezi Umumiye göndermiştir.

İzmit merkezi

2679 lira varidat ve 2346 lira irsalâtı olup Bağcecik Ermeşe nahiye şubeleri vardır. Bu Merkezden âtide daha büyük faaliyetler beklenmektedir.

Isparta merkezi

687 lira varidatı ve 100 lira irsalâtı olup Atabey, Keçiburlu şubeleri vardır.

İmroz şubesi

260 lira varidat temin etmiştir.

İğdır şubesi

368 lira varidat ve 346 lir irsalâtı vardır.

İnebolu şubesi

100 lira varidat temin etmiştir.

İlgın şubesi

886 lira varidatı ve 611 lira irsalâtı olup Argıt Han nahiyesi subesi vardır.

İspir şubesi

10 lira varidat yapmıştır.

İstambul merkezi

Mhhim vaziyeti dolayısıyla İstanbul vilayetinin kaza ve nahiyelele bunların semt teşkilâmı idare eden İstanbul Merkezinin güzide ve muhterem heyetinin her zaman göstermekte olduğu çok yüksek gayret ve faaliyetleri neticesi olarak 1 Kânunusani 1928 tarihinden 30 haziran 1929 tarihine kadarki zaman zarfında 100240 lira gibi mühim varidat elde etmeğe muvaffak olmuştur. İstanbul Merke-

Sonu gelecek sayımızda

Karahisar Maden Suyu

Resimde görülen binalar Menba, Ambar ve Memurlarımızın ikametgâhlarını gösteriyor. Memlekelimizde sıhhi ve fenni bir surette şişelere konan yegâne maden suyumuz hem sıhhatınıza faydalıdır ve hem de Hilâliahmere bir yardım vesilesidir. Her yerde ve her vakit Karahisar Maden Suyu içiniz.

Karahisar Maden Suyumuzun idare merkezi

Salibiahmer haberleri

Britanya imparatorluğu Salibiahmeri konferansı :

Britanya Salibiahmerler konfransının itti haz eylediği kararları bervechi zir neşr eyleyoruz:

Salibiahmerin umumî teşkilâtı

KARAR : 1

Salibiahmer hareketinin, maverai ebharda kâin İmperatorluk arazisi dahilinde inkişafı, fermanı mahsus ve 1919 zeyl fermanıyla Salibiahmere tahmil edilen vecibelerle taayyün edecektir. Konfrans Britanya İmperatorluğunun Salibiahmer sulh programının tatbiki için, vasi' bir sahai faaliyet teşkil eylediği kanaatındadır.

Binaenaleyh konfrans Britanya Salibiahmer komitesinin bütün vesaitile İmperatorluk dahilinde mahalli ve merkezi komiteler teşkilini teşvik eylemesi lüzumuna kani'dir. Bu kanaata istinaden konfrans bilhassa muhtelif yerlerde halen mevcut hıfzıssıhha teşkilâtı ile teşriki mesai te'min edil-

mesini ve ahval müsaade ettiği zaman bu teşkilâtın Salibiahmere raptı çaresinin aranmasını tavsiye eyler.

Konfrans bundan maada komitenin mecburî olmamak şartile mahalli teşkilât için bir plan ve bir program tip tertip eylemesini ve zirdeki gayelerle dominyonlar dahilinde mevcut Salibiahmer cemiyetleri murahhaslarından mürekkep küçük bir komite teşkilini tavsiye eyler.

a) İmperatorluğun Salibiahmer hareketi henüz mevcut olmayan yerlerinde müstemleke idaresi, sıhhi misiyonlarla teşriki mesai edilerek Salibiahmer teşkilâtının inkişafına çalışmak.

b) İstihsali matlup gayeler hakkında tavsiyelerde bulunmak.

c) Müstemleke ve dominyon şubelerine maddeten ve ma'nen yardım etmek.

Konfrans beş sene sonra İmparatorluk dahilinde Salibiahmerlerin inkişaf faaliyetini, murahhasların raporlarını, ve müstemleke, dominyon komiteleri tarafından elde edilen neticeleri tetkik etmek üzere bir Salibiahmer kon'ransı içtima edeceği ümidini izhar eyler.

KARAR : 2

Konfrans Britanya Salibiahmeri murahhaslarının şahsî ziyaretleriyle dünya Salibiahmer murahhasları arasında mütekabil ziyaretlerin, maverayı ebhardaki yeni şubeler tarafından yapılan teşkilât mesaisini kuvvetlendireceğini takdir ve Britanya komitesinin bu ziyaretlerin tertibi için muktazi teşebbüsatta bulunacağını ümit eyler.

KARAR : 3

Konfrans, halkın Salibiahmere karşı alâkasını tezyit için İmparatorluk Salibiahmerlerinin sistematik bir propaganda tertip eylemelerini ve her sene bütün İmparatorluk dahilinde şeraiti mahalliyeyi tetkik etmekten sonra imkân nisbetinde â'za kaydına ve iane dercine çalışmalarını ve her yerde bir Salibiahmer günü yapmalarını tavsiye eyler.

KARAR : 4

Konfrans menabii maliyenin şu suretle te'min edileceği kanaatındadır:

1 — Hususî faaliyetlerle.

2 — Taahhüdât ile.

Konfrans menabî' te'mini için en eyi usullerin hangileri olduğu hakkında İmparatorluk Salibiahmerlerinin fikirlerinin alınması ve âz'alarının muntazam taahhüdâtının tezyidi için muktazi teşebbüsatta bulunulmasını tavsiye eyler.

Konfrans bundan maada Salibiahmer mevcut olmayan yerlerde yeni şubelerin inkişafı için bir iane açılmasını da tavsiye eyler.

Gençlik Salibiahmeri :

1 — Konfrans Gençlik Salibiahmerinin bir cüz'u olduğunu ve onun sulh programına tevfiği hareket etmesi lâzım geldiğini kabul eder. Bu program da hıfzıssıhhanın neşri, hastalıklara manî olmak ve ızdırabatın tahfididir. Bu itibarla konfrans Salibiahmerin Gençlik şubelerinin inkişafı için sarfı mesai eylemelerini tavsiye eyler.

2 — Gençlik şubeleri ilhamlarını ve programlarını Salibiahmerden almakla beraber bu teşkilât mekteplerde ihtiyarî bir teşkilât mahiyetinde olup, her memleketin tedris sistemine uymak mecburiyetindedir.

3 — Gençlik Salibiahmeri, hıfzıssıhhanın terakkisi, hastalara yardım ve beynelmilel cemiyetin inkişafı gibi hususatta diğer gençlik teşkilâtiyle teşriki mesaiyi gaye ittihaz eylemelidir.

4 — Konfrans, gençlik Salibiahmerinin İmpiratorluk çocuklarını birleştiren bir vasıta olmak itibarıyla olan kıymetini takdir eder.

Sıhhatın ıslahı ve ıztirabatın tahfifi

KARAR : 1

Konfrans Salibiahmerin afat musaplarına yardımı zarurî kılan sulh faaliyetindeki tevessuu memnuniyetle karşılar ve millî Salibiahmer cemiyelerini, Beynelmilel imdat ittihadı mukavelesini henüz tastik etmemiş olan dominyon hükümetlerini, Britanya, Hindistan gibi bu mukaveleyi tastik için bütün kuvvetleriyle iknaa çalışmalarını tavsiye eder.

Konfrans aynı zamanda, her Salibiahmer teşkilâtının hükümet mukaveleyi tastik etmese bile mustacel imdat mesaisi için hazır bulunmalarını tavsiye eder.

Konfrans, İmpiratorluğun muhtelif kısımlarındaki haşmetmeap hükümetlerinin Salibiahmeri sulh zamanında afetlere karşı yegâne icra vasıtası olarak tanımlarındaki ehemmiyete nazarıdikkati celp eder.

KARAR : 2

Konfrans, Salibiahmer vasıtasile, impiratorluk dahilinde herhangi bir afete karşı koymak ve sair memleket-

lerdeki afetlerde yardım etmek için bir teşkilât sistemi te'sis etmenin lüzumunu takdir ederek bu konfranstaki ve mahallî komitelerde temsil edilen millî cemiyetlerin, kendi memleketlerine muvafık gelecek imdat tedabirini tetkik zımnında şubeler veya komiteler teşkil eylemelerini afetlere karşı bir harekât planı hazırlamalarını ve kendilerine mustacelen yardım edilecek sair teşkilât ile teşriki mesai şekillerini tetkik eylemelerini ve cemiyetin malzeme ve insan itibarıyla sür'atle faal bir hale gelmesini te'min edecek balade izah olunan plana mustenit imdat teşkilâtı vucude getirmelerini tavsiye eyler.

KARAR : 3

Konfrans hıfzıssıhha prensipleriyle profilaksinin halk tarafından bilinmekle beraber imparatorlukta muhtelif sınıflar tarafından nisbeten az tatbik edildiğini takdir ederek Salibiahmerleri halkı terbiye edecek bir servis ihdasına davet eder. Bu gaye ile hıfzıssıhha tedrisi için bir plan kabul edildiği takdirde her şubenin mümessillerinin bu planın tatbikine davet edileceğini ve salibiahmer ekiplerinin her mıntıkada idare ve tanzim ajansları ihdasına gayret edeceklerini ümit eyler.

KARAR : 4

Konfrans, mesainin dağıtılmasının

ihiraz luzmuna kani olan köy meclisleri şeklinde bir idare ve tanzim ajansı mevcut olan büyük Britanya kontluklarında Salibiahmer şubelerinin sıhiye komiteleriyle daha sıkı bir teşriki mesai için bu meclislerle irtibatı bulunmalarını arzu eyler.

Şehirlerde müteakıl muavenet ve ya hizmeti içtimaiye komiteleri, tanzim ajans işini görebilirler.

KARAR : 5

Konfrans, Kanadada kabul edilen sistem şeklinde ihtiyaç halinde hastanede veya evinde hasta bulunan anaların yerine kaim olabilecek aile yardımcıları heyeti teşkil etmesini Salibiahmere tavsiye eyler.

KARAR : 6

İmpiratorluk Salibiahmerini temsil eden bir komite ihdas edilerek muhtelif teşkilâtın mesaisini tanzime memur edildiği takdirde konfran, bu komitenin muhtelif teşkilât arasında hıfzıssıhha ve basireti içtimaiye işleri için bir mubadele servisi vucude getirmesini taysiye eyler.

KARAR : 7

Konfrans, şaraiti içtimai ve iktisadiyenin hıfzıssıhha ve refahın amili olmak itibariyle olan ehemmiyetine imparatorluk salibiahmerinin nazari dikkatlerini celp eder ve milli cemiyetle-

rin, bu şaraitin hıfzıssıhha içtimaiye üzerindeki tesiratını tetkik ile mükellef komiteler teşkiliyle beraber bu hususta sair hıfzıssıhha teşkilâtiyle teşriki mesai eylemelerini ve halkı bu sahada tenvir ve terbiye eylemelerini tavsiye eyler.

Gönüllü muavinler teşkilâtı ve yetiştirilmesi

KARAR : 8

Salibiahmer mesaisini dominyonlarda ve müstemlekelerde teşvik etmek ve gönüllü muavin takımlarına kâfi derecede yetişiş iş â'za te'min eylemek için kadın ve erkekten mürekkep takımlar teşkil etmek ve yetiştirmek lâzımdır. Bu takımlar sade hükûmete yardım etmeğe amade â'zalardan değil aynı zamanda kurslarını takip etmek isteyen veya halen bir taahhüt kabul edemeyen â'zalardan mürekkep olmalıdır.

Son harp göstermiştir ki hastaların ve mecruhların bakılması için devlet teşkilâtı gayri kâfi gelmektedir.

Cemiyet Britanya kıt'atının iştirak eylediği muharebelerden maada başka memleketlerin harp mecruh ve hastalarına yardım etmiştir.

Sulh programı gayeleri, sıhhatin islâhına ve dünya ızdırabının tahfifine çalışmış olan birçok çalışkan kimsele-
rin toplanmasını iktiza ettirir. Gönül-

lû muavinler büyük umumî içtimalar-
da, at yarışlarında, panayirlerde, fut-
bol maçlarında plajlarda ilk imdatları
yapmak, hastanelere, kliniklere, izci

kamplarında, çocuklara ziyaretçi has-
tabakıcılara ve mıntikalara göre muh-
telif faaliyetlere iştirak suretiyle kıy-
mettar hizmetler ifa ederler.

Aza nereye gidiyorsun? demişler
Çoğun yanına demiş

Tableau de Statistique du dispensaire « İKİTCHECHMELİK » du
Comité du Croissant - Rouge Turc de Smyrne
Aout 1930

	Hommes :	Femme :	Enfants :	Total :
1 — Maladies de l'estomac	20	45	10	75
2 — „ des poumons	2	6	13	21
3 — „ du coeur	1	20	19	40
4 — „ des voies urinaires	4	8	0	12
5 — „ des nerfs	3	27	1	31
6 — de l'œil	45	25	7	77
7 — des orteils et du larynx	36	42	31	109
8 — Malaria	437	192	171	800
9 — Maladies des vers intestinaux	6	8	6	20
10 — Pneumonie	3	1	0	4
11 — Pleuresie	1	1	0	5
12 — Rhumatismes	21	37	0	58
13 — Tuberculose pulmonaire	5	7	0	12
14 — „ autres organes	0	1	3	4
15 — Blennorrhagie	2	8	0	10
16 — Maladies des organes génitaux des femmes	0	2	0	2
17 — Maladies externes	88	58	45	191
18 — „ diverses	107	102	61	72
19 — Grippe	9	7	2	1
20 — Coqueluche	0	0	10	10
21 — Diphterie	0	0	1	1
Total	417	636	417	1888

Statistique du dispensaire « KARCHIYAKA » du Comité
du Croissant - Rouge Turc de Smyrne

Aout 1930

	Enfants :	Fammes :	Hommes :	Total :
1 — Maladies de l'estomac . . .	0	76	35	111
2 — „ des poumons . . .	31	57	15	103
3 — „ du cœur . . .	0	15	30	45
4 — „ des voies urinaires .	0	0	27	27
5 — „ des nerfs . . .	0	0	0	0
6 — „ de l'œil . . .	0	0	0	0
7 — „ des orteils et du larynx	0	0	0	0
8 — Malaria . . .	356	235	206	797
9 — Maladies des intestins . . .	21	65	63	119
10 — „ des vers intestinaux	9	11	17	37
11 — Pneumonie . . .	0	0	0	0
12 — Pleuresie . . .	0	0	0	0
13 — Rhumatismes . . .	0	10	13	13
14 — Tuberculose pulmonarie . .	0	10	13	13
15 — „ autres organes . .	0	0	0	0
16 — Syphilis . . .	0	0	0	0
17 — Blénnorrhagie . . .	0	0	0	0
18 — Maladies des organes génitaux des fammes	0	0	0	0
19 — Maladies externes . . .	7	20	0	27
20 — „ diverse . . .	0	7	5	12
Total	427	496	381	1307

Hilâliahmer Afyonkarahisar Maden suyu

Menbaında doğrudan doğruya en asrî makinelerle ve bir mütehassıs tabibin nezareti daimesi altında istihsal ve şişelere imla edilmektedir. İştirak ettiği bilûmum sergilerde altın madalya ve takdirnameler kazanmıştır. Terkibi itibarile: mide, karaciğer, böbrek ve em'a hastalıklarında te'sirâtı şifaiyesi vardır. Sofrasında daima karahisar

Madensuyu bulunduranlar bu gibi hastalıklara tutulmaktan varestelik kalırlar.

Afyonkarahisar Madensuyu

Maden sularının en lezzetlisi ve en şifalıdır.

Hasılâtı Hilâliahmer Cemiyetine aittir.

Bilûmum eczahane ve bakkaliyemağazalarında satılır.

VATANDAŞ

“Havacılık,, ve “Spor,, Mecmuasını oku. Hem tenevvür edersin hemde yurdunun müdafaasına hadim faideli bir kuruluşa yardım etmiş olursun.

Fiatı 10 Kuruştur

